

לקוטי תורה • פרשת ויקרא • מאמר 1

ויקרא אל משה וגו'

"ויקרא אל משה"

האלי"ף הזעירה של "ויקרא" היא קריאה: אור מצומצם הנמשך מן הענן של "ישת חשך סתרו", נעלה כל כך עד שמלאך נברא אינו יכול לשאתו; לכן ה' עצמו קרא ודיבר. אצל כל אדם הדבר מתרחש באמצעות המצוות, המרימות את הנשמה ("אני הוא הקורא"), ובאמצעות לימוד התורה, ההופך את ה"חושך" הנסתר לאור ("אני הוא המדבר").

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/vayikra/1

הנקודה

האל"ף הזעירה של "ויקרא" היא קריאה: אור מצומצם הנמשך מן הענן של "ישת חשך סתרו", נעלה כל כך עד שמלאך נברא אינו יכול לשאתו; לכן ה' עצמו קרא ודיבר. אצל כל אדם הדבר מתרחש באמצעות המצוות, המרימות את הנשמה ("אני הוא הקורא"), ובאמצעות לימוד התורה, ההופך את ה"חושך" הנסתר לאור ("אני הוא המדבר").

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

מדוע האל"ף של "ויקרא" זעירה, מדוע הקורא אינו נקוב בשמו, ואיך יכול הזוהר לקרוא לו מלאך הברית, בשעה שהמדרש אומר שה' עצמו קרא? משה לא יכול היה להיכנס לאוהל, מפני שהענן היה אור מקיף של "ישת חשך סתרו", הנעלה מכל השגה; תחילה נמלא הכבוד משרשו בחכמה העילאה, ולאחר מכן התגלה במשכן. הקריאה הייתה הארה שאפשרה למשה להיכנס, בדומה למלאכים ה"קוראים" – כלומר, מקבלים – זה מזה. הארה זו היא האל"ף הזעירה: כתר בצמצום. שליח צריך להיות קשור למקורו; לכן, אצל אברהם, שנבואתו באה באמצעות אלקים, מלאך יכול היה לקרוא, אך נבואת משה באה מהו"י עצמו ומהענן, ולכן ה' קרא ודיבר בעצמו. "המלאך" שבזוהר הוא מלכות בתור שליח: "מלך" עם אל"ף. גם כיום הדבר מתרחש בכל אדם: המצוות, שלוחיו של ה', מרימות את הנשמה; התפילה היא הסולם; ולימוד התורה מושך פנימה את האור המקיף, והופך את הנשמה לאוהל מועד.

מבנה

1	השאלות; הענן והכבוד ה"מלא"	5-11
	האל"ף הזעירה, הקורא ששמו אינו נזכר, ומלאך הברית שבזוהר. הענן שמנע ממשה להיכנס היה אור אין סוף הסובב כל עלמין, "ישת חשך סתרו", הנעלה אף מהארת שם ה'; הכבוד נמלא תחילה ממקורו, חכמה עילאה, ולאחר מכן התגלה במשכן.	
2	קריאה היא המשכה: המלאכים והאל"ף הזעירה	11-61
	כפי שהתרגום מפרש את "קריאת" המלאכים כקבלה, כך שכל אחד אומר "קדוש" שלוש פעמים, הקריאה למשה הייתה הארה שאפשרה לו להיכנס. זוהי האל"ף הזעירה, אור הכתר בצמצום, בניגוד לאל"ף הגדולה של הכתר עצמו ושל אדם קודם החטא.	
3	"אני הוא הקורא": שליחות, אברהם ומשה	19-121
	ישראל יכולים לקרוא לימי החול אל הקדושה, משום שנשמותיהם מושרשות בה, שהרי השליח צריך להיות כמשלחו. מלאך, הקשור לאלקים, יכול היה לקרוא לאברהם; אך קריאתו של משה באה מהו"י עצמו ומהענן, ולכן ה' עצמו, "ראשון" ו"אחרון", קרא ודיבר; מלאך הברית הוא מלכות בתור שליח, "מלך" עם אל"ף.	
4	לימוד התורה: מן הצל אל האור	25-201
	התורה היא נצחית. דבריה יוצרים "צל", מקיף כמו הסוכה והענן, והבנתם "מגלה עמוקות מתוך חשך" ומושכת את האור פנימה, כפי ששמיני עצרת ממשיך פנימה את אור הסוכות.	
5	המשה שבכל אדם	29-261
	לכל אדם יש התפשטות של משה: ביטול ודעת, ההופכים אותו לאוהל מועד שבו ה' נודע. הנפש הבהמית מסתירה זאת, והדבר מתגלה באמצעות אתערותא דלעילא הנמשכת על ידי המצוות.	

המצוות הן שלוחיו של ה' ומאיימות את שמו; הן עולות בסולם התפילה, לא כמלאכים נבראים אלא כקריאתו של ה' עצמו. לאחר מכן לימוד התורה, בצירוף צדקה וחסד, מכניס אל הנשמה את "אני הוא המדבר".

מושגים

"ישת חשך סתרו" ישת חשך סתרו

דרגת האלוקות הנעלמת מכל השגה, הנקראת "חושך" משום שאין להשיג ממנה דבר; רעיא מהימנא מזהה אותה עם כתר עליון, והענן שמעל האוהל נמשך ממנה.

האליף הזעירה אליף זעירא

האליף של "ויקרא", שנכתבה זעירה: אור הכתר כפי שהוא מצומצם ונמשך למטה, כדי שמשוה יוכל לקבלו, בניגוד לאליף הגדולה, כתר כפי שהוא במהותו.

קריאה קריאה

לא רק זימון, אלא המשכת אור והשפעה אל מי שקוראים לו, המרימה אותו כדי שיוכל לקבל; ה"קריאה" של המלאכים זה לזה היא קבלתם זה מזה.

שליחות שליחות

"שלוחו של אדם כמותו": שליח שדרכו נמשך אור צריך להיות קשור למקורו, ולכן מלאך נברא אינו יכול להיות שליח לקריאה שמקורה בהוי' עצמו.

אור מקיף מקיף

אור הסובב ואינו נכנס פנימה, כמו צל הסוכה והענן; לימוד התורה מביא אותו תחילה בבחינת מקיף, וכאשר מבינים את התורה, האור נמשך פנימה.

התפשטות משה אתפשטותא דמשה

חלק מנשמת משה המצוי בכל יהודי: ביטול ודעת, הכוח לדעת את ה' ולקשור אליו את המחשבה, ההופכים את האדם לאוהל מועד.

השאלות; הענן והכבוד ה"מלא"

1 ויקרא אל משה^{1,2} וגוי. אל"ף דויקרא זעירא.³ ובד"ה כתיב אדם⁴ באל"ף רבתי.^{5,6} ולהבין זה. והנה⁷ ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] במדרש ויקרא רבה פ"א ויקרא אל משה ולא כאברהם.

"ויקרא אל משה" וגוי. האל"ף של "ויקרא" קטנה, ואילו בדברי הימים המילה "אדם" כתובה באל"ף גדולה. כדי להבין זאת, אמרו חז"ל במדרש ויקרא רבה, פרק א: "ויקרא אל משה" — ולא כאברהם.

המאמר פותח בפסוק הראשון של ספר ויקרא ובפרט בכתיבת ספר התורה: האל"ף שבסוף המילה "ויקרא" כתובה קטנה, ואילו המילה הראשונה בדברי הימים, "אדם", כתובה באל"ף גדולה במיוחד. כדי להבין זאת מביא אדמו"ר הזקן את דברי המדרש, המשווה בין האופן שבו קרא ה' למשה לבין האופן שבו נקרא אברהם.

כאברהם כתיב ויקרא מלאך^{8,9} ה' אל אברהם המלאך קורא והדבור מדבר. ברם הכא אמר הקב"ה אני הוא הקורא ואני הוא המדבר.

על אברהם נאמר: "ויקרא מלאך ה' אל אברהם" — המלאך קורא והדיבור [האלוקי] מדבר. אבל כאן אמר הקדוש ברוך הוא: "אני הוא הקורא ואני הוא המדבר".

בעקדת יצחק קרא מלאך לאברהם, ורק לאחר מכן פנה אליו הדיבור של ה' עצמו. אצל משה, אומר המדרש, ה' עצמו גם קרא וגם דיבר, ללא מתווך.

וכן הוא בזוהר פ' בלק (דף רי"ש ע"ב) ויקרא אל משה קלא דמלכא ולא ע"י שליחא אחרא.¹⁰

וכך נאמר גם בזוהר, פרשת בלק (דף רי"ש ע"ב): "ויקרא אל משה" — קולו של המלך, ולא באמצעות שליח אחר. הזוהר אומר אף הוא שהקריאה למשה הייתה קולו של המלך עצמו, ולא נשלחה באמצעות שליח.

וצ"ל לפ"ז [לפי זה] למה לא נאמר ויקרא¹¹ ה' אל משה. ומדוע לא נזכר כלל בפסוק מי היה הקורא.¹²

לפי זה צריך להבין מדוע לא נאמר "ויקרא ה' אל משה", ומדוע לא נאמר כלל בפסוק מי היה הקורא.

מתעוררת כאן שאלה: אם ה' עצמו קרא, מדוע הפסוק אינו אומר זאת במפורש — "ויקרא ה' אל משה" — ומשאיר את זהות הקורא בלתי מפורשת?

גם צ"ל דזוהר פ' וירא (דק"ב סע"ב [סוף עמוד ב]) כ' [כתב] ויקרא אל משה ולא קאמר מאן הוה כו' אלא בכל הני מלאכא דברית הוה וכולא בקב"ה [בקודשא בריך הוא] אתמר.¹³

צריך להבין גם את דברי הזוהר בפרשת וירא (דף ק"ב ע"ב): "ויקרא אל משה", ולא אמר מי היה וכו', אלא בכל אלה היה מלאך הברית, והכול נאמר על הקדוש ברוך הוא.

קושי נוסף: הזוהר בפרשת וירא אומר שבכל מקום שבו התורה אומרת "ויקרא" או "ויאמר" בלי לציין מי הדובר, כמו בפסוק שלנו, מדובר במלאך הברית, ואף על פי כן הכול נאמר על הקדוש ברוך הוא. לכאורה הדבר סותר את דברי המדרש, שלפיהם שום מלאך לא קרא למשה; בהמשך המאמר יתבאר מיהו אותו "מלאך".

והענין כי הנה לעיל מיניה כתיב ולא יכול משה לבוא¹⁴ אל אוהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את המשכן פי' שכן עליו

והעניין הוא כך. ממש לפני כן נאמר: "ולא יכול משה לבוא אל אוהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את המשכן". פירוש המילים "שכן עליו"

התשובה מתחילה בפסוק האחרון של ספר שמות, המופיע ממש לפני תחילת ספר ויקרא: משה לא יכול היה להיכנס לאוהל מועד, מפני שהענן שכן עליו וכבוד ה' מילא את המשכן. כעת מסביר אדמו"ר הזקן מהו אותו ענן.

הענן הוא המשכת והשראת אור א"ס ב"ה ממקום עליון ונורא מאד שנאמר בו ישת חשך סתרו¹⁵ שהוא בחי' אור א"ס ב"ה הסוכי'ע שלא שייך בו שום גילוי השגה

הענן" הוא המשכתו והשראתו של אור אין סוף, ברוך הוא, ממקום עליון ונורא ביותר, שעליו נאמר: "ישת חושך סתרו". זוהי בחינת אור אין סוף, ברוך הוא, סובב כל עלמין, שאין שייכת בו שום השגה גלויה,

הענן היה אור אין סוף של ה', שנמשך ושכן ממדרגה נעלית ביותר, שעליה נאמר בתהילים: "ישת חושך סתרו". זהו האור ש"סובב כל עלמין": הוא נעלה מן העולמות, ושום שכל נברא אינו יכול להשיגו.

כי לית מחשבה תפיסא¹⁶ ביה כלל¹⁷ ואנת חכים ולא בחכמה ידיעא¹⁸ הוא היודע¹⁹ והוא המדע כו'

כי "לית מחשבה תפיסא ביה כלל", ו"אנת חכים ולא בחכמה ידיעא"; "הוא היודע והוא המדע" וכו'.

שתי תורות ידועות מלמדות שמדרגה זו היא למעלה מן ההשגה. תיקוני הזוהר אומרים שאין מחשבה יכולה לתפוס את ה' כלל, ושהוא חכם אך לא בחכמה ידועה; ידיעתו של ה' אינה נפרדת ממנו, שכן הוא היודע והוא המדע — דבר שאדם אינו יכול להבינו בשלמות, כפי שנאמר בתניא.

ולכן על זה נאמר ישת חשך סתרו חשך הוא דבר שאין נראה בו שום תפיסא והשגה כלל.^{20, 21, 22, 23}

לכן נאמר על כך: "שם חושך סתרו". חושך הוא דבר שאין בו שום תפיסה או השגה כלל.

לכן בחינה זו נקראת "חושך". אין הכוונה לדבר רע או חסר, אלא לכך שהנבראים אינם יכולים לראות או לתפוס בה דבר.

2 וביאור הענין הוא כי הנה אנו אומרים אתה קדוש ושמך קדוש²⁴ פי' שגם בחינת שמו הוא נשגב

לבדו²⁵ שאין ערוך להעולמות עם שמו ית' כלל עד

ביאור העניין הוא כך: אנו אומרים "אתה קדוש ושמך קדוש". פירוש הדבר שגם בחינת שמו "לבדו נשגב": העולמות אינם בערך כלל לשמו יתברך, עד

כדי לבאר את ה"חושך", אדמו"ר הזקן פונה למילות תפילת העמידה: "אתה קדוש ושמך קדוש". שם הוא הדרך שבה אדם מוכר לאחרים, אך גם שמו של ה' "לבדו נשגב" (תהילים קמח, יג): העולמות אינם בערך אליו.

שהוא ²⁶ ית' קדוש ומובדל מהעולמות רק הודו וזיוו של שמו נמשך על ארץ ושמים כו' דהיינו הארה בעלמא מבחינת שמו

שהוא יתברך קדוש ומובדל מן העולמות; רק הודו וזיוו של שמו נמשכים "על ארץ ושמים" וכו', כלומר, הארה בלבד מבחינת שמו.

כלומר, השם עצמו "קדוש" — מובדל מן העולמות. מה שמגיע אל העולמות הוא רק הודו, כפי שממשיך הפסוק: "הודו על ארץ ושמים" — הארה בלבד משמו.

אך פ"י אתה קדוש דהיינו הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו שלמעלה מבחינ' [מבחינת / מבחינה] שמו היינו שאפילו בבחי' זיו והוד לא היו העולמות יכולים לקבל ממנו כלל וכמ"ש בד"ה לכן אמור לבני ²⁷ ישראל כפי וארא.

אבל פירוש "אתה קדוש" הוא הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו, שלמעלה מבחינת שמו; כלומר, העולמות לא היו יכולים לקבל ממנו כלל, אפילו לא בחינת זיו והוד. [כך] מוסבר במאמר המתחיל "לכן אמור לבני ישראל", בפרשת וארא.

"אתה קדוש" מבטא עניין עמוק יותר: הוא מתייחס לה' עצמו, שלמעלה אף משמו, ומבחינה זו העולמות אינם יכולים לקבל אפילו זיו. אדמו"ר הזקן מפנה לדיון המורחב שלו בתורה אור, במאמר "לכן אמור לבני ישראל" שבפרשת וארא.

3 ועד"ז יובן פ"י ישת חשך סתרו. דהיינו כיון שאפילו זיו והארה ממנו ית' אין העולמות יכולים לקבל כלל לכך נקרא אצלם בשם חשך.

על פי זה נבין את פירוש "ישת חושך סתרו". כלומר, מכיוון שהעולמות אינם יכולים לקבל כלל אפילו זיו והארה ממנו יתברך, הוא נקרא ביחס אליהם בשם "חושך".

כעת אפשר להבין את הפסוק "ישת חושך סתרו". ה' נקרא "חושך" לא מצד עצמו, אלא ביחס לעולמות, משום שאינם יכולים לקבל ממנו אפילו ניצוץ של הארה.

והזיו שיכולים לקבל זהו מבחינת שמך קדוש ונקרא זיו השכינה וכמ"ש מזה ע"פ וידבר משה ²⁸ אל ראשי המטות ²⁹ כו' ע"ש.

והזיו שהם יכולים לקבל הוא מבחינת "שמך קדוש", והוא נקרא זיו השכינה, כפי שמוסבר בעניין זה על הפסוק "וידבר משה אל ראשי המטות" וגוי; עיינו שם.

מה שהעולמות יכולים לקבל נמשך מבחינת "שמך קדוש", והוא נקרא זיו השכינה. אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו על הפסוק "וידבר משה אל ראשי המטות" (לקוטי תורה, Mattos), שבו הוא מסביר שהזיו הזה נמשך ממלכות של ה', ואילו הוא עצמו נעלה מכל מחשבה.

וברע"מ [וברעיא מהימנא] פ' פינחס (דרכ"ה ע"א) איתא דישת חשך סתרו הוא כתר עליון.³⁰ ועל המשכה זו נאמר כי שכן עליו הענן.³¹

וברעיא מהימנא, פרשת פינחס (דף רכ"ה ע"א), נאמר ש"ישת חושך סתרו" הוא כתר עליון. ועל המשכה זו נאמר: "כי שכן עליו הענן".

רעיא מהימנא, חלק בזוהר, אומר שה"חושך" שבפסוק הוא כתר עליון, הגבוה מכל הבחינות. הענן ששכן על אוהל מועד היה המשכה של בחינה זו.

וענין וכבוד³² ה' מלא את המשכן ופ"י בזוהר פ' נח (דס"ז ע"א)³³ ור"פ ויקרא (ד"ב ע"ב) מאי מלא ולא מלא אלא מלא ודאי דאתמליא מכולא.^{34, 35}

ובענין "וכבוד ה' מלא את המשכן", פירש הזוהר בפרשת נח (דף ס"ז ע"א) ובראש פרשת ויקרא (דף ב' ע"ב): "מאי מלא ולא מלא, אלא מלא ודאי, דאתמליא מכולא".

גם את חלקו השני של הפסוק יש להסביר. הזוהר מציין שהתורה כתבה "מלא", ולא את הפועל "מלא", ואומר שהכבוד היה "מלא" מפני שנתמלא מכול".

והענין דאי כפשטיה דקרא שכבוד ה' מלא למשכן אם כן מלא מיבעי ליה. דהיה הפ"י רק שבח"י הכבוד מלא את המשכן.

והענין הוא, שאילו היה פירוש הפסוק כפשוטו, שכבוד ה' מלא את המשכן, היה צריך לומר "מלא", שהרי הפירוש היה רק שבחינת הכבוד מילאה את המשכן.

אילו התכוון הפסוק רק לכך שכבוד ה' מלא את המשכן, היה משתמש בפועל "מילא". כך היה מתואר רק מה שעשה הכבוד למשכן.

אבל מדכתיב מלא משמע עוד זאת שבח"י כבוד ה' נשלמה ונתמלאה ואחר כך נמשך ונתגלה כבוד ה' שבבחינה זו במשכן.^{36, 37, 38, 39}

אבל מכיוון שנכתב "מלא", משמע שיש כאן דבר נוסף: שבחינת כבוד ה' הושלמה ונתמלאה, ולאחר מכן נמשכה ונתגלתה במשכן בחינת כבוד ה' זו.

המילה "מלא" מלמדת על דבר נוסף. תחילה הושלם ונתמלא כבוד ה' עצמו, ורק לאחר מכן נמשך הכבוד המלא הזה ונתגלה במשכן.

4 והענין כי פ"י כבוד ה' היינו בחינת ממכ"ע [ממלא כל עלמין] כבודו היינו זיו יקריה. שהיא בחי' מדת מלכותו ית' שנקרא ג"כ חכמה תתאה שהיא מקור דבי"ע.

הביאור: משמעות הביטוי "כבוד ה'" היא בחינת ממלא כל עלמין. "כבודו" פירושו "זיו יקריה" — זיו כבודו. זוהי בחינת מידת מלכותו יתברך, הנקראת גם חכמה תתאה, והיא המקור של [עולמות] בריאה, יצירה ועשיה.

"כבוד ה'" שמילא את המשכן הוא ממלא כל עלמין, "זיו יקריה" — זיו כבודו. זוהי מלכותו של ה', הנקראת גם "חכמה תתאה", משום שהיא המקור שממנו מתהווים שלושת העולמות התחתונים.

אך שרשה ומקורה מבחינת חכמה עילאה שהיא הנקי' כבוד עילאה ובה הוא השראת אור א"ס
אולם שורשה ומקורה של מלכות הוא בחינת חכמה עילאה, הנקראת "כבוד עילאה"; ובה שורה אור אין סוף,
למלכות יש שורש עליון יותר: "חכמה עילאה", הנקראת "כבוד עילאה". בחכמה זו שורה אור אין סוף עצמו.

ב"ה ממש שעל זה נאמר הראני נא את כבודך⁴⁰ [עיי' בפ"י הרמ"ז [הרב משה זכות] בזהר פ' במדבר
דקיי"ח ע"א⁴¹ בד"ה ישראל מאן אתר אתברכאן]⁴²

ברוך הוא, ממש. על כך נאמר: "הראני נא את כבודך" [ראו פירוש הרמ"ז על הזוהר, פרשת במדבר, דף קי"ח ע"א,
על הקטע הפותח "ישראל מאן אתר אתברכאן"].

את הכבוד העליון הזה ביקש משה לראות כשאמר: "הראני נא את כבודך". ההפניה שבסוגריים היא לרמ"ז (רבי משה זכות), המסביר שם,
כפי שמוכח בהערת קה"ת, כי "כבוד" הוא חכמה, הלבוש הפנימי של אריך אנפין.

ועל זה נאמר ברוך כבוד⁴³ ה' ממקומו פ"י שבחי' מדת מלכותו יתברך הממכ"ע [הממלא כל עלמין] יהיה
מתברך מבחי' מקומו ושרשו הוא חכמה עילאה ראש ומקור כל הברכות⁴⁴ והוא ההמשכה מבחי' סכ"ע
[סובב כל עלמין] בממכ"ע [בממלא כל עלמין].

ועל כך נאמר: "ברוך כבוד ה' ממקומו". פירוש הדבר הוא שבחינת מידת מלכותו יתברך, ממלא כל עלמין, מתברכת
מבחינת מקומה ושורשה — חכמה עילאה, ראש ומקור כל הברכות. זוהי המשכה מבחינת סובב כל עלמין אל ממלא
כל עלמין.

גם את דברי המלאכים "ברוך כבוד ה' ממקומו" מפרשים כך: מלכות, ממלא כל עלמין, מתברכת מ"מקומה" — משורשה בחכמה עילאה,
מקור כל הברכות. ברכה זו היא המשכת האור המקיף, סובב כל עלמין, אל האור הממלא את העולמות.

5 וזהו פ"י וכבוד ה' מלא דפ"י הזהר שהכבוד נתמלא ממקורו מבחי' כבוד עילאה והיינו לפי ששכן עליו
הענן על המשכן

וזהו פירוש "וכבוד ה' מלא": כפי שמסביר הזוהר, הכבוד התמלא ממקורו, מבחינת הכבוד העליון. וזה מפני שהענן
שכן עליו, על המשכן,

זו הנקודה שמדגיש הזוהר במילה "מלא": הכבוד, מלכות, התמלא תחילה ממקורו — הכבוד העליון. הדבר אירע מפני שהענן שכן על
המשכן.

שהוא המשכת בחי' מקיף העליון ועיי' נמשך גי"כ התגלות סכ"ע [סובב כל עלמין] בממכ"ע [בממלא כל עלמין]
בבחינת א"פ [אור פנימי] והוא מלא את המשכן ממש

שהיא המשכת הבחינה של האור המקיף העליון. באמצעותה נמשכה גם התגלותו של סובב כל עלמין בתוך ממלא
כל עלמין, כאור פנימי, והוא מילא ממש את המשכן.

הענן המשיך את האור המקיף העליון. באמצעותו התגלה האור הטרנסצנדנטי, סובב כל עלמין, בתוך ממלא כל עלמין כאור פנימי — אור
שנקלט ומורגש — וכך הכבוד מילא ממש את המשכן.

(ועמ"ש ע"פ כי על כל כבוד חופה^{45,46} וע"פ לבבתי אחותי כלה^{47,48} מענין התגלות סכ"ע [סובב כל עלמין] בממלא כל עלמין. ועמ"ש על פסוק כי שבעת ימים ימלא⁴⁹ כו').

(ראו מה שנכתב על הפסוק "כי על כל כבוד חופה", ועל הפסוק "לבבתי אחותי כלה", בענין התגלות סובב כל עלמין בתוך ממלא כל עלמין. וראו מה שנכתב על הפסוק "כי שבעת ימים ימלא" וגוי.)

בסוגריים מפנה אדמו"ר הזקן למאמרים אחרים העוסקים בהתגלות סובב בתוך ממלא: על "כי על כל כבוד חופה" (ישעיהו ד, ה), ועל "לבבתי אחותי כלה" (שיר השירים ד, ט). הוא מפנה גם לדיון על "כי שבעת ימים ימלא", שנאמר על שבעת ימי המילואים של הכהנים (ויקרא ח, לג).

ולכן ולא יכול משה לבוא⁵⁰ אל המשכן כי לא היה ביכולתו לקבל מבחינה זו דישת

ולכן "ולא יכול משה לבוא" אל המשכן, שכן לא היה ביכולתו לקבל מבחינת "שם חושך סתרו"

זו הסיבה שמשא לא יכול היה להיכנס: לא היה בכוחו לקבל מבחינה נעלית כל כך, מבחינת ה"חושך" שבו הי' מסתתר.

חשך סתרו שלמעלה מאד הגם שבהר סיני נאמר ויבא משה בתוך הענן⁵¹ ויעל אל ההר תירץ בזוהר ר"פ ויקרא⁵² דתרי ענני⁵³ הו כו':⁵⁴

שהיא נעלית מאוד. ואף שבהר סיני נאמר "ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר", הזוהר, בתחילת פרשת ויקרא, מתרץ [זאת]: היו שני עננים וכו'.

ובכל זאת, בסיני משה אכן נכנס אל תוך הענן. הזוהר בתחילת ויקרא משיב שהיו שני עננים: אחד שמשא נכנס אליו בהר, ואחד ששכן על המשכן.

קטע 2 • 61-11

קריאה היא המשכה: המלאכים והאל"ף הזעירה

6 ב והנה לכן נאמר ויקרא אל משה⁵⁵ פ"י ענין קריאה זו היינו הארה והשפעה למשה כדי שעייז יוכל

לעלות ולבוא אל אהל מועד וכן פ"י בע"מ [בעשרה מאמרות] (מאכ"ח [מאמר אם כל חי] ח"ב [חלק ב'] סימן ל"ו).

ב. לכן נאמר: "ויקרא אל משה". משמעות הקריאה הזאת היא הארה והשפעה למשה, כדי שיוכל באמצעותן לעלות ולבוא אל אוהל מועד. כך מוסבר גם בעשרה מאמרות (מאמר אם כל חי, חלק ב, פרק לו).

חלק זה מסביר מה הייתה הקריאה. "ויקרא" הייתה הארה והשפעה שניתנו למשה, והעניקו לו את הכוח לעלות ולהיכנס לאוהל שלא יכול היה להיכנס אליו קודם לכן; גם המקובל רבי מנחם עזריה מפאנו מסביר זאת כך בעשרה מאמרות, במאמר אם כל חי.

דהנה בפסוק וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש תרגם יונתן ומקבלין דין מן דין ואמרין קדיש⁵⁶ כו'.

הרי על הפסוק "וקרא זה אל זה ואמר: קדוש, קדוש, קדוש" מתרגם יונתן: "ומקבלין זה מזה ואומרים: קדוש" וכו'. הראיה היא מהמלאכים בחזונו של ישעיהו, ש"קראו זה אל זה" ואמרו "קדוש, קדוש, קדוש". תרגום יונתן בן עוזיאל מתרגם "קראו" כ"מקבלין": המלאכים מקבלין זה מזה, ואחר כך אומרים "קדוש".

שתרגם ענין קריאה קבלה שהוא ע"י המשכה שממשיכים זה לזה וכל אחד מקבל המשכה זו.⁵⁷ הוא תרגם את משמעות הקריאה כקבלה, הנעשית באמצעות המשכה שהם ממשיכים זה לזה, וכל אחד מקבל את ההמשכה הזאת.

מכאן ש"קריאה" פירושה קבלה: כל מלאך ממשיך השפעה אל חברו, וכל אחד מקבל את מה שנמשך אליו. המאמר יחיל זאת על קריאת ה' למשה.

7 והדין עמו. דא"א לפרש כפשוטו. דא"כ אין לזה הבנה למה צריך מיכאל לקרוא את גבריאל בשעה שיאמר קדוש וכן גבריאל למיכאל.

והוא צודק, שכן אי אפשר לפרש זאת כפשוטו: אם כך, אין להבין מדוע מיכאל צריך לקרוא לגבריאל בשעה שהוא עומד לומר "קדוש", וכן מדוע גבריאל צריך לקרוא למיכאל.

אדמו"ר הוקן מסכים עם התרגום: הפסוק אינו יכול להתפרש כאילו מלאך אחד קרא למלאך אחר. מדוע מיכאל צריך לקרוא לגבריאל לפני שהוא אומר "קדוש", או גבריאל למיכאל?

אלא הענין כי פ"י קריאה זו הוא ענין קבלה שמקבלין זה מזה על ידי ההמשכה וההשפעה מזה לזה.

אלא שהענין הוא שמשמעותה של "קריאה" זו היא קבלה: הם מקבלין זה מזה באמצעות ההמשכה וההשפעה מזה לזה.

לכן "קריאה" חייבת להתפרש כקבלה: כל מלאך מקבל מחברו באמצעות ההשפעה הנמשכת מאחד לשני.

והיינו שעל ידי זה יוכל לומר כל מלאך ג' פעמים קדוש. כי ענין אמירת קדוש זהו הכלות הנפש⁵⁸ שלו לאור א"ס ב"ה שהוא כענין יוצאין בשיר⁵⁹ כו'.

כלומר, באמצעות כך יוכל כל מלאך לומר "קדוש" שלוש פעמים. אמירת "קדוש" היא כלות הנפש שלו אל אור אין סוף ברוך הוא, בדומה ל"יוצאין בשיר" וכו'.

קבלה זו היא שמאפשרת לכל מלאך לומר "קדוש" שלוש פעמים. אמירת "קדוש" היא כלות הנפש של המלאך — כמיתה הנשמה לצאת אל אור אין סוף של ה'. אדמו"ר הוקן משווה זאת ללשון המשנה "יוצאין בשיר", כאשר "שיר" פירושו קולר של בהמה, אך כאן דורשים זאת במשמעות של שירה: הנשמה יוצאת מעצמה בשירה.

8 והנה מיכאל הכלות הנפש שלו הוא באהבה. וגבריאֵל ביראה. וא"כ לא היה מיכאל יכול לומר קדוש רק פעם א' דהיינו כלות הנפש בכחינת אהבה.

והנה, כלות הנפש של מיכאל היא באהבה, ושל גבריאֵל — ביראה. אם כן, מיכאל יכול לומר "קדוש" רק פעם אחת, כלומר, כלות הנפש בכחינת אהבה,

המלאכים עובדים את ה' בדרכים שונות: הכיסופים של מיכאל הם באהבה, ושל גבריאֵל — ביראה. לכן, מצד עצמו, מיכאל יכול לומר "קדוש" רק פעם אחת, בדרך המיוחדת לו — באהבה.

ועד"ז גבריאֵל פ"א קדוש ביראה. וכדי שיאמר כל א' ג"פ [ג' פעמים] קדוש היינו ע"י וקרא זה אל זה⁶⁰ שנמשך ההשפעה מזה לזה.

וכן גבריאֵל [יכול לומר] "קדוש" פעם אחת, ביראה. כדי שכל אחד מהם יאמר "קדוש" שלוש פעמים, הדבר נעשה באמצעות "וקרא זה אל זה", שבאמצעותו נמשכת ההשפעה מזה לזה.

גם גבריאֵל יכול לומר זאת רק פעם אחת, ביראה. הם יכולים לומר זאת שלוש פעמים בזכות "וקרא זה אל זה": כל אחד משפיע על חברו.

שהוא בחי' התכללות המדרגות זו בזו כי דרך כלל הם ג' בחי' חג"ת [חסד גבורה תפארת] מיכאל גבריאֵל ורפאל.

זוהי בחינת התכללות המדרגות זו בזו, שכן באופן כללי הן שלוש בחינות — חסד, גבורה ותפארת: מיכאל, גבריאֵל ורפאל.

זוהי התכללות המדרגות זו בזו, כך שכל אחת מהן כוללת גם את האחרות. באופן כללי, המלאכים הם שלושה, כנגד חסד, גבורה ותפארת: מיכאל (חסד ואהבה), גבריאֵל (גבורה ויראה) ורפאל (ההרמוניה ביניהם).

9 וע"י שמקבלין דין מן דין יכול כל אחד לומר ג' פעמים קדוש. [וע"י מתעלים יותר ממה שהיה מצד בחי' המדרגה שלו לבד וע"ד שנתבאר במ"א סדי"ה שניך כעדר הרחלים^{61,62} כו

וכך, כאשר הם מקבלים זה מזה, כל אחד מהם יכול לומר "קדוש" שלוש פעמים. [בכך הם מתעלים למעלה ממה שהיו מגיעים אליו מכוח מדרגתם שלהם בלבד. הדבר דומה למה שנתבאר במקום אחר, בסוף המאמר המתחיל "שיניך כעדר הרחלים" וכי,

קבלה זה מזה מאפשרת לכל מלאך לומר "קדוש" שלוש פעמים. בהערת אגב שבסוגריים המרובעים מוסיף אדמו"ר הזקן שבעקבות ההתכללות הזאת כל מלאך מתעלה למעלה ממדרגתו שלו בלבד, ומפנה לסוף המאמר על "שיניך כעדר הרחלים" (לקוטי תורה, שיר השירים).

שכולם מתאימות כו' ועמ"ש כפ' בראשית ע"פ יבל הוא^{63, 64} כו' בענין שיר משולש. ובד"ה נאוו לחייך בתורים.^{65, 66}

"שכולם מתאימות" וכו'. וראו מה שנכתב בפרשת בראשית על הפסוק "יבל הוא" וכו', בענין השיר המשולש; וכן במאמר המתחיל "נאוו לחייך בתורים".

הפסוק ממשיך "שכולם מתאימות" — דברים המותאמים זה לזה, כשם שהמלאכים כלולים זה בזה. הוא מפנה גם לתורה אור, בראשית, על הפסוק העוסק ביבל, בענין "השיר המשולש", ולמאמר "נאוו לחייך בתורים".

ועי' [ועיין] ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' עקב (דרע"א סע"ב [סוף עמוד ב])⁶⁷ מענין וקרא זה אל זה⁶⁸ ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ובע"ח [ובעץ חיים] שער ט"ו ספ"ו ועמ"ש בד"ה כה תברכו את בני ישראל^{69, 70} בפי' ויקרא האדם שמות⁷¹ כו'.

וראו ברעיא מהימנא, פרשת עקב (סוף ע"ב של דף רע"א), בענין "וקרא זה אל זה", ובפירוש הרמ"ז שם; וכן בעץ חיים, שער ט"ו, סוף פרק ו'. וראו גם מה שנכתב במאמר המתחיל "כה תברכו את בני ישראל", בפירוש "ויקרא האדם שמות" וכו'.

הפניות נוספות: לרעיא מהימנא על "וקרא זה אל זה", בצירוף פירוש הרמ"ז; לעץ חיים של האריז"ל (שער ט"ו, סוף פרק ו'); ולמאמר "כה תברכו את בני ישראל" (לקוטי תורה, נשא), המסביר את קריאת השמות של אדם לבעלי החיים.

שהוא גם כן המשכה כו' ע"ש ועיין בזוהר בראשית (ד"ו סע"ב [סוף עמוד ב]) ע"פ ויקרא אלקים לאור יום^{72, 73} כו'.

שגם היא המשכה וכו'; ראו שם. וראו בזוהר, בראשית (סוף ע"ב של דף ט"ז), על הפסוק "ויקרא אלקים לאור יום" וכו'.

גם שם מוסברת קריאת השמות כהמשכה. הזוהר מסביר באותו אופן את "ויקרא אלקים לאור יום": "קרא" פירושו שהוציא אור וקרא לו, כלומר המשיך אותו.

שהוא ג"כ עדי"ז ועדי"ז י"ל [יש לומר] פי' קרא לשמש ויזרח אור⁷⁴ וכמ"כ [וכמו כן] פי' ויקרא אל משה⁷⁵ היינו המשכת הארה אל משה. והארה זו הוא ענין אל"ף זעירא דויקרא.

שגם היא על דרך זו; ראו שם. ועל דרך זו אפשר לפרש את "קרא לשמש ויזרח אור". כך גם פירוש "ויקרא אל משה" הוא המשכת הארה אל משה. והארה זו היא ענין האל"ף הזעירא של "ויקרא".

כך אפשר להבין גם את התפילה של שבת בבוקר, "קרא לשמש ויזרח אור": הקריאה המשיכה אור אל השמש. נחזור לפסוק: "ויקרא אל משה" פירושו שהמשיכו הארה אל משה, והארה זו היא האל"ף הקטנה שבמילה "ויקרא".

כי הנה אלף אותיות פלא⁷⁶ שהוא מה שלמעלה מההשגה וגם אלף מלשון אאלפך חכמה.⁷⁷ כלומר שהוא מקור שממנו תמצא החכמה.

הרי באל"ף יש אותיות "פלא", המורה על מה שלמעלה מההשגה. האל"ף קשורה גם ללשון "אאלפך חכמה", כלומר, היא המקור שממנו החכמה באה לידי מציאות.

מדוע דווקא אל"ף? אותיות "אלף" הן גם אותיות "פלא" — מה שלמעלה מהבנה; ו"אלף" קשורה גם להוראה, כמו בפסוק באיוב "אאלפך חכמה". אם כן, האל"ף היא המקור שממנו החכמה עצמה נמשכת.

10 והיינו כי האלף הוא בכתר⁷⁸ שלמעלה מהחכמה ועמ"ש בפי' צו⁷⁹ בענין אשר עשה עמכם להפליא.⁸⁰

כלומר, האל"ף נמצאת בכתר, שלמעלה מחכמה. ועיינו במה שכתוב בפרשת צו בעניין "אשר עשה עמכם להפליא".

האל"ף מייצגת את כתר, הבחינה שמעל חכמה. אדמו"ר הזקן מפנה לדיונו בפרשת צו על "אשר עשה עמכם להפליא" — לשון נוספת של פלא.

ועי' [ועיינ'] בזהר בראשית בהקדמה ד"ג ע"ב אך יש א' מאתוון רברבן^{81,82} היינו בחי' הכתר כמו שהוא במהותו ועצמותו ושמה לא יכול משה לבא.

ועיינו בזהר, בראשית, בהקדמה, דף ג' ע"ב. אולם יש אל"ף מאותיות רברבן, כלומר בחינת כתר כפי שהיא במהותה ובעצמותה, ושם משה לא יכול היה להיכנס.

בהקדמת הזהר מדובר באותיות עליונות גדולות ובאותיות תחתונות קטנות. האל"ף הגדולה היא כתר כפי שהוא בעצמותו, וזוהי הבחינה שמשה לא יכול היה להיכנס אליה.

11 וא' מאתוון זעירין היינו הארת הכתר כמו שנמשך למטה על ידי צמצום ומבחינה זו הוא שויקרא אל

משה⁸³ ונמשך לו הארה⁸⁴ שעל ידי זה יוכל אחר כך לבוא אל אהל מועד אשר שכן עליו הענן כו'.

ויש גם אל"ף מאותיות זעירות, והיא הארת כתר כפי שהיא נמשכת למטה באמצעות צמצום. מבחינה זו נאמר "ויקרא אל משה": נמשכה אליו הארה, שבאמצעותה יכול היה לאחר מכן לבוא אל אוהל מועד, שעליו שכן הענן וכו'.

האל"ף הזעירה היא אור כתר כפי שהוא נמשך למטה באמצעות צמצום, כדי שיוכל להתקבל. מבחינה זו באה הקריאה "ויקרא אל משה": ההארה שנמשכה אליו היא שאפשרה לו לאחר מכן להיכנס לאוהל מועד המכוסה בענן.

ובד"ה נאמר אדם⁸⁵ באלף מאתוון רברבן⁸⁶ והוא בחי' אדה"ר [אדם הראשון] כמו שהיה לפני החטא שהיה במדרגה גבוה מאד נעלה כמ"ש בספר הגלגולים פ"ט.

ובדברי הימים כתובה המילה "אדם" באל"ף מאותיות גדולות. זו בחינתו של אדם הראשון כפי שהיה לפני החטא, כשעמד במדרגה גבוהה ונעלית מאוד, כמו שכתוב בספר הגלגולים, פרק י"ט.

האל"ף הגדולה במילה "אדם" שבדברי הימים מסמלת את מדרגתו של אדם לפני החטא, כשהיה במדרגה נעלית ביותר, כמתואר בספר הגלגולים, ספר קבלה העוסק בנשמות.

ועי' [ועיין] מענין ויקרא אל משה ביומא (דף ד' ע"ב) לימדך תורה כו' ובשמות רבה פייט אלא אם קורא אותי⁸⁷ כו'

ולענין "ויקרא אל משה", ראו ביומא (דף ד' ע"ב): "לימדך תורה" וכו'; ובשמות רבה, פרק י"ט: "אלא אם קורא אותי" וכו';

אדמו"ר הזקן מביא מקורות נוספים העוסקים ב"ויקרא אל משה". הגמרא ביומא לומדת מכך שיש לקרוא לאדם לפני שמדברים אליו, ובשמות רבה משה מסביר שלא יכול היה להיכנס לאוהל מועד אלמלא קרא לו ה'.

ובכ"י תשא פמ"ו ובבמדבר רבה (פ' ב' דרי"א ד') נשא ס"פ י"ד (דרס"ב ג' ד' דרס"ג א') ובקהלת רבה (דצ"ט ג') ובכ"י תשא, פרק מ"ו; ובבמדבר רבה (פרק ב', דף רי"א ד'), נשא, סוף פרק י"ד (דף רס"ב ג'-ד', דף רס"ג א'); ובקהלת רבה (דף צ"ט ג'),

מדרשים נוספים העוסקים בנושא: שמות רבה בפרשת כי תשא, במדבר רבה וקהלת רבה.

בפסוק מה שהיה כבר נקרא שמו⁸⁸ (ועיין בזה"א [בזהר חלק א] דק"ב סע"ב [סוף עמוד ב]⁸⁹ ודקל"ח א' ודקע"ג ב'. ובחלק ב' דקל"ח א' ודקנ"ז א' ח"ג [חלק ג'] דנ"ג ע"ב) והוא מובן ע"ד שנתבאר:

על הפסוק "מה שהיה כבר נקרא שמו" (וראו בזהר, חלק א', סוף דף ק"ב ע"ב, דף קל"ח א' ודף קע"ג ב'; חלק ב', דף קל"ח א' ודף קנ"ז א'; חלק ג', דף נ"ג ע"ב). והדבר מובן על פי מה שהתבאר.

קהלת רבה דן בכך על הפסוק "מה שהיה כבר נקרא שמו". אדמו"ר הזקן מביא גם מקומות בזהר, ומציין שאפשר להבין את כולם על פי הדברים שהתבארו כאן.

קטע 3 • 121-19

"אני הוא הקורא": שליחות, אברהם ומשה

12 ג ומעתה יובן ענין מ"ש המדרש ברם הכא אני הוא הקורא ואני הוא המדבר ויש להקדים מ"ש במ"א

ע"פ מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] בפסוק אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו אותם.^{90, 91}

ג. מעתה יובן מה שאומר המדרש: "אבל כאן אני הוא הקורא ואני הוא המדבר". תחילה יש להקדים את המבואר במקום אחר על דברי חז"ל על הפסוק: "אלה מועדי ה', מקראי קודש, אשר תקראו אותם".

סעיף ג מסביר את דברי המדרש: "אני הוא הקורא ואני הוא המדבר". תחילה מביא אדמו"ר הזקן את דברי חז"ל על המועדים: "אלה מועדי ה', מקראי קודש, אשר תקראו אותם".

וקרי ביה תקראו אתם. שקידוש המועדות בקריאת ב"ד [בית דין] תלאו הכתוב. וכמו שאנו אומרים מקדש ישראל והזמנים⁹² ישראל אינהו דקדשינהו לזמנים.⁹³

וקוראים זאת "תקראו אתם": הכתוב תלה את קידוש המועדים בקריאת בית הדין. וכמו שאנו אומרים: "מקדש ישראל והזמנים" — ישראל הם שמקדשים את הזמנים.

בפסוק המילה "אותם" כתובה בלי וי, ולכן חז"ל קוראים אותה "אתם": קדושת המועדים תלויה בבית הדין המכריז עליהם. לכן אומרים בברכת המועדים "מקדש ישראל והזמנים": ה' מקדש את ישראל, וישראל מקדשים את הזמנים.

וענין זה הוא כמבואר בזוהר בפ' אמור (דף צ"ד א') למלכא דזמין אושפיזין כו' תלתא אינון זמינין מקדש⁹⁴ כו'. כי המועדים הם חלים ע"פ רוב בשית יומין דחול.

עניין זה מבואר בזוהר, בפרשת אמור (דף צ"ד ע"א): "למלך המזמין אורחים" וכו'; "שלושה הם המוזמנים מן הקודש" וכו'. שכן המועדים חלים בדרך כלל בששת ימי החול.

הזוהר מדמה את המועד למלך המזמין אורחים, ואומר ששלושת המועדים — פסח, שבועות וסוכות — הם "המוזמנים מן הקודש". המועדים חלים בדרך כלל בימי חול רגילים.

ואז היום דחול⁹⁵ כשחל בו יו"ט [יום טוב] היינו שהוא נקרא ונזמן לבחיי הקדש שהוא ח"ע [חכמה עילאה] ולכן נקרא מקרא קדש⁹⁶ וזהו המשל למלכא דזמין אושפיזין כו'.

כאשר חל יום טוב ביום חול, פירוש הדבר שאותו יום נקרא ומוזמן אל בחינת הקודש, שהיא חכמה עילאה. לכן הוא נקרא "מקרא קודש" — קריאה אל הקודש. זהו המשל על "מלך המזמין אורחים" וכו'.

כאשר מועד חל ביום חול, אותו יום "נקרא" ומוזמן אל בחינת הקודש, שהיא חכמה עילאה. משום כך הוא נקרא "מקרא קודש", קריאה אל הקודש, בדומה לאורחים שהמלך מזמין.

אך כדי שיוכלו היומין דחול שהם חיצוניות המדות חו"ג [חסד וגבורה] כו' לעלות למעלה לבחיי חכמה עילאה שהיא בחי קדש העליון.

אך כדי שימי החול, שהם חיצוניות המדות — חסד וגבורה וכו' — יוכלו לעלות למעלה, לבחינת חכמה עילאה שהיא בחינת הקודש העליון,

ימי החול שייכים לחיצוניות המדות, כגון חסד וגבורה. כדי שיום כזה יוכל לעלות אל חכמה עילאה, אל הקדושה העליונה, דרוש תחילה דבר נוסף.

צ"ל תחלה המשכת הארה מלמעלה למטה מבחי חכמה עילאה לאותו יום שאז עייז יוכל לעלות.

צריך תחילה להמשיך הארה מלמעלה למטה, מבחינת חכמה עילאה אל אותו יום, ואז יוכל היום לעלות באמצעות הארה זו.

תחילה יש להמשיך אור מחכמה עילאה אל אותו יום. רק באמצעות הארה זו מלמעלה יוכל היום לעלות.

13 והמשכה זו היא ע"י נשיי [נשמות ישראל] וע"י נאמר אשר תקראו אתם⁹⁷ דייקא. והטעם ע"י מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] בענין שליחות דשלוחו של אדם כמותו.⁹⁸

המשכה זו נעשית באמצעות נשמות ישראל, ועל כך נאמר "אשר תקראו אתם" — "אתם" דווקא. הטעם לכך הוא על פי דברי חז"ל בענין שליחות: "שלוחו של אדם כמותו".

נשמות ישראל ממשיכות את האור, ולכן הפסוק מדגיש "אתם תקראו". הטעם לכך מבוסס על דין שליחות: "שלוחו של אדם כמותו".

ולכן אין שליחות לחש"ו [לחרש שוטה וקטן]⁹⁹ שאינן כמותו דהמשלח. אבל כשהוא בר שליחות הרי הוא כמותו דהמשלח ממש¹⁰⁰ עד שהאיש מקדש בו ובשלוחו¹⁰¹ כו'

לכן חרש, שוטה וקטן אינם יכולים להיות שליחים, מפני שאינם כמותו של המשלח. אבל מי שראוי להיות שליח הוא ממש כמותו של המשלח, עד כדי כך ש"האיש מקדש בו ובשלוחו" וכו'.

לכן חרש, שוטה וקטן אינם יכולים לשמש שליחים: אין להם מעמד כשל המשלח. אבל שליח כשר הוא ממש כמותו של המשלח, ולכן, כפי שאומרת המשנה, האיש יכול לקדש אישה בעצמו או באמצעות שליחו.

וע"כ עד"ז השליח מקדש העליון להזמין היומין דחול שיהיו מקראי קדש. א"א כ"א שהשליח¹⁰² הוא כמותו דהמשלח.

ועל דרך זו, כדי שהשליח מהקדושה העליונה יזמין את ימי החול ויהפוך אותם למקראי קודש, הדבר אפשרי רק אם השליח כמותו של המשלח.

כך גם למעלה: שליח הנשלח מן הקדושה העליונה כדי "להזמין" את ימי החול יכול לעשות זאת רק אם הוא כמותו של המשלח. הפסקה הבאה מסבירה כיצד ישראל יכולים להיות שליחים כאלה.

14 והיינו אתם דנשיי [דנשמות ישראל] נאמר עליהם קדש ישראל להי'.^{103, 104} ששרשם מבחי' ח"ע [חכמה עילאה] ועיין בזהר פ' פקודי דרכ"ה ע"ב

זהו [פירוש] "אתם": על נשמות ישראל נאמר "קדש ישראל לה'", שכן שורשן בבחינת חכמה עילאה. ועיינו בזהר, פרשת פקודי, דף רכ"ה ע"ב.

ישראל יכולים לשמש שליחים מכוח הפסוק "קדש ישראל לה'": נשמות ישראל מושרשות בחכמה עילאה, בקודש העליון. בזהר בפרשת פקודי נאמר בדומה לכך שישראל הם קודש ובאים מצד הקודש.

לכן יכולים להיות בהם ועל ידם המשכת האור מבחי' קדש העליון אל היום שחל בו היו"ט [היום טוב] שע"י שתקראו אתם¹⁰⁵ דייקא נעשים מקראי קדש.

לכן אפשר להמשיך בהם ועל ידם את האור מבחינת הקודש העליון אל היום שבו חל יום טוב, וכך, על ידי "תקראו אתם" דווקא, נעשים הימים מקראי קודש,

מכיוון ששורשן בקדושה זו, אפשר להמשיך באמצעות נשמות ישראל את אור הקודש העליון אל היום שבו חל החג. כך נעשים הימים מקראי קודש על ידי "תקראו אתם".

להיות אחיכם עולים לבחי קדש העליון. ועמייש בדיה צו את בניי [בני ישראל]¹⁰⁶ כו' כפי פינחס בענין להקריב לי במועדו.¹⁰⁷

כדי שלאחר מכן יעלו לבחינת הקודש העליון. ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "צו את בני ישראל" וכו', בפרשת פינחס, בעניין "להקריב לי במועדו".

לאחר שהאור נמשך למטה, הימים יכולים לעלות אל הקדושה העליונה. אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו "צו את בני ישראל", בלקוטי תורה, פרשת פינחס, העוסק בהקרכת הקרבן "במועדו".

נמצא מובן מזה בענין השליחות שלמעלה שהוא מה שנמשך הארה עיי אמצעות איזה בחינה.¹⁰⁸ צ"ל השליח מתייחס בערך מה לגבי המקור שממנו נמשך ההארה. ואם לאו אינו שליח כו'.

נמצא מובן מכאן, בעניין השליחות שלמעלה — כלומר, כאשר הארה נמשכת באמצעות בחינה כלשהי — שעל השליח להיות קשור במידה מסוימת למקור שממנו נמשכת ההארה. ואם לא כן, אינו שליח וכו'.

מכאן עולה כלל: כאשר אור מלמעלה נמשך באמצעות בחינה מתווכת כלשהי, אותה בחינה, ה"שליח", חייבת להיות קשורה למקור האור; אחרת אינה יכולה לשמש שליח שלו.

15 והנה המלאכים הם גיכ שלוחים כי פי מלאך היינו שליח.¹⁰⁹ דהיינו שהם שלוחי ההשפעה וכמ"ש במ"א בדיה באתי לגני¹¹⁰ גבי אכלתי יערי כו'

והנה גם המלאכים הם שליחים, שכן פירוש המילה "מלאך" הוא שליח. כלומר, הם שליחים להעברת השפע, כפי שמוסבר במקום אחר, במאמר המתחיל "באתי לגני", על הפסוק "אכלתי יערי" וכו'.

גם המלאכים הם שליחים: פירוש המילה העברית "מלאך" הוא שליח. הם הערוצים שדרכם מגיע השפע האלוקי אל העולמות, כפי שמוסבר במאמר "באתי לגני", על המילים "אכלתי יערי".

ויותר מזה נתבאר בדיה מה יפו פעמיך בנעלים.^{111, 112} בענין מט"ט [מטטרון] שנק' נעל כו' ועיין בע"ח [בעץ חיים] שער מ"ן [מ"ן נוקבין] ומ"ד [ומ"ן דוכרין] דרוש ד' מענין המלאכים.

עניין זה מכואר ביתר הרחבה במאמר המתחיל "מה יפו פעמיך בנעלים", בענין מט"ט, שנקרא "נעל" וכו'. ועיינו גם בעץ חיים, שער מ"ן ומ"ד, דרוש ד', בענין המלאכים.

המאמר "מה יפו פעמיך בנעלים" מרחיב בענין מלאך מט"ט, שנקרא "נעל". אדמו"ר הזקן מציין גם לדיון בעץ חיים על המלאכים, בשער העוסק במ"ן ובמ"ד, כלומר במים נוקבין ובמים דוכרין.

16 ועיין באגה"ק [באגרת הקודש] קרוב לסופו.¹¹³ שיש הפרש גדול במעלת המלאך בשעה שהוא שליח מלמעלה שאזי נקרא¹¹⁴ בשם

ועיינו באגרת הקודש, סמוך לסופה: יש הבדל גדול במעלתו של מלאך. כאשר הוא שליח מלמעלה, הוא נקרא בשם

הטקסט אומר "אגרת הקודש, סמוך לסופה"; הקטע נמצא בקונטרס אחרון, שבא אחרי אגרת הקודש בתניא, והוא עוסק בהבדל במעלתו של מלאך. כאשר מלאך נשלח לשליחות מלמעלה, הוא נקרא בשם ה' עצמו.

ה' ממש השוכן בקרבו משא"כ כשאִינוּ שלִיחַ יֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחֵר כִּפִּי עֲבוֹדָתוֹ וְאִזִּי קוֹרָא קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ¹¹⁵ ה' כִּי כְּלוֹמֵר שֵׁשׁ ה' מוֹבְדֵל מִמֶּנּוּ.

הוֹי עֲצָמוֹ, הַשּׁוֹכֵן בִּקְרָבוֹ; אֲבָל כְּשֶׁאִינוּ שְׁלִיחַ, יֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחֵר, בְּהִתְאֵם לְעֲבוֹדָתוֹ, וְאִזִּי הוּא קוֹרָא: "קְדוֹשׁ, קְדוֹשׁ, קְדוֹשׁ הוֹי וְכוּ", כְּלוֹמֵר, שֵׁם הוֹי נִבְדֵּל מִמֶּנּוּ.

אז שם הוֹי שוכן בתוך המלאך. כשאִינוּ בשליחות, יש למלאך שם משלו, בהתאם לעבודתו, והוא אומר "קְדוֹשׁ, קְדוֹשׁ, קְדוֹשׁ הוֹי": הוא מכריז שהשם קְדוֹשׁ נִבְדֵּל מִמֶּנּוּ.

17 ועיין בפרדס שער אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] רפ"ד. ונחזור לענייננו לדברי המדרש דבאברהם כתיב ויקרא מלאך¹¹⁶ כִּי הַמֶּלֶאךָ קוֹרָא וְהַדְּבוּר מְדַבֵּר.¹¹⁷ וְהַעֲנִין דְּהֵנָּה כְּתִיב וְאֵרָא אֶל אֲבִרָהָם¹¹⁸ כִּי בָאֵל שְׂדֵי.

ועיין בפרדס, שער אצילות, בריאה, יצירה ועשיה, תחילת פרק ד. נחזור לענייננו, לדברי המדרש: על אברהם נאמר "ויקרא מלאך" וכו' — "המלאך קורא והדיבור מדבר". והעניין הוא כך: נאמר "וּרְאָה אֶל אֲבִרָהָם" וכו', "בָּאֵל שְׂדֵי",

לאחר הפניה לפרדס רימונים בעניין ארבעת העולמות, אדמו"ר הזקן חוזר למדרש על אברהם. ההסבר נפתח בדברי ה' למשה: הוּא נִגְלָה לְאַבְרָם בְּשֵׁם אֵל שְׂדֵי.

וְשֵׁמִי הוֹי לֹא נֹדַעְתִּי לָהֶם. וְעֵינִי מִי"ש מִזֶּה בִּפְיָ וְאֵרָא עַל פְּסוּקֵי זֶה סִדְיָה וַיְדַבֵּר אֱלֹקִים כִּי וְאֵרָא¹¹⁹ שֶׁהִשְׁגַּת הָאֲבוֹת הִיָּה מִבְּחִי שֵׁם הוֹי כְּשֶׁכָּבַר נִמְשָׁךְ בְּבַחֲנֵת אֱלֹקִים

"וְשֵׁמִי הוֹי לֹא נֹדַעְתִּי לָהֶם". וְעֵינִי בְּמָה שֶׁנִּכְתַּב עַל כֵּךְ בְּפֶרֶשֶׁת וְאֵרָא, עַל פְּסוּקֵי זֶה, בְּסוֹף הַמֶּאֱמָר הַמִּתְחִיל "וַיְדַבֵּר אֱלֹקִים" וכו', עַל "וְאֵרָא": הִשְׁגַּת הָאֲבוֹת הִיָּתָה מִבְּחִינַת שֵׁם הוֹי לְאַחֵר שֶׁכָּבַר נִמְשָׁךְ בְּבַחֲנֵת אֱלֹקִים,

אולם בשם הוֹי הוּא לֹא נֹדַע לָהֶם. כִּפִּי שֶׁמִּסְבִּיר אֲדַמּוּרֵי הַזֶּקֶן בְּתוֹרָה אֹר, פֶּרֶשֶׁת וְאֵרָא, הָאֲבוֹת הִשִּׁיגוּ אֶת הוֹי רַק כִּפִּי שֶׁהוּא כָּבַר נִמְשָׁךְ וּמִתְלַבֵּשׁ בְּאֱלֹקִים — שֵׁם ה' כִּפִּי שֶׁהוּא נִסְתָּר בְּתוֹךְ הַטֶּבַע.

אֲבָל וְשֵׁמִי הוֹי דִּהְיִינוּ קוֹדֵם שֶׁמִּתְלַבֵּשׁ בְּשֵׁם אֱלֹקִים לֹא נֹדַעְתִּי לָהֶם רַק מִשֵּׁם הִיָּה הִשְׁגַּת מֹשֶׁה כִּי.

אֲבָל "וְשֵׁמִי הוֹי", כְּלוֹמֵר קוֹדֵם שֶׁהוּא מִתְלַבֵּשׁ בְּשֵׁם אֱלֹקִים, "לֹא נֹדַעְתִּי לָהֶם"; רַק מֹשֶׁה הִשִּׁיג מִבְּחִינָה זוֹ וְכוּ.

הוֹי כִּפִּי שֶׁהוּא קוֹדֵם לְהִתְלַבְּשׁוֹתוֹ בְּאֱלֹקִים לֹא נֹדַע לְאַבְרָם. רַק הִשְׁגָּתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה בָּאָה מִבְּחִינָה זוֹ.

וְעֵינִי בִּפְיָ הַרְמִיז [הֵרֵב מֹשֶׁה זְכוּת] בְּזֹהָר פ' וְאֵרָא דְכ"ג ע"א ע"ש הַיֵּטֵב וּבִזְח"א [וּבְזוּהָר חֶלֶק א] פ' וִירָא (דְּצ"ח ע"א).

וְעֵינִי בְּפִירוֹשׁ הַרְמִיז עַל הַזְּוָהָר, פֶּרֶשֶׁת וְאֵרָא, דָּף כ"ג ע"א; עֵינִי שֵׁם הַיֵּטֵב, וְכֵן בְּזוּהָר חֶלֶק א, פֶּרֶשֶׁת וִירָא, דָּף צ"ח ע"א.

לְהַרְחִיבָה בְּעֵינֵי הוּא מִפְּנֵי לְפִירוֹשׁ הַרְמִיז עַל הַזְּוָהָר בְּתַחֲלִיל פֶּרֶשֶׁת וְאֵרָא, וְלִזְוָהָר בְּפֶרֶשֶׁת וִירָא.

ועל כן באברהם המלאך קורא והדבור מדבר שהמלאך יוכל להיות שליח להביא המשכת השפע בתחלה שזהו ענין הקריאה שע"י יוכל לעלות ולקבל הדבור

ולכן אצל אברהם "המלאך קורא והדיבור מדבר": המלאך יכול להיות שליח להביא תחילה את המשכת השפע, וזהו ענין הקריאה; באמצעותה יכול היה לעלות ולקבל את הדיבור.

כך מתבאר מדוע מלאך קרא תחילה לאברהם. מלאך יכול היה לשמש שליח להמשכה הראשונה, היא ה"קריאה", שהעלתה את אברהם כדי שיוכל לקבל לאחר מכן את דבר ה'.

והיינו לפי שהדבור נמשך מבחי' התלבשות בשם אלקים ממש ולכך המלאכים נקראים ג"כ אלקים בפסוק כמ"ש כי ה' אלקיכם הוא אלהי האלקים ופי' בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] דר"ל [דרוצה לומר] שהוא אלקי המלאכים.¹²⁰

וזה מפני שהדיבור נמשך מבחינת ההתלבשות בשם אלקים ממש. לכן המלאכים, שגם הם נקראים אלקים בפסוק, כפי שנאמר "כי ה' אלקיכם הוא אלהי האלקים", ובפרדס מבואר בערכי הכינויים שהכוונה היא שהוא אלוקי המלאכים,

המלאך יכול היה לעשות זאת מפני שהדיבור לאברהם הגיע באמצעות שם אלקים, וגם המלאכים נקראים אלקים. הפסוק מכנה את ה' "אלוקי האלקים", ופרדס מסביר שהכוונה היא שהוא אלוקי המלאכים.

18 וגם נקראים המלאכים בני אלקים.¹²¹ על כן המלאך הוא בר שליחות מהדבור המדבר. ברם הכא במשה שהנבואה והדבור נמשך משם הוי' ממש קודם שמתלבש בשם אלקים וגם שמקור המשכה זו הוא מבחי' הענן דישת חשך סתרו.

והמלאכים נקראים גם "בני אלקים"; לכן מלאך ראוי להיות שליח של הדיבור המדבר. אבל כאן, אצל משה, הנבואה והדיבור האלוקי נמשכו משם הוי' עצמו, עוד לפני שהוא מתלבש בשם אלקים; וגם מקור המשכה זו הוא בבחינת הענן, שעליו נאמר: "שם חושך סתרו",

המלאכים נקראים גם "בני אלקים", ולכן מלאך ראוי להיות שליח של הדיבור הנמשך באמצעות אלקים. אצל משה, לעומת זאת, הנבואה באה מהוי' עצמו, לפני שהוא מתלבש באלקים, ומקורה בענן שעליו נאמר: "שם חושך סתרו".

ע"כ גם הקריאה והמשכה שמתחלה מבחי' זו לא יוכל להיות ע"י מלאך שהוא נברא יש מאין.

ולכן גם הקריאה, כלומר ההמשכה שמתחילה מבחינה זו, לא יכלה להיעשות באמצעות מלאך, שהוא נברא יש מאין.

לכן אפילו השלב הראשון, הקריאה, לא יכול היה להיעשות באמצעות מלאך. מלאך הוא נברא יש מאין, ועל פי הכלל ששליח צריך להיות קשור למי ששלח אותו, אין לו כל שייכות למקור נעלה כל כך.

אלא אני הוא הקורא ואני הוא המדבר.¹²² פי כמ"ש אני ראשון ואני אחרון¹²³ וע"ז נאמר לע"ל [לעתיד לבוא] ראו עתה כי אני אני הוא.¹²⁴

אלא: "אני הוא הקורא, ואני הוא המדבר". פירוש הדבר הוא ככתוב: "אני ראשון ואני אחרון", ועל כך נאמר לעתיד לבוא: "ראו עתה כי אני אני הוא".

לכן ה' אומר: "אני הוא הקורא, ואני הוא המדבר", כמו בפסוק "אני ראשון ואני אחרון". על העתיד נאמר: "ראו עתה כי אני אני הוא", כאשר המילה "אני" נאמרת פעמיים.

ופי' בזהר פי' לך לך (דפ"ז [דפרק ז'] ע"ב) לאחזאה דלא הוה פרודא בין עילא ותתא¹²⁵ כוי

הזוהר, בפרשת לך לך (דף פ"ז ע"ב), מפרש זאת [כך]: "להראות שאין פירוד בין למעלה ולמטה" וכי.

הזוהר מפרש שהכפלת המילה "אני" מראה שאין פירוד בין למעלה ולמטה: אותו ה' נמצא בשניהם.

והיינו כי אני אחרון זהו מדת מלכותו ית' סופא דכל דרגין המתלבשת בבי"ע ומשם יפרד¹²⁶ שמהוה היש ודבר נפרד.

כלומר, "אני אחרון" היא מידת מלכותו ית', "סוף כל הדרגות", המתלבשת בעולמות בריאה, יצירה ועשיה, ו"משם ייפרד" — משום שהיא מהווה את היש, שהוא דבר נפרד.

"אני אחרון" היא מלכות, "סוף כל הדרגות", המתלבשת בשלושת העולמות התחתונים ומהווה את מקורו של היש הנברא הנפרד, כפי שנאמר על הנהר היוצא מעדן: "ומשם ייפרד".

אבל אני ראשון הוא בחי' אין והחכמה מאין תמצא¹²⁷ שהחכמה היא בחי' ביטול ולעתיד יהיה הגילוי למטה

אבל "אני ראשון" הוא בחינת אין, "והחכמה מאין תמצא", שכן חכמה היא בחינת ביטול. לעתיד לבוא תהיה ההתגלות למטה

"אני ראשון" הוא בחינת אין. הפסוק "והחכמה מאין תמצא" מתפרש כך שהחכמה נמצאת מאין, שכן חכמה היא ביטול לפני ה'. לעתיד לבוא תהיה ההתגלות למטה כפי שהיא למעלה.

כמו למעלה וזהו ראו עתה כי אני אני הוא שלע"ל [שלעתיד לבוא] יהיה גילוי זה גם בראיה שלנו כמ"ש עין בעין יראו¹²⁸ כוי.

כפי שהיא למעלה. וזהו "ראו עתה כי אני אני הוא": לעתיד לבוא התגלות זו תהיה נראית גם לעינינו, ככתוב: "עין בעין יראו" וכי.

זהו "ראו עתה כי אני אני הוא": אז נראה זאת כמו עינינו, כפי שאומר ישעיהו: "עין בעין יראו".

19 ועמ"ש מזה ע"פ נאווי לחייך בתורים.^{130, 129} אך במשה שנאמר וירא ראשית לו¹³¹ שהוא בחיי חכמה עילאה שנקי ראשית שנמשכת מבחי אין אני ראשון ע"כ ע"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] אני הוא הקורא ואני הוא המדבר¹³² כו

וראה גם מה שנכתב על כך בפסוק "נאווי לחייך בתורים". אבל אצל משה, שעליו נאמר "וירא ראשית לו", שהיא בחינת חכמה עילאה, הנקראת "ראשית" ונמשכת מבחינת "אין אני ראשון", לכן אמרו על כך חז"ל: "אני הוא הקורא ואני הוא המדבר" וכו'.

לאחר הפניה נוספת למאמר על "נאווי לחייך בתורים", אדמו"ר הזקן עובר לעסוק במשה. הפסוק "וירא ראשית לו" קושר את משה ל"ראשית" — החכמה העילאה, הנמשכת מבחינת אין, "אני ראשון"; לכן יכלו חז"ל לומר עליו: "אני הוא הקורא ואני הוא המדבר".

פי' אני הוא הקורא היינו מדת מלכותו ית' שנקי אני אחרון והוא ענין אני והו הושיעה נא.¹³³
פירוש הדבר: "אני הוא הקורא" היא מידת מלכותו יתברך, הנקראת "אני אחרון", וזהו [פירוש] "אני והו הושיעה נא".

"אני הוא הקורא" היא מלכות, "אני אחרון". זהו פירוש תפילת ההושענות "אני והו הושיעה נא", שבה "אני" היא מלכות.

ואני הוא המדבר היינו בחי' והחכמה מאין תמצא שבחכמה¹³⁴ עילאה מלובש אור אי"ס ב"ה ממש כמ"ש הוי' בחכמה.

ו"אני הוא המדבר" היא בחינת "והחכמה מאין תמצא", שכן בחכמה העילאה מלובש ממש אור אין סוף ברוך הוא, כמו שכתוב: "הוי' בחכמה".

"אני הוא המדבר" היא חכמה, "מאין תמצא", שכן אור אין סוף עצמו מלובש בחכמה העילאה, ככתוב: "הוי' בחכמה יסד ארץ".

וגילוי זה הוא נקרא אני ראשון כו'. ומ"ש בזהר פ' וירא (דק"ב סע"ב [סוף עמוד ב]) דויקרא אל משה הוא מלאך הברית.¹³⁵

גילוי זה נקרא "אני ראשון" וכו'. ואשר למה שנאמר בזהר, פרשת וירא (דק"ב סע"ב), ש"ויקרא אל משה" הוא מלאך הברית,

גילוי החכמה הזה הוא "אני ראשון". כעת אדמו"ר הזקן משיב על הקושיה השנייה, מן הזוהר שאומר כי הקורא בפסוק "ויקרא אל משה" הוא מלאך הברית.

הענין הוא כי המלי' עצמה הנקי' מלך לפעמים נקראת מלאך כמ"ש בזוהר פי בלק דקפ"ז א' כד איהי שליחא מלעילא וקבילת זהרא¹³⁶ כו' והיינו

העניין הוא שמלכות עצמה, הנקראת לפעמים "מלך", נקראת לעיתים "מלאך", כמו שנאמר בזוהר, פרשת בלק, דקפ"ז א': "כד איהי שליחא מלעילא וקבילת זהרא" וכו', כלומר,

מלכות עצמה, הנקראת מלך, נקראת לפעמים מלאך. הזוהר בפרשת בלק אומר שהיא נקראת מלאך כאשר היא שליחא מלמעלה ומקבלת הארה מן המראה העליונה.

כמו שהמלאך הנברא כשהוא שליח מלמעלה הוא אז בבחי' גבוה יותר מכשאינו שליח כמבואר למעלה כך עדי"ז בבחי' מלי' הגם דאיהי וגרמוהי חד מ"מ כד איהי שליחא מלעילא כו'

כשם שמלאך נברא, כאשר הוא שליח מלמעלה, נמצא אז בדרגה גבוהה יותר מכפי שהוא כשאינו שליח, כפי שהתבאר לעיל, כך גם בבחינת מלכות: אף על פי ש"איהי וגרמוהי חד", בכל זאת, "כד איהי שליחא מלעילא" וכו',

מלאך נברא נמצא בדרגה גבוהה יותר כשהוא בשליחות מלמעלה, כפי שהתבאר קודם, וכך גם במלכות. אף שמלכות היא אחת עם כליה, היא מתעלה לדרגה גבוהה עוד יותר כשהיא "שליחא מלעילא".

הוא בבחי' גבוה יותר וכדפירש הרמ"ז [הרב משה זכות] כפי בלק שם ועדי"ז הוא ענין אלף זעירא דויקרא שהוא הארה והמשכה שמבחי' כי שכן עליו הענין דישת חשך סתרו¹³⁷ ונקי' מלאך מלך אלף כו'.

היא בדרגה גבוהה יותר, כפי שפירש הרמ"ז שם בפרשת בלק. וכך גם עניינה של האל"ף הזעירה שב"ויקרא": היא הארה והמשכה מבחינת "כי שכן עליו הענין", "ישת חשך סתרו", והיא נקראת מלאך — מלך [בתוספת] אל"ף וכו'.

מלאך הברית הוא אפוא מלכות כשהיא שליחא מלמעלה, ולא מלאך נברא, והדבר מתאים למדרש. האל"ף הזעירה שב"ויקרא" היא אותה הארה, הנמשכת מן הענין של "ישת חשך סתרו"; המילה מלאך היא מלך בתוספת אל"ף.

ועיין בזהר ס"פ וירא (דק"כ ע"ב) ע"פ ומלאך פניו הושיעם^{138, 139} ועיין בזוהר פי ויחי (דרמ"ו ע"ב) ע"פ נפתלי אילה שלוחה^{140, 141} ועי' בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך מלאך:

ועיין בזוהר סוף פרשת וירא (דק"כ ע"ב) על הפסוק "ומלאך פניו הושיעם"; ועיין בזוהר, פרשת ויחי (דרמ"ו ע"ב), על הפסוק "נפתלי אילה שלוחה"; ועיין בפרדס, בערכי הכינויים, בערך "מלאך".

הפניות נוספות: הזוהר על "ומלאך פניו הושיעם" (ישעיהו ס"ג:ט'), הזוהר על "נפתלי אילה שלוחה" (בראשית מ"ט:כ"א), והערך "מלאך" בפרדס רימונים.

קטע 4 • 201-25

לימוד התורה: מן הצל אל האור

20 ד והנה התורה היא נצחית¹⁴² ושייך בחינות אלו גם עכשיו. כי הנה בעסק התורה כתיב ואשים דברי בפיך¹⁴³ ובצל ידי כסיתך צל

ד. והנה התורה נצחית, ובחינות אלו שייכות גם עכשיו. שהרי על לימוד התורה נאמר: "ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתך". "צל"

סעיף ד מחיל את כל האמור על כל הדורות, שכן התורה נצחית. על לימוד התורה אומר ה': "ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתך": דברי התורה יוצרים "צל".

היינו בחיי מקיף עליון וכנודע מענין סוכות צלא דמהימנותא¹⁴⁴ שהוא המשכת מקיפים עליונים וסוכה שחמתה מרובה¹⁴⁵ מצלתה פסולה

הוא בחינת אור מקיף עליון, כידוע בעניין חג הסוכות, "צלא דמהימנותא" — צל האמונה, שהוא המשכה של אורות מקיפים עליונים; ו"סוכה שחמתה מרובה מצלתה פסולה",

"צל" הוא מקיף עליון, אור המקיף את האדם ואינו נכנס לתוכו. לכן הוזהר מכנה את הסוכה "צלא דמהימנותא", צל האמונה, והמשנה קובעת שסוכה שחמתה מרובה מצלתה פסולה.

כי זהו כענין המשכה מבחי' ישת חשך סתרו שאינו נמשך רק בבחי' צל ומקיף ולא בבחי' אור וגילוי וזהו ענני כבוד כענין

כי הדבר דומה להמשכה מבחינת "ישת חשך סתרו", הנמשכת רק בבחינת צל ומקיף ולא בבחינת אור וגילוי. וזהו ענין ענני הכבוד, כמו

צל זה דומה לענן שעליו נאמר "ישת חשך סתרו": הוא נמשך רק בבחינת צל ומקיף, ולא כאור גלוי. גם ענני הכבוד במדבר היו מסוג זה, כמו הענן ששרה על אוהל מועד.

כי שכן עליו הענן¹⁴⁶ אלא שכוכבים נראים מתוכה שהארת המקיף נמשך בפנימיות וכענין א' זעירא כו' ועד"ז בעסק התורה נאמר ג"כ ובצל ידי כסיתך

"כי שכן עליו הענן". אך הכוכבים נראים מתוכו: הארת המקיף נמשכת גם בפנימיות, בדומה לאל"ף זעירא וכו'. ועל דרך זה נאמר גם על לימוד התורה: "ובצל ידי כסיתך",

ובכל זאת, הכוכבים צריכים להיראות מבעד לסכך הסוכה: משהו מאור המקיף מאיר גם בפנימיות, בדומה לאל"ף זעירא. כך גם לימוד התורה מתואר במילים "ובצל ידי כסיתך".

כי הוא מבחיי מקיף כמ"ש במ"א בד"ה ביום השמיני עצרת^{147, 148} שהענין לפי שמהבל הדבור נעשה מקיף לנשמה כו' ע"ש ובד"ה וארשתך לי^{149, 150} שזהו ענין את ה' האמרת היום¹⁵¹ כו'.¹⁵²

כי הוא מבחינת מקיף, כפי שנתבאר במקום אחר, במאמר המתחיל "ביום השמיני עצרת": העניין הוא שמן הבל הדיבור נעשה מקיף לנשמה וכו', עיין שם. וכן במאמר המתחיל "וארשתך לי", שזהו עניין "את ה' האמרת היום" וכו'.

התורה היא בחינת מקיף, משום שכפי שמבאר אדמו"ר הזקן במאמר לשמיני עצרת, הבל דיבורי התורה נעשה אור מקיף לנשמה. הוא מפנה גם למאמר "וארשתך לי", העוסק בפסוק "את ה' האמרת היום".

21 ועיין מזה בד"ה וידבר דבמדבר סיני באהל מועד.¹⁵³ אך ע"י השגת ועיון התורה שמשגי ג"כ וקולט ההלכה במוחו ותבונתו על זה נאמר מגלה עמוקות מני חשך.¹⁵⁴

ועיין בעניין זה במאמר המתחיל "וידבר... במדבר סיני באהל מועד". אולם באמצעות הבנת התורה ולימודה, שבהם האדם גם משיג וקולט את ההלכה בשכלו ובתבונתו, נאמר עליו: "מגלה עמוקות מני חושך".

הלימוד מביא יותר מהארה מקיפה. כאשר אדם מבין את התורה ומשיג הלכה בשכלו, מתקיים בו הפסוק "מגלה עמוקות מני חושך". אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו על "במדבר סיני באהל מועד" (לקוטי תורה, במדבר).

דהיינו שממשיך מבחיי המקיף דישת חשך סתרו שהוא חשך והעלם להיות נמשך בבחי' אור וגילוי וע"ז נאמר ותורה אור.¹⁵⁵

כלומר, הוא ממשיך מבחינת המקיף של "ישת חושך סתרו", שהוא חושך והעלם, כך שיימשך בבחינת אור וגילוי. ועל כך נאמר: "ותורה אור",

באמצעות ההבנה נמשך המקיף הנסתר של "ישת חושך סתרו" ומתגלה כאור גלוי. לכן התורה נקראת אור: "ותורה אור".

להיות אור א"ס ב"ה שורה למטה כמו למעלה כמ"ש אני ראשון ואני אחרון¹⁵⁶ כו' כמ"ש כ"ז [כל זה] בד"ה המגביהי לשבת^{157, 158} כו' ע"ש.

כדי שאור אין סוף ברוך הוא ישרה למטה כפי שהוא שורה למעלה, כמו שכתוב: "אני ראשון ואני אחרון" וכו', כפי שמוסבר כל זה במאמר המתחיל "המגביהי לשבת" וכו'; עיין שם.

אור אין סוף שורה אז למטה כפי שהוא שורה למעלה, כפי שנאמר: "אני ראשון ואני אחרון". אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו "המגביהי לשבת" שבתורה אור.

22 וזהו ענין וידבר ה' אליו מאהל מועד¹⁵⁹ כו' דכתיב ביה באהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא כו' וזהו ענין "וידבר ה' אליו מאהל מועד" וכו', שעל אוהל מועד נאמר: "כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא" וכו'.

לכן דיבר ה' אל משה "מאהל מועד": זה היה המקום שבו שכן הענן והמשכן התמלא בכבוד ה'.

וכל בחיי אלו הם בעסק התורה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] משחרב ביהמ"ק [בית המקדש] אין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה¹⁶⁰ א"כ יש בעסק התורה מבחי' הנ"ל שהיה שורה במשכן ובהמ"ק [ובית המקדש]

וכל הבחינות האלה מצויות בעיסוק בתורה, וכמאמר רבותינו ז"ל: "משחרב בית המקדש אין להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה". אם כן, בעיסוק בתורה יש מן הבחינות הנזכרות לעיל, ששרו במשכן ובבית המקדש,

כל הבחינות האלה מצויות בלימוד התורה. התלמוד אומר שמאז שנחרב בית המקדש יש להקב"ה בעולמו רק "ארבע אמות של הלכה", ולכן בלימוד התורה מצוי מה ששרה בעבר במשכן ובבית המקדש.

כי אין כבוד אלא תורה^{161, 162} כי אורייתא מחכמה נפקת^{163, 164} וזהו כבוד עילאה ל"ב נתיבות חכמה.

כי "אין כבוד אלא תורה", שכן "אורייתא מחכמה נפקת", וזהו הכבוד העליון — ל"ב נתיבות חכמה.

המשנה אומרת "אין כבוד אלא תורה", והזהיר אומר שהתורה יוצאת מחכמה. לכן התורה היא "הכבוד העליון" — חכמה שבה שלושים ושניים נתיבות, שעליהם מדובר בספר יצירה.

אך בחכמה זו מלובש אור א"ס ממש מגלה עמוקות מני חשך מבחי' ישת חשך סתרו וכדפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] בפי' במדבר דקיי"ח הנזכר לעיל בפי' הראני נא את כבודך.¹⁶⁵

אך בחכמה זו מלובש ממש אור אין סוף, "מגלה עמוקות מני חושך", מבחינת "ישת חושך סתרו", כפי שפירש הרמ"ז בפרשת במדבר, דף קי"ח, שנזכר לעיל בפירוש "הראני נא את כבודך".

אור אין סוף עצמו מלובש בחכמה זו, ולכן התורה "מגלה עמוקות מני חושך". זהו פירוש הרמ"ז, שהובא בפסקה 4, לבקשת משה: "הראני נא את כבודך".

23 ועמ"ש בפי' בשלח בדי"ה לסוסתי^{166, 167} וזהו וכבוד ה' מלא מלא לא כתיב אלא מלא כמבואר למעלה.

ועיין במה שנכתב בפרשת בשלח, במאמר הפותח במילים "לסוסתי". זהו פירוש הפסוק "וכבוד ה' מלא": לא נאמר "מילא", אלא "מלא", כפי שהתבאר לעיל.

זהו פירוש קריאת הזוהר במילה "מלא", במשמעות "שלם", שנידונה בפסקה 3. אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו "לסוסתי" שבתורה אור, בשלח.

ואפשר לומר שזהו בחי' גבוה יותר מכוכבים נראים מתוכה דסוכה שהוא רק כוכבים וניצוצים לבד מהמקיף

ואפשר לומר שזו בחינה נעלית יותר מ"כוכבים הנראים מתוכה" של הסוכה, שבה נראים רק כוכבים וניצוצות בלבד מן המקיף;

הוא מציע שהתורה נעלית מן הסוכה. דרך סכך הסוכה נראים רק כוכבים — ניצוצות בלבד מן האור המקיף.

אבל בתורה שהיא בחי' ותורה אור¹⁶⁸ ממש היינו שמעצמיות המקיף מאיר הארה גדולה ועצומה בבחי' פנימית.¹⁶⁹

אבל בתורה, שהיא באמת בחינת "ותורה אור", מעצמיות המקיף מאירה הארה גדולה ועצומה, באופן פנימי.

בתורה, שהיא באמת "אור", מאירה הארה גדולה ועצומה בפנימיות, מעצמיות המקיף.

24 ועיין מ"ש במ"א גבי קי"ס [קריעת ים סוף] דכתיב ויהי הענן והחשך ויאר¹⁷⁰ שהענן דישת חשך סתרו בעצמו ממש נמשך בבחי' אור וגילוי. ועדי"ז י"ל [יש לומר] בענין בענין פ"י מגלה עמוקות מני חשך דגבי תורה.

ראו גם את מה שנכתב במקום אחר בענין קריעת ים סוף, שעליה נאמר: "ויהי הענן והחשך ויאר" — הענן של "ישת חשך סתרו" עצמו ממש נמשך בבחינת אור וגילוי. על דרך זו אפשר להסביר את פירוש הפסוק "מגלה עמוקות מני חשך" שנאמר על התורה.

הדבר מקביל לקריעת ים סוף, שבה "ויהי הענן והחשך ויאר" — ענן ה"חשך" עצמו נעשה לאור. בדומה לכך, התורה "מגלה עמוקות מני חשך".

25 וכעין זה מצינו בשמיני עצרת שהוא שמחת תורה שהמקיפים דסוכות נמשכים בבחי' פנימית וכמ"ש במ"א ע"פ בצלו חמדתי¹⁷¹ וישבתי ופריו מתוק לחכי.

דבר דומה אנו מוצאים בשמיני עצרת, שהוא שמחת תורה: המקיפים של סוכות נמשכים פנימה, כפי שמוסבר במקום אחר על הפסוק "בצלו חמדתי וישבתי, ופריו מתוק לחכי",

דבר דומה מתרחש בשמיני עצרת, שהוא שמחת תורה: האורות המקיפים של סוכות נמשכים פנימה. אדמו"ר הזקן מפנה להסברו על הפסוק "בצלו חמדתי וישבתי, ופריו מתוק לחכי".

שזהו ענין סוכות ושמע"צ [ושמיני עצרת]. ובזהר פ' לך לך דפ"ה ע"ב פ"י פסוק זה על עסק התורה בצלו דא קב"ה [קודשא בריך הוא]¹⁷² כו'

וזהו [הענין של] סוכות ושמיני עצרת. ובזהר, פרשת לך לך, דף פ"ה ע"ב, מוסבר שהפסוק מדבר על לימוד התורה: "בצלו" — זה הקדוש ברוך הוא וכו';

ה"צל" הוא סוכות, וה"פרי" הוא שמיני עצרת. הוזהר מפרש שהפסוק מדבר על לימוד התורה: "בצלו" הוא הקדוש ברוך הוא.

ופריו מתוקלחכי אלן מלין דאורייתא דכתיב בהו ומתוקים מדבש¹⁷³ כו' והיינו שהפרי היא המשכה בבחי' פנימית שנמשך מבחי' הצל והמקיף (ועיין בזהר פ' נח דע"ב סע"ב [סוף עמוד ב]):

"ופריו מתוק לחכי" — אלה דברי התורה, שעליהם נאמר "ומתוקים מדבש" וכו'. כלומר, הפרי הוא המשכה פנימית, הנמשכת מבחינת הצל והמקיף. (ועיין בזהר, פרשת נח, סוף דף ע"ב.)

"ופריו" הם דברי התורה, "ומתוקים מדבש". הפרי הוא ההמשכה הפנימית שבאה מן הצל, מן המקיף.

קטע 5 • 261-29

המשה שבכל אדם

26 והנה אתפשטותא דמשה בכל דרא^{174, 175} היא בחיי הביטול שיש בכל אדם שהוא מבחי' משה ונחנו מ"ה

[מה]¹⁷⁶ כו' כמ"ש במ"א סד"ה משה ידבר.^{177, 178}

"התפשטותו של משה בכל דור" היא בחינת הביטול שיש בכל אדם, והיא נובעת מבחינת משה: "ונחנו מה" וכו', כפי שמבואר במקום אחר, בסוף המאמר המתחיל "משה ידבר".

בזהר, בתיקוני זוהר, נאמר "התפשטותו של משה בכל דור". בכל יהודי מצויה יכולת הביטול שלו — התכונה שמשה ביטא כשאמר: "ונחנו מה".

שעיקר עסק התורה צ"ל בבחי' ביטול ומשה הוא בחיי דעת¹⁷⁹ שהוא הממשיך בחיי יחוד אור א"ס ב"ה למטה שיהא שורה ומתגלה בנפש האדם שיהא בבחי' אהל מועד מלשון ונועדתי לך¹⁸⁰ שמה כו'

עיקר העיסוק בתורה צריך להיות מתוך ביטול. משה הוא בחינת דעת, הממשיכה למטה את בחינת ייחוד אור אין סוף, ברוך הוא, כדי שישורה ויתגלה בנפש האדם, וכך יהיה האדם בבחינת "אהל מועד", מלשון "ונועדתי לך שמה" וכו',

לימוד התורה צריך להיות מיוסד על ביטול. משה הוא בחינת דעת, הכוח שממשיך את ייחוד אור אין סוף אל תוך נפשו של האדם, כדי שהאדם יהיה "אהל מועד", מלשון "ונועדתי לך שמה".

אותיות ונודעתי דהיינו לידע את ה' שהוא חיי החיים ואין עוד מלבדו¹⁸¹ ע"ד מ"ש ראו עתה כי אני אני הוא.¹⁸²

שאותיותיה הן "ונודעתי": כלומר, לדעת את ה', שהוא חיי החיים, ואין עוד מלבדו, על דרך הכתוב: "ראו עתה כי אני אני הוא".

המילה "ונועדתי" מורכבת מאותן אותיות כמו "ונודעתי": באוהל הזה באה הנפש לידי הכרת ה', שהוא חיי החיים ואין עוד מלבדו, ברוך הכתוב "ראו עתה כי אני אני הוא".

דהגם שמקרא זה נאמר על לעתיד כנ"ל מ"מ כח זה יש בכל נפש מישראל ביניקתה מנשמת¹⁸³ משרע"ה [משה רבינו עליו השלום] לקשר מחשבתו בה' בקשר אמיץ וחזק כמו שהיא מקושרת בדבר גשמי שרואה לעיני בשר כו'.

אף שפסוק זה נאמר על העתיד לבוא, כפי שהוזכר לעיל, בכל זאת כוח זה מצוי בכל נפש מישראל, מכוח יניקתה מנשמת משה רבנו, עליו השלום: לקשור את מחשבתו בה' בקשר חזק ואיתן, כפי שהיא קשורה לדבר גשמי שהוא רואה בעיני בשר וכו'.

הפסוק עוסק בעתיד, ובכל זאת לכל נפש יהודית יש כבר עכשיו כוח זה, מכוח הקשר שלה לנשמת משה. כפי שמבואר בתניא, פרק מ"ב, היא יכולה לקשור את מחשבתה בה' באותה יציבות שבה היא קשורה לדבר שהיא רואה בעיניה הגשמיות.

27 והנה עדיי יוכן ג"כ פי לבוא אל אהל מועד היינו כי צריך להיות על דרך בא לכאן ותלמודו בידו¹⁸⁴ כי הרי התורה שלפנינו נתלכשה בגשמיות.

כעת, בדרך זו נבין גם את פירוש "לבוא אל אהל מועד": צריך לבוא באופן של "בא לכאן ותלמודו בידו", שכן התורה שלפנינו מלוכשת בעניינים גשמיים.

"לבוא אל אהל מועד" שייך לכל אדם. עליו לבוא "ותלמודו בידו", כפי שאומרת הגמרא על הבאים לעולם הבא, משום שהתורה שאנו לומדים מלוכשת בעניינים גשמיים.

וכמ"ש ואנכי תרגלתי לאפרים¹⁸⁵ פי בחי אנכי מי שאנכי¹⁸⁶ תרגלתי והשפילתי בבחי רגל הם כל עניינים גשמיים שבתורה שבע"פ [שבעל פה] כו'

וכך נאמר: "ואנכי תרגלתי לאפרים" — כלומר, בחינת "אנכי", "מי שאנכי", לימדה ללכת והשפילה את עצמה לבחינת רגל; אלה הם כל העניינים הגשמיים שבתורה שבעל פה וכו'.

הפסוק אומר: "ואנכי תרגלתי לאפרים". עצמותו של הקב"ה, "אנכי", השפילה את עצמה לבחינת "רגל" — העניינים הגשמיים שבתורה שבעל פה.

וצ"ל קחם על זרועותיו בחי אהבה ויראה כו' וזהו בחי בא לכאן שהוא השתפכות הנפש למקורה ושרשה וכמ"ש בד"ה

וצריך גם "קחם על זרועותיו" — בחינת אהבה ויראה וכו'. זוהי בחינת "בא לכאן", שפיכת הנפש אל מקורה ושרשה, כפי שמתבאר במאמר המתחיל

צריך גם "קחם על זרועותיו": אהבה ויראה, שהן שתי הזרועות. זהו "בא לכאן" — הנפש נשפכת אל מקורה, כפי שמבאר אדמו"ר הזקן במאמר "כי תבואו אל הארץ" (לקוטי תורה, בהר).

כי תבואו אל הארץ^{187, 188} בפי בהר ועמ"ש בד"ה יונתי¹⁸⁹ בענין קומי לך¹⁹⁰ כדי שתהיה רעיתי כו' ע"ש. "כי תבואו אל הארץ", בפרשת בהר. וראו גם את הנאמר במאמר המתחיל "יונתי", בעניין "קומי לך", כדי שתהיי "רעיתי" וכו'; עיינו שם.

הוא מפנה גם למאמר "יונתי", על "קומי לך", כדי שהנפש תהיה "רעיתי".

28 והנה במשה ממש הפי ולא יכול משה לבוא¹⁹¹ כו' מבואר למעלה דהיינו מפני שהענן היה מבחי ישת חשך סתרו כנ"ל.

והנה, אצל משה עצמו, פירוש "ולא יכול משה לבוא" וכו' התבאר למעלה: הדבר היה מפני שהענן היה מבחינת "ישת חושך סתרו", כנזכר לעיל.

אצל משה עצמו, "לא יכול לבוא" פירושו שהענן הגיע מדרגה נעלית ובלתי מושגת של "ישת חושך סתרו".

אך בבחי' אתפשטותא דמשה שבכל אדם דהיינו הדעת שבנפש האלקית הפי' כפשוטו שלא יכול לבא ולהתגלות באדם בחי' דעת זה מחמת הסתר נה"ב [נפש הבהמית].

אבל בבחינת "אתפשטותא דמשה" שבכל אדם, כלומר הדעת שבנפש האלקית, הפירוש הוא כפשוטו: בחינת דעת זו אינה יכולה לבוא ולהתגלות באדם מחמת ההסתר של הנפש הבהמית.

אצל ה"משה" שבכל אדם — הדעת שבנפש האלקית — הדברים מתפרשים כפשוטם: דעת זו אינה יכולה לבוא ולהתגלות באדם, מפני שהנפש הבהמית מסתירה אותה.

29 וכדי שיבא ויתגלה בחי' משה שבכל אדם להיות בחי' בא לכאן צריך לזה המשכת אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מלמעלה והיינו עיי' המצות שעיי'ז נאמר קחם על זרועותיו¹⁹²

כדי שבחינת משה שבכל אדם תבוא ותתגלה, ותהיה בבחינת "בא לכאן", יש צורך בהמשכת אתערותא דלעילא מלמעלה. הדבר נעשה באמצעות המצוות, שעליהן נאמר: "נוטלם על זרועותיו",

כדי שמשא הפנימי יבוא ויתגלה, דרושה אתערותא דלעילא; היא נמשכת באמצעות המצוות. באמצעותן הי' "נוטלם על זרועותיו".

כי צדקה תרומם¹⁹³ וכמ"ש ע"פ ועתה יגדל נא¹⁹⁴ כח אדי¹⁹⁵ שעיי' קיום המצות נמשך כח עליון ומקיפים עליונים להעלות הנפש ולקשרה בה'.

שכן "צדקה תרומם", וכפי שמבואר על הפסוק "ועתה יגדל נא כוח אדי": בקיום המצוות נמשכים כוח עליון ומקיפים עליונים, המרימים את הנפש וקושרים אותה בה'.

כפי שנאמר בפסוק: "צדקה תרומם". אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו על הפסוק "ועתה יגדל נא כוח אדי": קיום המצוות ממשיך כוח עליון ומקיפים, המרימים את הנפש וקושרים אותה בה'.

קטע 6 • 301-36

המצוות קוראות, התורה מדברת

30 וזהו ענין ויקרא אל משה.¹⁹⁶ אני הוא הקורא¹⁹⁷ שהמצות נק' מצות המלך ואיתא במדרש תנחומא פי' ויגש¹⁹⁸ היו מכבדין את המצות שהן שלוחי ושלוחו של אדם כמותו¹⁹⁹

זהו פירוש "ויקרא אל משה": "אני הוא הקורא". המצוות נקראות "מצוות המלך", וכך נאמר במדרש תנחומא, פרשת ויגש: "היו מכבדים את המצוות, שהן שלוחי", וכן "שלוחו של אדם כמותו".

כעת מוחלת קריאתו של משה על כל אדם. "אני הוא הקורא" מתייחס למצוות, הנקראות "מצוות המלך"; במדרש תנחומא נאמר בשם ה': "היו מכבדים את המצוות, שהן שלוחי". ומכיוון ששלוחו של אדם כמותו, כיבוד המצוות הוא כיבודו של ה'.

והענין כמ"ש במ"א ע"פ וזכרתם את כל מצות²⁰⁰ הוי' ועשיתם אותם. כי הנה מצוה הוא מ"צ בא"ת ב"ש י"ה.

והביאור הוא כפי שנכתב במקום אחר על הפסוק "וזכרתם את כל מצוות הוי' ועשיתם אותם". שכן במילה "מצווה", האותיות מ"ם וצד"י מתחלפות, לפי שיטת אתב"ש, באותיות יו"ד וה"א.

אדמו"ר הזקן מפנה לביאורו על הפסוק "וזכרתם את כל מצוות הוי' ועשיתם אותם". שתי האותיות הראשונות של המילה "מצווה", מ"ם וצד"י, מתחלפות באותיות יו"ד וה"א לפי אתב"ש — שיטת הצפנה שבה האות הראשונה באלף־בית מתחלפת באחרונה, השנייה בזו שלפניה וכן הלאה. בצירוף ו"ו וה"א שנותרו, מתקבל שם הוי'.

31 והרי א"כ מצוה היא שם הוי' והיינו שנקראו המצות רמ"ח אברים דמלכא שהיא בחי' כלי לאור א"ס ממש. ולפעמים נקראו מצות המלך כי מצות מלך היא בחי' ציווי המלך שהוא מל' דאצילות.

אם כן, מצווה היא שם הוי'. לכן המצוות נקראות "רמ"ח אברים של המלך", והן בחינה של כלי לאור אין סוף עצמו. ולעיתים הן נקראות "מצוות המלך", שכן "מצוות מלך" היא בחינת ציווי המלך, שהיא מלכות דאצילות.

מכיוון שהמצווה כוללת את שם הוי', המצוות נקראות "רמ"ח אברים של המלך": כשם שהאברים הם כלים לנשמה, כך המצוות הן כלים לאור אין סוף עצמו. הן נקראות גם "מצוות המלך", וזהו עניין מלכות דאצילות — בחינת מלכותו של ה' שמצווה.

32 והענין כי המצות כמו שנמשכו למטה הוא בחי' מצות המלך אך שרשן למעלה הוא בחי' אברים דמלכא. העניין הוא שהמצוות, כפי שהן נמשכות למטה, הן בבחינת "מצוות המלך", ואילו שורשן למעלה הוא בבחינת "איברי המלך".

המצוות כפי שהן מגיעות אלינו הן "מצוות המלך", אך שורשן למעלה הוא "איברי המלך".

והיינו ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] של האדם ממשיך להיות המצוה אברין דמלכא כו'. וזהו שבתחלה נקי המצות שלוחי ה'.

כלומר, באמצעות האתערותא דלתתא של האדם הוא ממשיך [אותה] למטה, כך שהמצווה נעשית "איברי המלך" וכו'. משום כך בתחילה נקראות המצוות "שלוחי ה'",

כשאדם מקיים מצווה, האתערותא דלתתא שלו ממשיכה אותה למטה, כך שהיא נעשית "איבר של המלך", כלי לאור אין סוף. לפני כן, בתחילה, נקראות המצוות "שלוחי ה'".

33 והיינו כמו שהן תחלה בבחי' מל' וזהו ענין והנה סולם מוצב²⁰¹ כו' ומלאכי אל קים עולים כו'. כלומר, כפי שהן בתחילה, בבחינת מלכות. זהו [הפירוש של] "והנה סולם מוצב" וכו', "ומלאכי אלקים עולים" וכו'.

בתחילה המצוות הן בבחינת מלכות. זהו חלומו של יעקב על סולם המוצב בארץ, ו"מלאכי אלקים" עולים בו.

פִּי מִלֹּאכֵי אֱלֹקִים הֵם הַמִּצּוֹת שֶׁהֵן מִתְעַלִּים לַמַּעֲלָה עֵי הַסּוּלָם הֵיא בַחֵי תַפִּילָה כַּמִּיִּשׁ בַּמִּיִּא גִבִּי עֲנִין יוֹהֲכִיפִי [יום הכיפורים]. אֲךָ מִיִּמָּ גַם אִז אִינֵן שְׁלֹחִים כַּמִּלֹּאכִים.

פִּירוּשׁ הַדָּבָר: "מִלֹּאכֵי אֱלֹקִים" הֵם הַמִּצּוֹת, הָעוֹלוֹת לַמַּעֲלָה בַּאֲמִצְעוֹת הַסּוּלָם, שֶׁהוּא בַחֲיִנַת תַּפִּילָה, כִּפִּי שֶׁמִּבּוֹאֵר בַּמָּקוֹם אַחֵר בַּעֲנִיִּין יוֹם הַכִּיפּוּרִים. וְאֵף עַל פִּי כֵן, גַּם אִז אִינֵן הֵן שְׁלִיחִים כִּמוֹ הַמִּלֹּאכִים,

"מִלֹּאכֵי אֱלֹקִים" הֵם הַמִּצּוֹת, הָעוֹלוֹת בַּסּוּלָם הַתַּפִּילָה, כִּפִּי שֶׁמִּבּוֹאֵר אֲדַמּוּרִי הִזְקֵן בַּמָּקוֹם אַחֵר בַּהֲקָשֶׁר שֶׁל יוֹם הַכִּיפּוּרִים. וְאֵף עַל פִּי כֵן, גַּם אִז אִינֵן הֵן שְׁלִיחִים כִּמוֹ הַמִּלֹּאכִים הַנִּבְרָאִים.

שֶׁהַמִּלֹּאֲךָ הוּא בַחֵי נִבְרָא יֵשׁ מֵאִיִּן. אֲלֹא עַל דֶּרֶךְ אֲנִי הוּא הַקּוֹרָא.²⁰² אֲנִי מִמֶּשׁ. וְהִינּוּ הַמִּשְׁכַּת הַכַּח בִּנְפֶשׁ שְׁעִיִּי תְרוֹמָם הַנֶּפֶשׁ לִהְיוֹת בַּבַּחֵי בֹא לִכְאֹן.

שֶׁכֵּן מִלֹּאֲךָ הוּא בַחֲיִנַת נִבְרָא יֵשׁ מֵאִיִּן. אֲלֹא שֶׁהַדָּבָר הוּא עַל דֶּרֶךְ "אֲנִי הוּא הַקּוֹרָא" — אֲנִי עֲצָמִי. כְּלוּמָר, נִמְשַׁכַּת עוֹצָמָה אֶל הַנֶּפֶשׁ, וּבַאֲמִצְעוֹתָהּ מִתְרוֹמָמֶת הַנֶּפֶשׁ לִהְיוֹת בַּבַּחֲיִנַת "בֹּא לִכְאֹן".

מִלֹּאֲךָ הוּא נִבְרָא יֵשׁ מֵאִיִּן. לְעוֹמֶת זֹאת, בַּמִּצּוֹת מִתְקִיִּים "אֲנִי הוּא הַקּוֹרָא" — הִי עֲצָמוֹ: הוּא מִמֶּשֶׁךְ עוֹצָמָה אֶל הַנֶּפֶשׁ וּמְרוֹמָם אוֹתָהּ, כְּדֵי שֶׁתּוּכַל "לִבּוֹא לִכְאֹן", אֶל אוֹהֶל מוֹעֵד.

34 וְזֶהוּ וְאֲנִי תַפִּילָה²⁰³ וְהֵנָּה זֶה הֵיא גִיכִּי הַכְּנָה לִהְיוֹת אַחֲכִי בַעֲסָק הַתּוֹרָה בַּחֵי וְאֲשִׁים דְּבָרִי בַּפִּיךָ וּבְצֶל

יְדִי²⁰⁴ כּוֹי

זֶהוּ [פִּירוּשׁ] "וְאֲנִי תַפִּילָה". וְזֶהוּ גַם הַכְּנָה לִכְךָ שֶׁבַּהֲמֶשֶׁךְ, בַּעֲסוֹק בַּתּוֹרָה, תִּהְיֶה בַחֲיִנַת "וְאֲשִׁים דְּבָרִי בַּפִּיךָ וּבְצֶל יְדִי כּוֹי",

זֶה מֵה שֶׁהַתְּכוּוֹן דּוֹד הַמֶּלֶךְ בְּאוֹמְרוֹ "וְאֲנִי תַפִּילָה". הַתַּפִּילָה, שֶׁהַמִּצּוֹת מְרוֹמָמוֹת אוֹתָהּ, מְכִינָה אֶת הָאָדָם לְלִמּוּד הַתּוֹרָה, שֶׁכֵּן מִתְקִיִּים "וְאֲשִׁים דְּבָרִי בַּפִּיךָ וּבְצֶל יְדִי כִּסִּיתִיךָ".

וּכְמֵאֲמַר קִדְשָׁנוּ בַּמִּצּוֹתֶיךָ²⁰⁵ תַּחֲלָה וְאַחֲכִי וְתֵן חֶלְקֵנוּ בַּתּוֹרָתְךָ וּכְמִיִּשׁ מִזֶּה בְּדִיָּה וְיִדְבֵּר אֱלֹקִים כּוֹי אֲנִכִּי כּוֹי עִיִּשׁ.

כְּמֵאֲמַר [בַּתַּפִּילָה]: תַּחֲלָה "קִדְשָׁנוּ בַּמִּצּוֹתֶיךָ", וְאַחֵר כֵּךְ "וְתֵן חֶלְקֵנוּ בַּתּוֹרָתְךָ". וּכִפִּי שֶׁמִּבּוֹאֵר עַל כֵּךְ בְּמֵאֲמַר הַמִּתְחִיל "וְיִדְבֵּר אֱלֹקִים" כּוֹי, "אֲנִכִּי כּוֹי; עִיִּנוּ שֵׁם.

דְּבָרֵי הַתַּפִּילָה מִבְּטָאִים אוֹתוֹ סֹדֶר: תַּחֲלָה "קִדְשָׁנוּ בַּמִּצּוֹתֶיךָ", וְאַחֵר כֵּךְ "וְתֵן חֶלְקֵנוּ בַּתּוֹרָתְךָ". אֲדַמּוּרִי הִזְקֵן מִפְּנֵה לְמֵאֲמַר שֶׁל עַל עֶשְׂרֵת הַדִּבְרוֹת, "וְיִדְבֵּר אֱלֹקִים... אֲנִכִּי".

35 וזהו ענין וידבר ה' אליו מאהל מועד²⁰⁶ ועמ"ש מכ"ז [מכל זה] בפי במדבר ע"פ במדבר סיני באהל מועד^{207, 208} דפי אהל מועד מלשון ונועדתי²⁰⁹ כו' על דרך מ"ש ראו עתה כי אני הוא²¹⁰ כו' וכנז"ל [וכנזכר לעיל].

זהו עניינם של הדברים "וידבר ה' אליו מאהל מועד". ראו גם את מה שנכתב על כל זה בפרשת במדבר, על הפסוק "במדבר סיני באהל מועד": משמעות הביטוי "אהל מועד" קשורה ללשון "ונועדתי" וכו', בדומה לנאמר "ראו עתה כי אני הוא" וכו', כפי שהוזכר לעיל.

זהו "וידבר ה' אליו מאהל מועד". כפי שמסביר אדמו"ר הזקן בלקוטי תורה, במדבר, "מועד" קשור ללשון "ונועדתי", ויש בו אותן אותיות כמו "ונועדתי". לכן, אהל מועד הפנימי הוא ידיעת ה' שבנשמה, בדומה לנאמר "ראו עתה כי אני הוא".

36 והמשכה זו הוא ע"י עסק התורה וכמ"ש סד"ה המגביהי לשבת²¹¹ המשפילי לראות בשמים ובארץ²¹² תשכ"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] שאז הוא לראות בחי ראייה והתגלות.

המשכה זו נעשית באמצעות לימוד התורה, כפי שמבואר בסוף המאמר המתחיל "המרומם לשבת, המשפיל לראות בשמים ובארץ": [השמים והארץ הם] התורה שבכתב והתורה שבעל פה, ואז מתקיים "לראות" — בחינת ראייה והתגלות.

התגלות זו באה באמצעות לימוד התורה, כפי שמבואר בסוף המאמר "המרומם לשבת, המשפיל לראות בשמים ובארץ": השמים והארץ הם התורה שבכתב והתורה שבעל פה, שבאמצעותן ה' "רואה", כלומר, נראה ומתגלה.

והיינו ע"י בחי אני הוא הקורא ואני הוא המדבר²¹³ וזהו אני מדבר בצדקה²¹⁴ פי ע"י צדקה וגמ"ח [וגמילות חסדים] שהאדם עושה נמשך להיות בעסק תורתו בחי אני מדבר

היינו באמצעות הבחינה של "אני הוא הקורא ואני הוא המדבר". וזהו "אני מדבר בצדקה": באמצעות הצדקה וגמילות החסדים שאדם עושה, נמשכת לתוך לימוד התורה שלו הבחינה של "אני מדבר",

הדבר נעשה באמצעות "אני הוא הקורא" וגם "אני הוא המדבר". לכן נאמר "אני מדבר בצדקה": הצדקה והחסד שאדם עושה מושכים את דיבורו של ה' עצמו, "אני מדבר", אל תוך לימוד התורה שלו.

והיינו כמ"ש ודברי אשר שמתי בפ"ך²¹⁵ כו' וכתוב בכל המקום אשר אזכיר²¹⁶ את שמי כו' וכמ"ש במ"א ע"פ ששים המה מלכות²¹⁷ כו':

כמו שכתוב: "ודברי אשר שמתי בפ"ך" וכו', וכן כתוב: "בכל המקום אשר אזכיר את שמי" וכו'. וכפי שמבואר במקום אחר על הפסוק "ששים המה מלכות" וכו'.

זהו פירושם של "ודברי אשר שמתי בפ"ך" ושל "בכל המקום אשר אזכיר את שמי, אבוא אליך וברכתך". אדמו"ר הזקן מסיים בהפניה למאמרו על הפסוק "ששים המה מלכות".

בעבודה

לכל אדם יש בתוכו את ה"משה" שלו — הביטול והדעת שבו — אך הנפש הבהמית מונעת ממנו "לבוא אל אוהל מועד". הדרך פנימה, כפי שמתאר המאמר, מתחילה במצוות, ובייחוד בצדקה, שבאמצעותן ה' עצמו קורא וממשיך כוח עליון המרים את הנשמה; לאחר מכן באה התפילה, הסולם שעליו עולות המצוות; ולבסוף לימוד התורה מתוך הבנה, כדי שהאור המקיף שבה יתגלה ודיבורו של ה' עצמו, "אני הוא המדבר", ייכנס ללימודו של האדם.

שאלות לשיחה

1. מדוע מלאך יכול היה לקרוא לאברהם אך לא למשה? מה מוסיף הכלל "שלוחו של אדם כמותו" לתשובה?
2. איך מיישב המאמר את המדרש ("אני הוא הקורא") עם הזוהר ("מלאך הברית הוא")?
3. מה ההבדל בין ה"צל" שמביא לימוד התורה לבין האור של "מגלה עמוקות מתוך חשך"? כיצד הסוכה ממחישה זאת?
4. מהי "התפשטות משה" שבכל אדם, ומה מסתיר אותה?
5. מדוע המצוות והתפילה קודמות ללימוד התורה בסדר שמתאר המאמר?

הערות

פסקה 1

1 ויקרא אל משה

הנחה נוספת של אותו מאמר, שנדפסה מכתבידו של הצמח צדק. היא מאפשרת לקורא להשוות תיעוד נוסף של המאמר לנוסח שנדפס בלקוטי תורה.

הערות קה"ת

הנחה אחרת במאמרי אדה"ז — פרשיות ע' תקה (נדפס שם מגוכי"ק כ"ק אדמו"ר הצ"צ בבוך 1116 הכולל הנחות מהשנים תקע"א-ב ועוד). לכללות מאמר זה ראה במאמרי אדה"א ויקרא-א ע' א שמיוסד על מאמר זה. ראה גם סה"מ תקס"ח-ב ע' תרסח. ועם הגהות בביאה"ז להצ"צ-א ע' קעו. אוה"ת ויקרא ע' ריו (ביאור על מאמר זה). וראה גם ד"ה זה דש"פ ויקרא תש"מ. תשמ"ג. תשמ"ז. חלק נתבאר בשיחת ש"פ ויקרא תנש"א.

2 ויקרא אל משה

"ויקרא אל משה, וידבר ה' אליו מאוהל מועד לאמור". כל המאמר הוא הסבר לפסוק הראשון הזה בספר ויקרא.

Leviticus 1:1 ויקרא א':א

וַיִּקְרָא אֶל־מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר:

And the L-RD called unto Moses, and spoke unto him out of the tent of meeting, saying:

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3 אלף דויקרא זעירא

הזוהר שואל מדוע האל"ף של "ויקרא" קטנה, ומשיב שהיא מלמדת מי קרא: מי ששוכן במשכן, ומזמין את משה כפי שמזמינים אורח. הזוהר משווה זאת לאל"ף הגדולה של "אדם, שת, אנוש".

Zohar I, 239a זח"א רלט, א

Zohar III, 53b זח"ג נג, ב

הערות קה"ת

ראה זח"א רלט, א. זח"ג נג, ב. בחי', פענח רזא, ובעה"ט כאן. אוה"ת ויקרא ע' תשכד.

4 אדם

"אדם, שת, אנוש": המילים הפותחות את ספר דברי הימים, שבו "אדם" נכתב באל"ף גדולה.

I Chronicles 1:1 דברי הימים א א':א

אָדָם שֵׁת אֱנוֹשׁ:

;ADAM, SETH, Enosh

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5 ובד"ה כתיב . . רבתי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערות קה"ת

בתחלתו. וראה מנחת שי שם.

6 אדם באל"ף רבתי

מנחת שי מביא שהאל"ף של "אדם" בראש ספר דברי הימים גדולה מכל אל"ף אחרת במקרא. אדמו"ר הזקן משווה אותה לאל"ף הקטנה של "ויקרא".

Minchat Shai on I Chronicles 1:1 מנחת שי על דברי הימים א א':א

אדם. אל"ף של אדם רבתי מכל אלפין שבמקרא שבו התחיל הקב"ה לברא את הכל ובו גמר את הכל ועיין כס' אות אמת סוף מדרש רות וזוהר פרשה מצורע סוף דף נ"ג ובפענח רזא ריש פי בראשית ומסורס הברית הגדול ריש ד"ה:

Minchat Shai (Public Domain)

7 ולהבין — והנה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערות קה"ת

ראה הערת כ"ק אדמו"ר בהוספות — לעיל כ, ב.

8 ויקרא מלאך ה' אל אברהם

"ויקרא מלאך ה' אל אברהם שנית מן השמים", לאחר עקידת יצחק. המדרש מביא זאת כדוגמה לקריאה באמצעות מלאך.

Genesis 22:15 בראשית כ"ב:ט"ו

וַיִּקְרָא מַלְאֲךְ ה' אֶל־אַבְרָהָם שְׁנִית מִן־הַשָּׁמַיִם:

And the angel of the L-RD called unto Abraham a second time out of heaven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

בראשית כב, טז.

9 "ויקרא מלאך ה' אל אברהם שנית מן השמים", לאחר עקידת יצחק. המדרש מביא זאת כדוגמה לקריאה באמצעות מלאך.

Genesis 22:15 בראשית כ"ב:ט"ו

וַיִּקְרָא מַלְאֲךְ ה' אֶל־אַבְרָהָם שְׁנִית מִן־הַשָּׁמַיִם:

And the angel of the L-RD called unto Abraham a second time out of heaven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

10 ויקרא אל משה קלא דמלכא ולא ע"י שליחא אחרא

בניגוד שבין בלעם למשה, הזוהר אומר שעל משה נאמר "ויקרא אל משה": קולו של המלך עצמו, ולא באמצעות שליח אחר, מן ההיכל הקדוש שבאוהל מועד.

Zohar, Balak 23:288-24:295 ספר זוהר, בלק כ"ג:רפ"ח-כ"ד:רצ"ה

So when Balaam, who was rejected of men like a leper, called at the gate of the King, the latter, on hearing, said: The unclean leper shall not enter and defile my palace. It is necessary for me to go and threaten him so that he shall not approach the gate of my son and not defile him. Therefore it says, "G-d came to Balaam". He said to him: Leper, leper, "thou shalt not go with them, thou shalt not curse the people ... for he is blessed". You shall not

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

11 למה לא נאמר ויקרא ה' אל משה

רבנו בחיי מצייין שהיה ראוי לכתוב "ויקרא ה' אל משה", ומסביר שהמילים הסתומות "ויקרא" חוזרות אל הכבוד שמילא את המשכן בפסוק הקודם; לכן האליף של "ויקרא" קטנה.

Rabbeinu Bahya, Vayikra 1:1:6 רבנו בחיי, ויקרא א':ו'

ודע כי היה הכתוב ראוי לומר ויקרא ה' אל משה וידבר אליו, ומה שאמר ויקרא אל משה סתם להורות כי אע"פ שספר ויקרא הוא ספר בפני עצמו הכל מחובר ודבק עם מה שכתוב למעלה, כי כל התורה כולה בנין אחד וקשר אחד, ומלת ויקרא חוזרת אל הכבוד הנזכר וכבוד ה' מלא את המשכן והכבוד הקורא הוא הה"א של בהבאם שהיא זעירא, ולכך האליף של ויקרא היא זעירא, וזה מבואר. ומה שאמר מאהל מועד דרשו רבותינו ז"ל בתורת כהנים שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל, יכול מפני שהקול נמוך, ...

Know that actually the Torah should have written the fact that the subject of who was speaking; i.e. the L-rd, was not mentioned indicates that although the Book of Leviticus is a Book in its own right, it is an integral part of what came before it; the entire Torah is one continuous document, a single structure. The word which was last mentioned reference to the attribute of in Exodus 40,35 when the Torah wrote that this attribute ... filled

Midrash Rabbeinu Bachya [ben Asher]. Warsaw, 1878 (Public Domain) • Torah Commentary by Rabbi Bachya ben Asher, trans. Eliyahu Munk, 1998. (CC-BY)

12 ומדוע לא נזכר . . מי הוא הקורא

לפי ההערה, הרבין דן שם בשאלה מדוע הפסוקים "ויקרא אל משה" ו"אדם כי יקריב" מתבארים כאן בשני מאמרים נפרדים, בעוד שבמאמרי הצמח צדק ואדמו"ר האמצעי שני הנושאים מופיעים במהלך רצוף אחד.

הערת קה"ת

ראה ד"ה ויקרא אל משה — תשמ"ז. ושם למה כאן מבאר ב' הפסוקים ויקרא אל משה גוי אדם כי יקריב גוי ב' דרושים נפרדים, ובדרושי הצ"צ ואדה"א באים ב' הענינים בהמשך אחד. ע"ש.

13 ולא קאמר מאן הוה כו' אלא בכל הני מלאכא דברית הוה וכולא

בקב"ה אתמר

הזוהר מלמד שבכל מקום שבו נאמר בתורה "ויאמר" או "ויקרא" בלי לציין מי הדובר, מדובר במלאך הברית, והוא מונה ביניהם גם את "ויקרא אל משה"; ואף על פי כן, כל זה נאמר על הקדוש ברוך הוא. אדמו"ר הזקן שואל כיצד הדבר מתיישב עם המדרש.

Zohar, Vayera 6:105-7:140 ספר זוהר, וירא ו':ק"ה-ז':ק"מ

He observed so strictly the laws regarding clean and unclean that no man in a state of ritual impurity was allowed to serve in his house until he had duly cleansed himself by bathing before nightfall or by abstention for seven days, according to the degree of his defilement. And as Abraham prepared the means of purification for men in such a state, so did Sarah for women. The reason why Abraham did this was because he was himself pure and is designated "pure" ... (as it is written, "Who can

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

14 ולא יכול משה לבא

הפסוקים האחרונים של ספר שמות, מיד לפני ויקרא: משה לא היה יכול להיכנס לאוהל מועד, מפני שהענן שכן עליו. הקריאה שבפסוק הבא מוסברת כדבר שאפשר לו להיכנס.

Exodus 40:35 שמות מ':ל"ה

וְלֹא־יָכֹל מֹשֶׁה לָּבוֹא אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד כִּי־שָׁכַן עָלָיו הָעֲנָן וַיִּכְבֹּד ה' מְלֵא אֶת־הַמִּשְׁכָּן:

And Moses was not able to enter into the tent of meeting, because the cloud abode thereon, and the glory of the L-RD —filled the tabernacle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות מ, לה.

15 ישת חשך סתרו

"ישת חושך סתרו, סביבותיו סוכתו". אדמו"ר הזקן מביא את הפסוק כדי לבאר את דרגת האלוקות שהיא למעלה מכל השגה, שממנה בא הענן.

Psalms 18:12 תהילים י"ח:י"ב

לְשֶׁת־חֹשֶׁךְ סִתְרוּ סְבִיבוֹתָיו סָכְתוּ חֲשֵׁכֶת־מַיִם עָבִי שְׁחָקִים:

He made darkness His hiding-place, His pavilion round about Him; darkness of waters, thick clouds of the skies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים יח, יב.

16 לית מחשבה תפיסא . . ולא בחכ' ידיעא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ו בהקדמה.

17 לית מחשבה תפיסא ביה כלל

מתפילת אליהו (פתח אליהו), שבהקדמה לתיקוני זוהר: "אתה עליון על כל העליונים, נסתר מכל הנסתרים; אין מחשבה תופסת בך כלל".

Tikkunei Zohar 17a:10 תיקוני זוהר י"ז א:י'

אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא בך כלל.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

18 ואנת חכים ולא בחכמה ידיעא

גם מפתח אליהו: "אתה חכם, ולא בחכמה ידועה; אתה מבין, ולא בבניה ידועה". חכמת ה' אינה חכמה שהשכל יכול להשיג.

Tikkunei Zohar 17b:3 תיקוני זוהר י"ז ב:ג'

אנת חכים ולא בחכמה ידיעא. אנת הוא מבין ולא מבניה ידיעא. לית לך אתר ידיעא אלא לאשתמודעא תוקפך וחילך לבני נשא. ולאחזאה לון איך אתנהיג עלמא בדינא וברחמי דאיןון צדק ומשפט כפום עובדיהון דבני נשא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

19 הוא הידוע

בפרק ב בתניא משתמש אדמו"ר הזקן באותן מילים, "הוא המדע והוא הידוע", ומוסיף שזהו דבר שאדם אינו יכול להבינו בשלמות.

הערת קה"ת

ע' ש"ב ח"א (רפ"ב) וש"נ [לקוטי הגהות לתניא ע' יו"ד]. [כ].

And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the L-RD hath commanded.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות

שם מסביר אדמו"ר הזקן שהעולמות מקבלים רק זיו והארה, הנמשכים ממלכות של ה', ואילו "לית מחשבה תפיסא ביה" — שום מחשבה אינה יכולה לתפוס את ה' עצמו. על כך נאמר "ישת חושך סתר", שכן העולמות אינם יכולים לקבל הארה מעצמותו ממש, מפני שהוא קדוש ונבדל. זהו ההסבר שאליו מתייחס כאן המאמר.

הערת קה"ת

לקו"ת מטות פא, ב. וראה בלקו"ת שה"ש ד, ג שמציין לכאן. ועיין מה שכתוב על זה באוה"ת ויקרא-א ע' ריז.

30 ישת חשך סתרו הוא כתר עליון

הרעיא מהימנא אומר ששום אור אינו יכול להביט בה' בלי שיחשיך, ואף על כתר עליון, שאורו הוא החזק ביותר מכל הבחינות, נאמר: "החושך שם סתר".

Zohar, Pinchas 40:222-230 ספר הזהר, פנחס מ'רכ"ב-ר"ל

31 "וכבוד ה' מלא את המשכן". הוזהר קורא את המילה "מלא" במשמעות "מלא ושלם", ואדמו"ר הזקן בונה את הסברו על קריאה זו.

Exodus 40:35 שמות מ'ל"ה

וְלֹא יָכֹל מֹשֶׁה לְבֹא אֶל־יְהוָה לְמַעַן הָיָה עִלְיוֹן וְכָבוֹד ה' מְלֵא אֶת־הַמִּשְׁכָּן:

And Moses was not able to enter into the tent of meeting, because the cloud abode thereon, and the glory of the L-RD — filled the tabernacle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

32 וענין וכבוד ה' מלא את המשכן

ההערה מפנה לשם לדין נוסף בעניין "וכבוד ה' מלא את המשכן".

הערת קה"ת

ראה אוה"ת שלח ע' תקיא.

33 ופי' בזהר פי' נח (דס"ז ע"א)

ההערה מצטטת את הוזהר כפי שהוא מובא באור התורה: על הפסוקים "לה' הארץ ומלואה" ו"וכבוד ה' מלא את המשכן" נאמר שהכבוד הוא "מלא" מפני שנתמלא מכול, נתמלא מן השמש, כשהלבנה שלמה מכל צד. הצמח צדק מבאר זוהר זה שוב באור התורה על נ"ך.

הערת קה"ת

"ע"פ לה' הארץ ומלואה, וכבוד ה' מלא את המשכן, אמאי מלא ולא כתיב מילא, אלא מלא ודאי דאתמליא מן כולא דאתמליא מן שמשא, סיהרא שלים מכל סטרינ' — אוה"ת תרומה ע' אתו. הוזהר נתבאר גם באוה"ת נ"ך-ג ע' ארפו.

34 מאי מְלֵא ולא מְלֵא אלא מלא ודאי דאתמליא מכולא

על הפסוק "לה' הארץ ומלואה" שואל הוזהר מדוע נאמר "מלאה" ולא "מילאה", ומשיב שמשמעותו בוודאי "מלאה", מלאה מהכול: מלאה מן השמש, והלבנה שלמה מכל צד.

Zohar, Noach 21:162-24:175 ספר הזהר, נח כ"א:קס"ב-כ"ד:קע"ה

R. Simeon said: "There is no sin in the world which so much provokes the anger of the Almighty as the sin of neglecting the covenant, as we read, "a sword that shall execute the vengeance of the covenant" (Lev. 26, 25). The proof is that

20 המדרש משווה בין קריאתו של משה לקריאתו של אברהם: שם המלאך קרא והדיבור האלוני דיבר, ואילו כאן אמר ה': "אני הוא הקורא ואני הוא המדבר". זהו העניין שהמאמר בא להסביר.

Vayikra Rabbah 1:9 ויקרא רבה א'ט'

21 הערת קה"ת מפנה לZohar, Balak 23:291 למילים האלה.

Zohar, Balak 23:291 ספר הזהר, בלק כ"ג:רצ"א

22 הערת קה"ת מפנה לZohar, Vayera 7:140 למילים האלה.

Zohar, Vayera 7:140 ספר הזהר, וירא ז'ק"מ

23 הערת קה"ת מפנה לTikkunei Zohar 17a:2 למילים האלה.

Tikkunei Zohar 17a:2 תקוני הזהר י"ז א"ב

בראשית כרא אלקים וגוי

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

פסקה 2

24 אתה קדוש ושםך קדוש

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

נוסח התפלה.

25 שמו נשגב לבדו

"יהללו את שם ה', כי נשגב שמו לבדו; הודו על ארץ ושמים". אדמו"ר הזקן מפרש את הפסוק כך שגם שמו של ה' נמצא למעלה מן העולמות, ורק הודו מגיע אליהם.

Psalms 148:13 תהילים קמ"ח:י"ג

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם ה' כִּי־נִשְׁגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוּ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמַיִם:

Let them praise the name of the L-RD, For His name alone is exalted; His glory is above the earth and heaven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה תהלים קמח, יג.

26 שמו — שהוא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה הערת כ"ק אדמו"ר בהוספות — לעיל כ, ב.

27 בדיה לכן אמור לבניי

בעמוד המצוין בהערה, אדמו"ר הזקן כותב כמעט באותן מילים שגם שמו של ה' נשגב "לבדו", ואין לעולמות ערך אליו, ורק הודו מאיר "על ארץ ושמים" — גן עדן התחתון וגן עדן העליון. אולם באמצעות התורה והמצוות מקבלים מן הקדוש ברוך הוא עצמו, שממנו לא יכלו העולמות לקבל אפילו זיו והוד.

הערת קה"ת

תו"א נו, ג.

פסקה 3

28 "וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל". אדמו"ר הזקן מציין את המאמר שלו על פסוק זה, בלקוטי תורה, מטות, שבו מוסבר אותו עניין.

Numbers 30:2 במדבר ל"ב

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־רָאשֵׁי הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה'

אנפין — המקור שאליו מתייחס כאן הטקסט.

Mikdash Melekh, RaMaZ Commentary on Zohar 3:118a:1 מקדש מלך, פירוש הרמ"ז על ספר הוזהר ג':ק"יח א:

ישראל מאן אתר מתברכאן כוונתו שהנה בעו"הו הגם שמלא כל הארץ כבודו מ"מ ידענו שיש לו מקום פרטי הנבחר למושב לו. ושם אוצר כל חמדת העולם. וכמו כן ידוע שעולם האצילות הוא מלא אור הא"ס בהדרגות שונות ושם מקור השפע שלכל העולמות. בין המחיה את כולם הנקי אצלנו בחי' העולמות. ובין הנבחר והוך שהוא של הפנימיו והוא הוא מקור ישראל שנקי ראשית. פי' הראש והמעולה. ושרשם מושרש בכל עשר ספי' וכן ר"ת שלהם כח"ב גג"ת נה"ים גי' ישר"אל. ולכן שאל איזו היא הבחינה או המדה העצמית שממנה תבוא הברכה לישראל. ...

Zholkva, 1864 (Public Domain)

43 ברוך כבוד ה' ממקומו

במראה יחזקאל אומרים המלאכים: "ברוך כבוד ה' ממקומו". אדמו"ר הזקן מפרש את "ממקומו" כשורש הכבוד, חכמה העליונה, שממנה מתברכת מלכות.

Ezekiel 3:12 יחזקאל ג':יב

וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וְאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רֶעֶשׂ גָּדוֹל כְּרוֹן כְּבוֹד־ה' מִמְּקוֹמוֹ:

Then a spirit lifted me up, and I heard behind me the voice of a great rushing: 'Blessed be the glory of the L-RD from ;His place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל ג', יב.

44 ראש ומקור כל הברכות

ההערה מפנה לשם בעניין הביטוי "ראש ומקור כל הברכות", על פי תיקוני זוהר; המראה לא נמצא ב-Sefaria.

הערת קה"ת

תי"ז (ת"ע) קב, ב. ועל"ק תזריע כב, ג. וש"נ. [כ].

פסוקה 5

45 ע"פ כי על כל כבוד חופה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

לקרית שה"ש מז, א.

46 כי על כל כבוד חופה

"כי על כל כבוד חופה". אדמו"ר הזקן קורא למאמרו על פסוק זה, שבו מוסבר גילוי סובב כל עלמין בתוך ממלא כל עלמין.

Isaiah 4:5 ישעיהו ד':ה'

וַיִּבְרָא ה' עַל כָּל־מְכוֹן הַר־צִיּוֹן וְעַל־מִקְרָאָהָ עָנָן יוֹמָם וְעֶשֶׂן וְנֹגֶה אֵשׁ לְהִכָּה לְיֵלֶה כִּי עַל־כָּל־כְּבוֹד חָפָה:

And the L-RD will create over the whole habitation of mount Zion, and over her assemblies, a cloud and smoke by day, and the shining of a flaming fire by night; for over all the glory shall be a canopy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

in the generation of the Flood the measure of sin was not filled up until mankind became (sexually) perverted and destroyed their seed. And although they defrauded each other, as it is written, "And the earth was filled with violence",1lit.

... 'fraud', 'overreaching'. and again

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

35 מאי מלא ולא מלא אלא מלא ודאי דאתמליא מכולא

בתחילת ויקרא אומר הוזהר אותו דבר על פסוק זה: לא נאמר "מילא" אלא "מלא", כי הדבר היה שלם למעלה ולמטה.

Zohar, Vayikra 1:7-14 ספר הוזהר, ויקרא א':ז-י"ד

36 "החושיך שם סתריו". כאן אדמו"ר הזקן מסביר זאת: ה' נקרא חושיך משום שהעולמות אינם יכולים לקבל ממנו אפילו הארה.

Psalms 18:12 תהילים י"ח:י"ב

יִשְׁתַּחֲשֶׁה סִתְרוֹ סִבִּיבוֹתָיו סָכְנוֹ חֲשֶׁכֶת־מַיִם עֲבֵי שְׁחָקִים:

He made darkness His hiding-place, His pavilion round about Him; darkness of waters, thick clouds of the skies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 הערת קה"ת מפנה Zohar, Pinchas 40:226 למילים האלה.

Zohar, Pinchas 40:226 ספר הוזהר, פנחס מ':רכ"ו

38 הערת קה"ת מפנה Zohar, Noach 23:169 למילים האלה.

Zohar, Noach 23:169 ספר הוזהר, נח כ"ג:קס"ט

39 הערת קה"ת מפנה Zohar, Vayikra 1:8 למילים האלה.

Zohar, Vayikra 1:8 ספר הוזהר, ויקרא א':ח

פסוקה 4

40 הראני נא את כבודך

בקשתו של משה לאחר חטא העגל: "הראני נא את כבודך". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כבקשה לראות את הכבוד העליון, חכמה, שבה שורה אור אין סוף.

Exodus 33:18 שמות ל"ג:י"ח

וַיֹּאמֶר ה'רְאֵנִי נָא אֶת־כְּבוֹדְךָ:

'And he said: 'Show me, I pray Thee, Thy glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות לג, יח.

41 ע' בפ"י הרמ"ז בזהר פ' במדבר דק"יח ע"א

ההערה מביאה את דברי הרמ"ז שם: "כבוד" הוא חכמה, הלבוש הפנימי של אריך אנפין, ולכן אריך אנפין נקרא "מלך הכבוד"; והביטוי "הראני נא את כבודך" פירושו המשכתו אל היכל קודש הקדשים, הנמצא בבינה, שבה מתגלה עתיק.

הערת קה"ת

פי' כי כבוד הוא חכמה והוא מלבוש פנימי לא"א. וא"כ א"א נקי מלך הכבוד ועז"נ הראיני נא את כבודיך והיינו שנמשך בהיכל קדוה"ק שהוא בבינה שבה התגלות עתיק" — יהל אור ע' פט. ובמילואים לשם ע' תרכא. ראה לקמן פי' אמור לד, ג. פי' שלח לט, ב. שה"ש מז, ב. אוה"ת במדבר ע' קלד.

42 ישראל מאן אתר אתברכאן

פירוש הרמ"ז לקטע בזהר: "ישראל, ממקום מה הם מתברכים?" שם הוא מכנה את אבא (חכמה) כבודו של המלך העליון והלבוש הפנימי של אריך

47 ועי"פ לבבתי אחותי כלה

בקטע המובא מבחינ אדמו"ר הזקן בין רצון, שעשוי להיות הסכמה בלבד גם לדבר שאדם עושה בניגוד לרצונו, לבין חפץ, שנמצא בנקודה הפנימית ביותר שבלב, מקום משכנו של התענוג. לכן "איני חפץ בדבר בעולם זולתך" פירושו שכל תענוגו של האדם הוא בה', מקור החיים ומקור כל התענוגים.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש כח, ד.

48 לבבתי אחותי כלה

"לבבתי, אחותי כלה". במאמר נוסף של אדמו"ר הזקן, על פסוק זה, נדון אותו גילוי של סובב בתוך ממלא.

Song of Songs 4:9 שיר השירים ד:ט'

לבבתי אחתי כלה לבבתי באחת מעיניך באחד ענק מצורניך:

Thou hast ravished my heart, my sister, my bride; Thou hast ravished my heart with one of thine eyes, With one bead of thy necklace

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 "שבעת ימים ימלא את ידכם" — נאמר על שבעת ימי המילואים של הכהונה. אדמו"ר הזקן מפנה למה שכתב על פסוק זה, שבו "ימלא" מהדהד את "מלא" שבמשכן.

Leviticus 8:33 ויקרא ח:ל"ג

ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים עד יום מלאת ימי מלאיכם כי שבעת ימים ימלא את ידכם:

And ye shall not go out from the door of the tent of meeting seven days, until the days of your consecration be fulfilled; for He shall consecrate you seven days

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

50 "ומשה לא יכול לבוא אל אוהל מועד, כי שכן עליו הענן". אדמו"ר הזקן מסביר שמשה לא יכול היה לקבל מבחינת הענן.

Exodus 40:35 שמות מ:ל"ה

ולא יכל משה לבוא אל-אוהל מועד כי-שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את-המשכן:

And Moses was not able to enter into the tent of meeting, because the cloud abode thereon, and the glory of the L-RD —filled the tabernacle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 ויבא משה בתוך הענן

בסיני "ויבוא משה בתוך הענן ויעל אל ההר". לכאורה, הדבר סותר את האמירה שהוא לא יכול היה להיכנס לענן שעל המשכן.

Exodus 24:18 שמות כ"ד:י"ח

ויבא משה בתוך הענן ויעל אל-ההר ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה:

And Moses entered into the midst of the cloud, and went up into the mount; and Moses was in the mount forty days and forty nights

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כד, יח.

52 בזהר ר"פ ויקרא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ב, ב.

53 ויקרא דתרי ענני הוו

בתחילת ספר ויקרא משיב הווהר שהיו שני עננים: אחד שמשה נכנס לתוכו, ואחד ששכן על המשכן.

Zohar, Vayikra 1:7-14 ספר הזהר, ויקרא א':ז-י"ד

54 הערת קה"ת מפנה לז' Zohar, Vayikra 1:8 למילים האלה.

Zohar, Vayikra 1:8 ספר הזהר, ויקרא א':ח

פסקה 6

55 ויקרא אל משה

"ויקרא אל משה". כאן הקריאה מוסברת כהארה שאפשרה למשה להיכנס לאוהל מועד.

Leviticus 1:1 ויקרא א':א'

ויקרא אל-משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר:

And the L-RD called unto Moses, and spoke unto him out of the tent of meeting, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

56 ומקבלין דין מן דין ואמרין קדיש

התרגום מפרש "וקרא זה אל זה" כך: "ומקבלים זה מזה ואומרים: 'קדוש'". מכאן לומד אדמו"ר הזקן שקריאה היא קבלה.

Targum Jonathan on Isaiah 6:3 תרגום יונתן על ישעיהו ו:ג'

ומקבלין דין מן דין ואמרין קדיש בשמי מרומא עלאה בית שכןתיה קדיש על ארעא עובד גבורתיה קדיש לעלם ולעלמי עלמיא וי צבאות מליא כל ארעא זיו קריה:

And one cried unto another, and they were saying, Holy in the highest and exalted heavens is the house of His Shekinah, holy upon the earth is the work of His might, holy for ever, world without end, is the L-rd of hosts, the whole earth is full of the brightness of His glory

Mikraot Gedolot (Public Domain) • London "Chaldee Paraphrase," 1871 (Public Domain)

57 וקרא זא"ז ואמר

בחזונו של ישעיהו, השרפים "קראו זה אל זה ואמרו: 'קדוש, קדוש, קדוש ה' צבאות; מלוא כל הארץ כבודו'". אדמו"ר הזקן משתמש בפירוש התרגום למילה "קראו".

Isaiah 6:3 ישעיהו ו:ג'

וקרא זה אל-זה ואמר קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל-הארץ כבודו:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י ו, ג.

זהו כלות הנפש

ההערה מצטטת שם קטע המזכיר את המקום הזה בלקוטי תורה: אמירת "קדוש" היא כלות הנפש אל אור אין סוף; כל אחד ממלאכי מחנות מיכאל, גבריאל ורפאל, שהם חסד, גבורה ותפארת, אומר "קדוש" לפי מדרגתו, ומכיוון שהם כלולים זה בזה, כל אחד מהם אומר זאת שלוש פעמים. ההערה מוסיפה שהמאמר המצוטט שם הוא מאת רבי הלל.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת שבועות ע' קמה ומציין "ובלק"ת פ' ויקרא כ' דמ"ש קדוש זהו הכלות הנפש שלו לאו"ס ב"ה ולהיות כאו"א מהמלאכים שהם מחנה מיכאל וגבריאל רפאל שהם חג"ת, כלות הנפש שלהם כאו"א לפי בחינתו אומר כ"א קדוש לפי ערכו ולהיותם כלולים זה מזה אומר ג"פ קדוש כו"י (המאמר הנ"ל הוא להרה"ק ר' הלל).

59 יוצאין בשיר

המשנה אומרת: "כל בעלי החיים היוצאים בשיר יוצאים בשיר ונמשכים בשיר". אדמו"ר חזקן מפרש את המילה "שיר" במשמעות של "שירה": נשמת המלאך יוצאת מעצמה בשירה.

Shabbat 51b:8-10 שבת נ"א ב:ח"י

וְכָל בְּעָלֵי הַשִּׁיר יוֹצְאִין בְּשִׁיר וְנִמְשָׁכִין בְּשִׁיר. וּמִזֵּין עֲלֵיהֶן, וְטוֹבְלֵן בְּמִקְוָם. גַּמְי' מֵאֵי "נֶאֱמָר בְּחֻטִּים"? אָמַר רַבִּי בְּרַחֲמֵי הַמָּקוֹם: נֶאֱמָר חֵירוֹתֵי בְּזִמְמָא דְּפָרְזָלָא. וְלוֹבְדֵּקִים בְּפִרוּמְבָּא — אָמַר רַב הוֹנָא: חֲמָרָא לֹבְקָא בְּפָגִי דְּפָרְזָלָא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת נא, ב.

60 וקרא זה אל זה

"וקרא זה אל זה ואמר: קדוש, קדוש, קדוש." אדמו"ר חזקן מפרש את הקריאה כמשיכת השפעה של המלאכים זה לזה.

Isaiah 6:3 ישעיהו ו'ג'

וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֵא כְלִי־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

61 סדיה שניך כעדר הרחלים

שם אדמו"ר חזקן דורש את "שיניך" באמצעות האות שי"ן: שלושת ראשיה הם שלוש ווין, שלוש אמירות "קדוש", שתיקוני זוהר מכנה שלושה עדרי צאן ושלושת האבות. השבח "שיניך" מתייחס לשלוש הדרגות בעליית הנשמות — חיצונית, פנימית ומקיפה — שכולן שלמות.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש לח, א.

62 שניך כעדר הרחלים

"שיניך כעדר הרחלים שעלו מן הרחצה, שכולם מתאימות". אדמו"ר חזקן

מפנה למאמרו על פסוק זה, העוסק בהכללת הבחינות זו בזו.

Song of Songs 6:6 שיר השירים ו'ו'

שִׁנִּיךָ כְּעֶדֶר הָרְחָלִים שֶׁעָלוּ מִן־הָרְחֶצֶה שְׂכָלָם מִתְאִימוֹת וְשִׂפְלָה אֵין בָּהֶם:

Thy teeth are like a flock of ewes, Which are come up from the washing; Whereof all are paired, And none faileth among them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 עי"פ יבל הוא

במאמר זה, על הפסוק "יבל הוא אבי יושב אוהל", מסביר אדמו"ר חזקן שלושה סוגי שירה: שירה פשוטה היא ביטול פשוט; שירה כפולה כוללת מידה אחת, אהבה או יראה; ושירה משולשת היא כאשר המידות, האהבה והיראה יחד, כלולות בביטול. זו ההתכללות ההדרית המאפשרת לכל מלאך לומר "קדוש" שלוש פעמים.

הערת קה"ת

תר"א ז, ג.

64 יבל הוא

"ותלד עדה את יבל, הוא היה אבי יושב אוהל ומקנה". אדמו"ר חזקן מפנה למאמרו על פסוק זה בתורה אור, בראשית, העוסק בשיר המשולש.

Genesis 4:20 בראשית ד'כ'

וְתֵלֵד עֵדָה אֶת־יָבֵל הוּא הָיָה אָבִי יֹשֵׁב אֹהֶל וּמִקְנָה:

And Adah bore Jabal; he was the father of such as dwell in tents and have cattle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

65 נאוו לחייך בתורים

שם מוסבר ש"תורים" הם שני קווים, מלמטה למעלה ומלמעלה למטה — התורה שבכתב והתורה שבעל פה — ו"לחייך" הם המקום שממנו יוצא הבל הדיבור. באמצעות זאת הנקודות נעשות קווים, כאשר הנקודות כלולות זו בזו.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש יג, א.

66 נאוו לחייך בתורים

"נאוו לחייך בתורים, צווארך בחרוזים". מאמר נוסף שאדמו"ר חזקן מפנה אליו בנושא זה.

Song of Songs 1:10 שיר השירים א'י'

נָאוּ וּלְחַיֶּיךָ בְּתָרִים צִוְּאָרְךָ בְּחֻרּוּזִים:

Thy cheeks are comely with circlets, Thy neck with beads

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67 ועיי ברע"מ פ' עקב (דרע"א סע"ב) ובפ"י הרמ"ז שם

ההערה מפנה לשם לעיון בקטע זה של הרע"א מהימנא ובפירוש הרמ"ז עליו.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת שמות ע' רנג.

68 וקרא זה אל זה

ברעיא מהימנא, פרשת עקב, הרועה הנאמן מדבר על שנים עשר פני החיות ואומר שזה "וקרא זה אל זה ואמר".

Zohar, Eikev 1:12-2:20 ספר זוהר, עקב א':י"ב-ב':כ'

69 בד"ה כה תברכו את בני ישראל

הקטע המצוטט מדבר על ישראל כוריעה אלוקות: היא נמשכת לעולם הגשמי ונעלמת בנפש הבהמית כמו זרע באדמה, כדי שתצמח ותתרבה; כוחות הנפש מתעלים ונכללים באחד בקריאת שמע ובתפילה.

הערת קה"ת

לקר"ת נשא כו, ב.

70 כה תברכו את בני ישראל

"כה תברכו את בני ישראל". אדמו"ר חזקן מזכיר את מאמרו על פסוק זה בלקוטי תורה, נשא.

Numbers 6:23 במדבר ו':כ"ג

דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם:
Speak unto Aaron and unto his sons, saying: On this wise ye'
shall bless the children of Israel; ye shall say unto them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

71 ויקרא האדם שמות

"ויקרא האדם שמות לכל הבהמה". במאמר על "כה תברכו" מוסבר קריאת השמות הזאת כהמשכה.

Genesis 2:20 בראשית ב':כ'

וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת לְכָל־הַבְּהֵמָה וְלָעוֹף הַשָּׁמַיִם וְלִכְל כָּתִית הַשָּׂדֶה
וְלָאָדָם לֹא־מָצָא עֹזֵר כְּנֶגְדּוֹ:

And the man gave names to all cattle, and to the fowl of the
air, and to every beast of the field; but for Adam there was
.not found a help meet for him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

72 ויקרא אלקים לאור יום

"ויקרא אלקים לאור יום, ולחושך קרא לילה". גם את הקריאה הזאת מפרש הזוהר כהמשכה.

Genesis 1:5 בראשית א':ה'

וַיִּקְרָא אֱלֹקִים לְאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם
אֶחָד:

And G-d called the light Day, and the darkness He called
Night. And there was evening and there was morning, one
.day

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73 ויקרא אלקים לאור יום

הזוהר שואל: "מהו 'ויקרא'? קרא והומין, להוציא מתוך אור שלם זה" הארה שהיא יסוד העולם.

Zohar, Bereshit 5:28-38 ספר זוהר, בראשית ה':כ"ח-ל"ח

74 קרא לשמש וזרח אור

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכת יוצר דשבת.

75 ויקרא אל משה

"ויקרא אל משה". באותו אופן, קריאה זו היא המשכת הארה אל משה.

Leviticus 1:1 ויקרא א':א'

וַיִּקְרָא אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּדְבֶר ה' אֵלָיו מֵאֵת־לְמוֹעֵד לֵאמֹר:

And the L-RD called unto Moses, and spoke unto him out of
:the tent of meeting, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

76 אלף אותיות פלא

ההערה מפנה לשם, בעקבות תיקוני זוהר, ללימוד שלפיו אותיות "אלף" הן אותיות "פלא".

הערת קה"ת

ראה ת"ז ת"ע (קלה, א). הקדמת הראב"ד לסי"י (ירושלים תשכ"ב) יא, א
נתיב הא'. וראה בספר הערכים-חב"ד כרך אותיות אות א' בתחלתו.

77 אאלפך חכמה

"אם אין, שמעני; החרש ואאלפך חכמה". המילה "ואאלפך" באה מאותו שורש כמו "אלף". בהערת קה"ת מציינים שהפסוק נכתב עם ו': "ואאלפך".

Job 33:33 איוב ל"ג:ל"ג

אִם־אֵין אָתָּה שֹׁמֵעַ־לִי הִחַרְשׁ וְאֶאֱלָפְךָ חֲכָמָה:

If not, hearken thou unto me; Hold thy peace, and I will
teach thee wisdom

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב לג, לג. ושם כתיב ואאלפך בו'. [כ]. ראה סה"מ תקס"ח ע' שמה.
אוה"ת נצבים ע' אירלה.

פסוקה 10

78 האלף הוא בכתר

לאחר תיקוני זוהר (תיקון 49), ההערה מפנה את הקורא למקורות המופיעים בעמוד זה בתמלול האחר של המאמר, בעניין האל"ף ככתר.

הערת קה"ת

ראה ת"ז תמ"ט, ובהנסמן במאמרי אדה"ו-פרשיות לע' תקו.

79 ועמ"ש בפ' צו

שם מפרש אדמו"ר חזקן את "אשר עשה עמכם להפליא" כגילוי העתיד, שבו מלכות תעלה לכתר ו"סוף מעשה" יהיה תחילה, בבחינת פלא. זהו אותו קשר בין פלא לכתר שהאל"ף מבטאת כאן.

הערת קה"ת

לקר"ת צו ז, ג.

80 אשר עשה עמכם להפליא

"ותהללו את שם ה' אלקיכם, אשר עשה עמכם להפליא". אדמו"ר חזקן מפנה לדיינו בפסוק זה בפרשת צו, שבו הפלא קשור לבחינה שלמעלה מהשגה.

Joel 2:26 יואל ב':כ"ו

וְאֶכְלְתֶּם אֶכּוֹל וְשָׂבַע וְהִלַּלְתֶּם אֶת־שֵׁם ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־עָשָׂה עִמָּכֶם
לְהַפְלִיא וְלֹא־יִבְשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם:

And ye shall eat in plenty and be satisfied, and shall praise
the name of the L-RD your G-d, that hath dealt wondrously
with you; and My people shall never be ashamed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הכתר, כפי שהוא מצטמצם כדי לרדת למטה.

Zohar I, 3b זח"א ג, ב

הערת קה"ת

ראה זח"א ג, ב. וראה לקו"ש ח"י ע" 48 הערה *47.

בין שלושת הדברים שמשה הסיק בעצמו והקב"ה הסכים עמו: "כיצד אכנס לאוהל מועד בלי שהקדוש ברוך הוא יקרא לי?" ה' הסכים, כפי שנאמר: "ויקרא אל משה".

Shemot Rabbah 19:3 שמות רבה י"ט:ג

אמרו רבותינו: שלשה דברים עשה משה והסכימה דעתו לדעת המקום. בהר סיני דרש ואמר: אם ישראל, שאינן מועדים לדברות, אמר להם (שמות יט, טו): אל תגשו אל אשה, אני, שאני מועד לדבור, אינו דין שאפריש עצמי מן האשה?! והסכים הקדוש ברוך הוא עמו, שנאמר (דברים ה, כח): ואתה פה עמוד עמדי. והשניה דרש באהל מועד ואמר: ומה אם סיני שלא היתה קדושתו אלא לשעת מתן תורה, לא עליתי אלא ברשות, שנאמר (שמות שם, ג): ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר, אהל מועד, שהוא לדורות היאך יכול אני להכנס לתוכו?! ...

Our Rabbis said: Moses did three things in which his judgment was [later] confirmed by the judgment of the Omnipresent. At Mount Sinai he expounded, saying: If Israel, who have not been designated [to hear divine] speech, He [nevertheless] said to them: "Do not come near a woman" (Exodus 19:15), I, who is designated [to hear divine] speech, is it not logical that I separate myself from woman? The Holy One blessed be He agreed with him, as it is stated: ... "But you, stand here with Me" (Deuteronomy 5:28). The

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

מה שהיה כבר נקרא שמו 88

"כל מה שהיה, כבר נקרא שמו". מדרש קהלת רבה דן בקריאתו של משה על סמך פסוק זה.

Ecclesiastes 6:10 קהלת ו':י

מה־שְׁהִיָּה כְּכֵן נִקְרָא שְׁמוֹ וְנוֹדַע אֲשֶׁר־הוּא אָדָם וְלֹא־יִיכָל לָדִין עִם שְׁתַּקִּיף מִמֶּנּוּ:

Whatsoever cometh into being, the name thereof was given long ago, and it is foreknown what man is; neither can he contend with Him that is mightier than he.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

בזח"א דק"ב סע"ב 89

בהמשך המאמר (פסקה 18) מסביר אדמו"ר הזקן מדוע קריאת משה לא הייתה יכולה לבוא באמצעות מלאך: מקורה בענן של "עשה חושך סתרו", ולכן "אני הוא הקורא ואני הוא המדבר", כמו ב"אני ראשון ואני אחרון". ההערה מצטטת כאן את הוזהר: "ויקרא אל משה, ולא כתיב מי הוא".

הערת קה"ת

"ויקרא דכתיב ויקרא אל משה ולא קאמר מאן הוה". וראה לקמן א, ד.

פסקה 12

90 אשר תקראו . . אתם

"אלה מועדי ה', מקראי קודש, אשר תקראו אותם במועדם". המילה "אותם" כתובה בלי ו', ולכן אפשר לקרוא "אתם".

Leviticus 23:4 ויקרא כ"ג:ד

אַלְה מוֹעֲדֵי ה' מְקַרְאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם:

81 א' מאתוון רברכן . . זעירין . . משה . . אדם

ההערה אומרת שתורה של אדמו"ר הזקן שנדפסה שם מדברת על האל"ף הגדולה והקטנה של משה ואדם, ומסבירה אותן שם בדרך אחרת.

הערת קה"ת

ראה תורת רבנו הזקן ממחרת יוהכ"פ, תקנ"ג (נדפסה בס' השיחות קיץ הישית, ע' 68). ושם באו"א.

82 מאתוון רברכן

בהקדמת הוזהר נאמר שהקדוש ברוך הוא עשה אותיות עליונות גדולות ואותיות תחתונות קטנות: שתי אותיות אל"ף ושתי אותיות ביי"ת, מן העולם העליון ומן העולם התחתון.

Zohar, Introduction 6:38-9:48 ספר הוזהר, הקדמה ו':ל"ח-ט':מ"ח

The letter Aleph remained in her place without presenting herself. Said the Holy One, blessed be His name: Aleph, Aleph, wherefore comest thou not before Me like the rest of the letters? She answered: Because I saw all the other letters leaving Thy presence without any success. What, then, could I achieve there? And further, since Thou hast already bestowed on the letter Beth this great gift, it is not meet for the Supreme King to take away the gift which He has made ... to His servant and give it

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסקה 11

83 הגמרא שואלת מדוע הפסוק מקדים קריאה לדיבור, ומשיבה שהתורה מלמדת דרך ארץ: אדם לא ידבר אל חברו לפני שיקרא לו.

Yoma 4b:11 יומא ד' ב:י"א

"וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר", לְמַה הַקָּדִים קְרִיאָה לְדִיבּוּר? לִימְדָה תוֹרָה דְּרַךְ אֶרֶץ, שְׁלֹא יֵאמֶר אָדָם דְּבַר לְחִבְרֹו אֶלָּא אִם כֵּן קוֹרְהוּ. מְסִיעַ לְקַה לְרַבִּי חֲנִינָא. דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: לֹא יֵאמֶר אָדָם דְּבַר לְחִבְרֹו אֶלָּא אִם כֵּן קוֹרְהוּ. "לֹאמַר", אָמַר רַבִּי (מוֹסְקָא בְּרַ בְּרִיָּה דְּרַבִּי מְסִיקָא מִשְׁמִיָּה דְּרַבִּי מוֹסְקָא) רַבְּהִי מַנִּיין לְאֹמַר דְּבַר לְחִבְרֹו שְׁהוּא בְּכָל יֵאמֶר עַד שְׂיֵאמַר לוֹ: לֹה אָמַר — שְׁנֵאמַר: "וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֵהָל מוֹעֵד לֹאמַר".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

84 ונמשך לו הארה

ההערה מפנה לשיחת הרבי שם, שבה מבואר שהקריאה המשיכה הארה למשה.

הערת קה"ת

ראה לקו"ש ח"י ע' 333 הערה 15.

85 אדם

"אדם, שת, אנוש": המילה הראשונה בספר דברי הימים, הכתובה באל"ף גדולה.

I Chronicles 1:1 דברי הימים א א':א

אָדָם שֶׁת אֲנוֹשׁ:

;ADAM, SETH, Enosh

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

86 מאתוון רברכן . . זעירין

בהקדמת הוזהר מדובר על אותיות עליונות, שהן גדולות, ועל אותיות תחתונות, שהן קטנות. אדמו"ר הזקן מזהה את האל"ף הקטנה עם אור

פסח, שבועות וסוכות.

Zohar, Emor 24:104-111 ספר זוהר, אמור כ"ד:ק"ד-ק"א

There are three that are invited from Holiness, and no more—the Feast of Unleavened Bread, the Feast of Weeks, and the Feast of Tabernacles.’ ‘But,’ said R. Abba to him, ‘is not Sabbath also invited from Holiness?’ ‘No,’ he replied, ‘for two reasons. One is that Sabbath is itself called holiness, and the other is that Sabbath has the right of entry by inheritance. Hence all the rest are invited and link themselves with Sabbath and crown themselves with it, but the Sabbath is not invited.

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

95 ואז היום דחול

ההערה מפנה לשיחת הרבי שם, העוסקת במועד שחל ביום חול ומעלה אותו אל הקדושה.

הערת קה"ת

ראה לקו"ש ח"ט ע" 235.

96 מקרא קודש

"ביום הראשון מקרא קודש יהיה לכם." אדמו"ר הזקן מפרש "מקרא קודש" כקריאה של היום אל הקדושה.

Leviticus 23:7 ויקרא כ"ג:ז

ביום הראשון מקרא קודש יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו:

In the first day ye shall have a holy convocation; ye shall do no manner of servile work

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא כג, ז.

פסוקה 13

97 אשר תקראו אתם

"אשר תקראו": בקריאה כאילו נאמר "אתם", הפסוק מלמד שישאל את שםכרזים על המועדים.

Leviticus 23:4 ויקרא כ"ג:ד

אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו אתם במועדים:

These are the appointed seasons of the L-RD, even holy convocations, which ye shall proclaim in their appointed season

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

98 דשלוחו של אדם כמותו

המשנה אומרת שאם שליח הציבור טועה, זהו סימן רע לשולחיו, "מפני ששלוחו של אדם כמותו".

Berakhot 34b:12 ברכות ל"ד ב"ב

מתני' המתפלל וטעה — סימן רע לו. ואם שליח צבור הוא — סימן רע לשולחיו, מפני ששלוחו של אדם כמותו. אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא שהיה מתפלל על החולים, ואומר: "זה ח, וזה ח". אמרו לו: מנין אתה יודע? אמר להם: אם שגורה תפילתי בפי — יודע אני שהוא מקובל. ואם לאו — יודע אני שהוא מטורף.

MISHNAH If one errs while saying the Tefillah, it is a bad omen for him; and should he be the messenger of the congregation, it is a bad omen for those who deputed him, since

These are the appointed seasons of the L-RD, even holy convocations, which ye shall proclaim in their appointed season

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Rosh Hashanah 24a:12-13 ראש השנה כ"ד א"י"ב-י"ג

וכל העם עונין אחריו "מקודש מקודש". מנלן? אמר רב פפא: אמר קרא "אשר תקראו אותם", קרי בקה אתם. רב נחמן בר יצחק אמר: "אלה הם מועדי", הם יאמרו מועדי. "מקודש מקודש" תרי זימני למה לי? דכתיבי: "מקראי קודש".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ויקרא כג, ד. ר"ה כד, א. וע"ש כה, א.

91 תקראו אתם

רבי עקיבא מציין שהמילה "אתם" נאמרת שלוש פעמים: גם אם בית הדין פועל בשוגג, במזיד או לאחר שהוטעה, המועדים שהוא קובע הם המועדים. קדושת המועדים תלויה בבית הדין של ישראל.

Rosh Hashanah 25a:4 ראש השנה כ"ה א"ד

הלך ומצאו רבי עקיבא מיצר, אמר לו: יש לי ללמוד שכל מה שעשה רבן גמליאל עשוי, שנאמר: "אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו אתם", בין בזמן בין שלא בזמן — אין לי מועדות אלא אלו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

92 מקדש ישראל והזמנים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

נוסח תפלת וקידוש יו"ט.

93 מקדש ישראל . . דקדשינהו לזמנים

הגמרא דנה בברכת המועד "מקדש ישראל והזמנים": ישראל קובעים את המועד, באמצעות עיבור החודשים וקביעת השנים.

Pesachim 117b:13-14 פסחים קי"ז ב"ג-י"ד

אמר רבא: אשכחתינא לסבי דפומבדיתא דיתבי וקאמר: בשבתא — בין בצלותא בין בקידושא: "מקדש השבת". ביומא טבא — בין בצלותא ובין בקידושא: "מקדש ישראל והזמנים". ואמינא להו אנא: אדרבה, דצלותא — בין בשבתא בין ביומא טבא: "מקדש ישראל", בקידושא דשבתא: "מקדש השבת", ביומא טבא: "מקדש ישראל והזמנים". ואנא אמינא טעמא דידך וטעמא דידכו. טעמא דידכו: שבת, דקביעא וקיימא — בין בצלותא ובין ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Beitzah 17a:3 ביצה י"ז א"ג

תני תנא קמיה דרבינא: "מקדש ישראל והשבת והזמנים". אמר לקה: אטו שבת ישראל מקדשי לקה? והא שבת מקדשא וקיימא. אלא אימא: "מקדש השבת, ישראל והזמנים". אמר רב יוסף: הלכה כרבי, ודקדריץ רבינא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

עי פסחים קיז, ב. ביצה יז, א.

94 תלתא אינון זמינין מקדש

הוזהר משווה את המועדים למלך המזמין אורח חשוב ואומר לבני ביתו להניח את מלאכתם ולהכין סעודה; שלוש המועדים מוזמנים "מן הקודש":

פסוקה 14

103 קדש ישראל לה'

"ישראל קודש לה', ראשית תבואתו". אדמו"ר הזקן מפרש את המילה "קודש" כחכמה העילאה, שהיא שורש נשמות ישראל.

Jeremiah 2:3 ירמיהו ב'ג'

קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רִאשִׁית תְּבוּאָתָהּ כָּל־אֲכָלֶיךָ יִאָּשְׁמוּ רָעָה תִּבָּא אֲלֵיהֶם נֶאֱמָר־הִי

Israel is the L-RD'S hallowed portion, His first-fruits of the increase; all that devour him shall be held guilty, evil shall come upon them, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

104 קדש ישראל לה'

בוהר נאמר שישאל הם קודש ובאים מצד הקודש, כפי שכתוב: "ישראל קודש לה".

Zohar, Pekudei 14:88-96 ספר זוהר, פקודי י"ד פ"ח צ"ו

Said R. Abba: 'Behold, we have learned that wherever the holy side hovers, there, despite its association with any act of numbering, blessings will never cease.' Said R. Eleazar: 'Assuredly it is so.' 'Now', rejoined R. Abba, 'behold, Israel is holy and comes from the side of holiness, as we read: "Israel is the L-rd's hallowed portion" (Jer. 2, 3); also, "ye shall be holy, for I the L-rd your G-d am holy" (Lev. 19, 2). Why, then, when David took a census of Israel did death rage ... among the

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

105 תקראו אתם

"אשר תקראו אותם": כשקוראים את המילה "תקראו" כ"אתם", החגים נעשים מקראי קודש באמצעות ישראל.

Leviticus 23:4 ויקרא כ"ג:ד'

אַלֶּה מוֹעֲדֵי ה' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם:

These are the appointed seasons of the L-RD, even holy convocations, which ye shall proclaim in their appointed season

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

106 בדיה צו את בני

בקטע המצוטט אדמו"ר הזקן מדבר על אש הנפש הבהמית, שיש להכניעה ולהפוך אותה, ועל אש היורדת מלמעלה, מסוכב כל עלמין, כדי להעלותה. ההמשכה הזאת נעשית באמצעות "לחמין", שישאל מפרנסים בו את אביהם שבשמים.

הערת קה"ת

לקרית פנחס עו, ב.

107 להקריב לי במועדו

"צו את בני ישראל ואמרת אליהם: את קרבני לחמי לאשי... תשמרו להקריב לי במועדו". אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו על פסוק זה.

Numbers 28:2 במדבר כ"ח:ב'

צו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קִרְבְּנִי לַחֲמִי לְאִשִּׁי יִיחָדִי תִשְׁמְרוּ לְהִקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ:

Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire,

a man's deputy is similar to himself. They declared concerning R. Hannina b. Dosa that when praying on behalf of the sick, he would say, "This one will live, that one will die." They asked him, "How knowest thou?" He replied, "If my ... prayer is fluent in my mouth, I know that he is accepted

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות לד, ב וש"ג. וראה בלקו"ש חכ"ד ע' 291 הערה 16.

99 אין שליחות לחש"ו

הערת קה"ת מפנה Meilah 21a למילים האלה.

Meilah 21a מעילה כ"א א

הערת קה"ת

עיין מעילה כא, א.

100 כמותו דהמשלח ממש

על פי ההערה, כרך 13 מסביר שדברי אדמו"ר הזקן כאן, שישאל הם "ממש כמותו של המשלח", קשורים לדברי התניא שנשמה השנייה בישאל היא "חלק אלוהה ממעל ממש". כרך 25 (הערה 31) מפנה עוד ל-Shulchan Aruch של אדמו"ר הזקן ול-Lekach Tov.

הערת קה"ת

שמ"ש אדה"ז בלקו"ת שם [כאן] שישאל הם "כמותו דהמשלח ממש" הוא בקשר למ"ש בתניא (רפ"ב) שנפש השנית בישאל היא "חלוק אלוהה ממעל ממש" — לקו"ש ח"י"ג ע' 281. "וכ"ה הלשון (כמותו ממש) בתשובות הריב"ש סרכ"ח" — משיחות ש"פ תולדות תנשי"א הערה 82. לקו"ש חכ"ה ע' 329. ושם ע' 362 הערה 31 ושם מצ"ח "וראה שו"ע אדה"ז א"ח סי' רסג סכ"ה בקו"א: כעושה בעצמו ממש וכ"ז כאלו אוהו ידו של חברו כו' שנעשית כידו אריכתא. וראה בארוכה לקח טוב (להר"י ענגיל) כלל א". לקו"ש חל"ג ע' 114 הערה 13.

101 האיש מקדש בו ובשלוחו

המשנה: "האיש מקדש בו ובשלוחו". השליח פועל מכוחו המלא של המשלח.

Kiddushin 41a:3-4 קידושין מ"א א:ג-ד'

הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ בּוֹ וּבְשִׁלּוּחוֹ. הָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת בָּהּ וּבְשִׁלּוּחָהּ. הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ כְּשֶׁהִיא נֶעְרָה, בּוֹ וּבְשִׁלּוּחוֹ. גָּמִי הַשְׁתָּא בְּשִׁלּוּחוֹ מְקַדֵּשׁ, בּוֹ מִיבְעָא?! אָמַר רַב יוֹסֵף: מִצָּוָה בּוֹ יוֹתֵר מִבְּשִׁלּוּחוֹ. כִּי הָא דָּרַב סָפְרָא מְחַרֵּיךְ רִישָׁא, רַבָּא מַלְח שִׁיבוּטָא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

קידושין מא, א.

102 שהשליח

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה הערת כ"ק אדמו"ר בהוספות — לעיל כ, ב.

פסוקה 16

113 ויעין באגה"ק קרוב לסופו

שם כותב אדמו"ר הזקן, כמעט באותן מילים, שכל מלאך שהוא שליח למעלה נקרא אז בשם ה' עצמו השוכן בקרבו, ואילו מי שאינו שליח נקרא בשם אחר, בהתאם לעבודתו, ואומר "קדוש, קדוש, קדוש". שם הוא מחיל זאת על האופן שבו הגמרא מתלבשת.

הערת קה"ת

בקור"א סד"ה להבין מ"ש בפע"ח [קנט, א כ]].

114 שאזי נקרא

בהערה מצוין שבקונטרס אחרון כתוב אזי ("אז"), במקום שאזי ("שאזי") שבטקסט זה.

הערת קה"ת

בקור"א שם "אזי" וראה בליקוט פ"י שם.

115 קדוש קדוש קדוש ה'

"קדוש, קדוש, קדוש ה' צבאות". המלאך שאינו בשליחות משבח את ה' כקדוש, נבדל ממנו.

Isaiah 6:3 ישעיהו ו':ג'

וְנָקָרָא זֶה אֱלֹהִים וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֵא כְּלֵי־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 17

116 ויקרא מלאך

"ומלאך ה' קרא אל אברהם שנית מן השמים". כאן הקריאה הגיעה באמצעות מלאך.

Genesis 22:15 בראשית כ"ב:ט"ו

וַיִּקְרָא מַלְאָךְ ה' אֶל־אַבְרָהָם שְׁנִית מִן־הַשָּׁמַיִם:

And the angel of the L-RD called unto Abraham a second time out of heaven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

117 המלאך קורא והדבור מדבר

המדרש אומר: אצל אברהם "המלאך קורא והדיבור מדבר". פסוק זה מסבירה מדוע הדבר התאפשר אצל אברהם.

Vayikra Rabbah 1:9 ויקרא רבה א':ט'

118 וארא אל אברהם

"וארא אל אברהם, אל יצחק ואל יעקב באל שדי, ושמי הוי' לא נודעתי להם". אדמו"ר הזקן משתמש בפסוק זה כדי להבחין בין נבואות האבות לנבואות של משה.

Exodus 6:3 שמות ו':ג'

וַאֲרָא אֶל־אַבְרָהָם אֶל־יִצְחָק וְאֶל־יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדַּי וְשְׁמִי ה' לֹא נִודַעְתִּי לָהֶם:

and I appeared unto Abraham, unto Isaac, and unto Jacob, as G-d Almighty, but by My name Havayah I made Me not known to them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me
in its due season

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

108 מה שנמשך הארה ע"י אמצעות איזה בחינה

ההערה מצטטת זאת: הדבר נכון בכל הדרגות שלמעלה, אפילו בנעלות ביותר, שכן כל המשכה, השפעה ואור שמחוץ לעצמותו ממש של ה' נמשכים באמצעות בחינה כלשהי.

הערת קה"ת

"וענין זה הוא בכל הדרגות שלמעלה, עד לדרגות הכי נעלות, כי כל המשכה והשפעה ואור כו' מחוץ לעצמותו ית' היא המשכה ע"י אמצעות איזה בחינה" — לקו"ש כה ע' 329 הערה 2.

פסוקה 15

109 פ"י מלאך היינו שליח

ההפניה היא למקום שבו מוסבר שפירוש המילה "מלאך" הוא שליח.

הערת קה"ת

ראה ביאורו ל"כ"ק אדמו"ר האמצעי קמו, ג.

110 בבתי לגני

"בבתי לגני, אחותי כלה... אכלתי יערי עם דבש". אדמו"ר הזקן מתייחס למאמרו על פסוק זה, שבו מוסבר שהמלאכים הם שליחים של השפע האלוהי.

Song of Songs 5:1 שיר השירים ה':א'

בָּאתִי לִגְנִי אֲחֹתִי כְּלָה אֶרִיתִי מוֹרִי עִם־בֶּשְׂמִי אֲכַלְתִּי יַעְרִי עִם־דְּבַשׁ שְׁתִּיתִי יַיִן עִם־חֶלְבִי אָכְלוּ רַעִים שְׁתוּ וְשָׁכְרוּ דוֹדַי:

I am come into my garden, my sister, my bride; I have gathered my myrrh with my spice; I have eaten my honeycomb with my honey; I have drunk my wine with my milk. Eat, O friends; Drink, yea, drink abundantly, O beloved

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

111 כד"ה מה יפו פעמיך בנעלים

הקטע המצוין מסביר שלפני עצמות ה', למעלה ולמטה שווים, ולכן השגחתו מגיעה לכל פרט, כפי שנאמר: "היושב בשמים, המשפיל לראות בשמים ובארץ". בלעם טעה כשחשב שהבריה מתהווה רק באמצעות השתלשלות העולמות.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש מג, א.

112 מה יפו פעמיך בנעלים

"מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב". במאמרו על פסוק זה מסביר אדמו"ר הזקן את המלאך מטטרון, המכונה "סנדל".

Song of Songs 7:2 שיר השירים ז':ב'

מֶה־יָפֹוּ פַעְמֶיךָ בְּנֶעְלָיִם בֶּת־נָדִיב חֲמוּקֵי יָרְכִיךָ כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יָדַי אֶמְן:

How beautiful are thy steps in sandals, O prince's daughter! The roundings of thy thighs are like the links of a chain, The work of the hands of a skilled workman

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

119 סדיה וידבר אלקים כו' וארא

שם מסביר אדמו"ר הזקן שהתורה היא למעלה מ"שמש ומגן הוי' אלקים", כלומר למעלה מהוי' כפי שהוא נמשך באלקים. בחינה זו לא התגלתה לאבות, אלא רק לישראל במתן תורה, "פנים בפנים", ב"אנכי"; ולפני שיכלה להתגלות, היה צורך תחילה בהסתלקות שלמעלה — בתקופת הגלות במצרים.

הערת קה"ת

תו"א נו, ד.

120 כי ה' אלקיכם הוא אלקי האלקים

"כי ה' אלקיכם הוא אלקי האלקים ואדוני האדונים". הפרדש מפרש כאן את "אלקים" כמלאכים, ולכן גם הם נקראים בשם זה.

Deuteronomy 10:17 דברים י':יז

כי ה' אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וְאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים הָאֵל הַגָּדֹל הַגָּבֹר וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר לֹא־יֵשָׁא פָנָיו וְלֹא יִקַּח שֶׁחַד:

For the L-RD your G-d, He is G-d of gods, and L-rd of lords, the great G-d, the mighty, and the awful, who regardeth not persons, nor taketh reward

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים י', יז.

פסוק 18

121 המלאכים בני אלקים

"ובני אלקים באו להתייצב לפני ה'". המלאכים נקראים בני אלקים, והדבר מראה שהם שייכים למדרגה של שם זה.

Job 1:6 איוב א':ו

וַהֲיָה יוֹמָם וַיָּבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתִּיצֵב עֲלֵיהִי וַיָּבֹאוּ גַם־הַשָּׁטָן בְּתוֹכָם:

Now it fell upon a day, that the sons of G-d came to present themselves before the L-RD, and Satan came also among them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב א, ו.

122 אני הוא הקורא ואני הוא המדבר

המדרש אומר: על משה אמר ה': "אני הוא הקורא ואני הוא המדבר". פסקה זו מסבירה מדוע לא היה אפשר שמלאך יהיה מעורב.

Vayikra Rabbah 1:9 ויקרא רבה א':ט

123 אני ראשון ואני אחרון

"אני ראשון ואני אחרון, ומבלעדי אין אלקים". אדמו"ר הזקן מפרש את "ראשון" כחכמה ואת "אחרון" כמלכות.

Isaiah 44:6 ישעיהו מ"ד:ו

כֹּה־אָמַר ה' מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ ה' צִבְאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרֹן וּמִבְלָעֲדֵי אֵין אֱלֹהִים:

Thus saith the L-RD, the King of Israel, And his Redeemer the L-RD of hosts: I am the first, and I am the last, And beside Me there is no G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיהו מד, ו. ראה אוה"ת ויחי דף שסד, ב. שפט, א. ובהנסמן בסה"מ תקס"ח ח"ב לע' תרסח.

124 ראו עתה כי אני אני הוא

"ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלקים עמדי". את הכפילות של "אני" מפרשים כהתגלות העתיד, שבו המציאות שלמטה תהיה כמו זו שלמעלה.

Deuteronomy 32:39 דברים ל"ב:ל"ט

רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי אֲנִי אֱמִית וְאַחִיָּה מְחַצֵּתִי וְאֲנִי אֶרְפָּא וְאֵין מִיָּדִי מִצִּיל:

See now that I, even I, am He, And there is no god with Me; I kill, and I make alive; I have wounded, and I heal; And there is none that can deliver out of My hand

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים לב, לט.

125 לאחזאה דלא הוה פרודה בין עילא ותתא

הזוהר אומר על "ראו עתה כי אני אני הוא" שהכפילות של "אני" נועדה "להראות שאין הפרדה בין מעלה למטה".

Zohar, Lech Lecha 24:248-259 ספר זוהר, לך לך כ"ד:רמ"ח-רנ"ט

He said: "The word "I" occurs here twice: once in reference to Sinai (cf. "I am the L-rd thy G-d", Ex. 20, 2), and the other in reference to the creation of the world (cf. "I have made the earth and created man upon it", Is. 45, 12), to show that there is no division between the upper and lower worlds

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

126 ומשם יפרד

"ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ומשם ייפרד והיה לארבעה ראשים". אדמו"ר הזקן מיישם את "משם ייפרד" על מלכות, מקורן של הבריות הנפרדות.

Genesis 2:10 בראשית ב':י

וַיֵּהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת־הַגֶּן וּמִשָּׁם יִפְרָד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רִאשִׁים:

And a river went out of Eden to water the garden; and from thence it was parted, and became four heads

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ב, י.

127 והחכמה מאין תמצא

"והחכמה מאין תמצא". החסידות מפרשת זאת כך: "החכמה נמצאת מן האין" — חכמה היא ביטול.

Job 28:12 איוב כ"ח:י"ב

וְהַחֲכֵמָה מֵאֵין תִּמְצָא וְאֵי זֶה מְקוֹם בִּינָה:

But wisdom, where shall it be found? And where is the place of understanding

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב כח, יב.

128 עין בעין יראו

"כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון". לעתיד לבוא תיראה האלוקות בגלוי.

Isaiah 52:8 ישעיהו נ"ב:ח

קוֹל צִפְיָהּ נִשְׁאָר קוֹל יְחִידוֹ יִרְגְּנוּ כִּי עֵין בְּעֵין יִרְאוּ בְּשׁוּב ה' צִיּוֹן:

The L-RD by wisdom founded the earth; By understanding
He established the heavens
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

135 דויקרא אל משה הוא מלאך הברית

הזוהר אומר שהקורא האלמוני בפסוק "ויקרא אל משה" היה מלאך הברית.
אדמו"ר הזקן מסביר ש"מלאך" זה הוא מלכות, כשהיא שליח מלמעלה.

Zohar, Vayera 6:105-7:140 ספר הזוהר, וירא ו':ק"ה-ז':ק"מ

136 כד איהי שליחא מלעילא וקבילת זהרא

על הפסוק "המלאך הגואל אותי" שואל הזוהר מדוע הוא נקרא מלאך,
ומשיב: כשהוא שליח מלמעלה ומקבל הארה מן המראה העליונה, הוא
נקרא מלאך.

Zohar, Balak 6:41-51 ספר הזוהר, בלק ו':מ"א-נ"א

He then began to discourse on the verse: "The angel which
hath redeemed me from all evil bless the lads" (Gen. 48, 16).
'These words', he said, 'were uttered by Jacob in the spirit of
holiness, and therefore they must contain some mystery of
wisdom.' "Angel" is here one of the names of the Shekinah,
applied to her when she is a messenger from on high and re-
ceives radiance from the supernal mirror, for then she is
blessed by the Father and Mother, who say to her: Daughter,
... go, mind thy

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

137 ישת חשך סתרו

"שם חושך סתרו". האל"ף הזעירה היא אור הנמשך מבחינה זו, הענן ששך
על אוהל מועד.

Psalms 18:12 תהילים י"ח:י"ב

יִשְׁתַּחֲשֹׁךְ סִתְרוֹ כִּבְיֹוֹתָיו סָכְתוֹ חֲשֵׁכֵי־מַיִם עָבִי שְׁחָקִים:

He made darkness His hiding-place, His pavilion round
about Him; darkness of waters, thick clouds of the skies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

138 ומלאך פניו הושיעם

"בכל צרתם לו צר, ומלאך פניו הושיעם". אדמו"ר הזקן מפנה לדברי הזוהר
על פסוק זה.

Isaiah 63:9 ישעיהו ס"ג:ט'

בְּכָל־צָרָתָם לֹו צָר וּמְלָאךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעֵם בְּאֶהְכֶּתוּ וּבְחִמְלָתוֹ הוּא גָאֵלָם
וַיִּנְשָׂאֵם וַיִּנְשָׂאֵם כְּלִימֵי עוֹלָם:

In all their affliction He was afflicted, and the angel of His
presence saved them; in His love and in His pity He re-
deemed them; And He bore them, and carried them all the
days of old

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

139 ומלאך פניו הושיעם

בסוף פרשת וירא הזוהר מפרש את "מלאך פניו הושיעם" כשכינה, הנמצאת
עם ישראל בגלות.

Zohar, Vayera 35:506-36:513 ספר הזוהר, וירא ל"ה:תק"ו-ל"ו:תק"י

R. Judah further discoursed on the verse: In all their afflic-
tion he was afflicted, and the angel of his presence saved
them (Is. 63, 9). He said: 'This is the translation of the k'ri,
hut according to the k'thib we should translate, "He was not
afflicted." The lesson to be derived from this variation is that

Hark, thy watchmen! they lift up the voice, Together do they
sing; For they shall see, eye to eye, The L-RD returning to
Zion

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נב, ח.

139 פסקה

129 ועמ"ש ע"פ נאו ו לחייך בתורים

שם מוסבר ש"התורים" הם שני קווים, מלמטה למעלה ומלמעלה למטה —
התורה שבכתב והתורה שבעל פה — ו"הלחיים" הן המקום שממנו יוצא
הבל הדיבור. אדמו"ר הזקן מפנה את הקורא לשם להרחבה על "ראו עתה
כי אני אני הוא".

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש יג, ב.

130 נאו ו לחייך בתורים

"לחייך נאו ו בתורים [של תכשיטים]". אדמו"ר הזקן מפנה שוב למאמרו על
פסוק זה.

Song of Songs 1:10 שיר השרים א':י'

נָאוּ וְלַחְיֶיךָ בְּתָרִים צְנָאֵךְ בְּתָרוֹזִים:

Thy cheeks are comely with circlets, Thy neck with beads

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

131 וירא ראשית לו

מברכת משה לגד: "וירא ראשית לו". אדמו"ר הזקן מפרש את "ראשית"
כבחינת חכמה העליונה, המקור לדרגתו של משה.

Deuteronomy 33:21 דברים ל"ג:כ"א

וַיֵּרָא רִאשִׁית לּוֹ כִּי־שָׁם חִלָּקֶת מַחֲקֶק סָפוֹן וַיֵּתֵא רִאשִׁי עִם צִדְקֶת
Havayah עֲשָׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם־יִשְׂרָאֵל:

And he chose a first part for himself, For there a portion of a
ruler was reserved; And there came the heads of the people,
He executed the righteousness of the L-RD, And His ordi-
nances with Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים לג, כא.

132 אני הוא הקורא ואני הוא המדבר

מדרש על קריאתו של משה, המתבאר כאן: הקורא הוא מלכות והמדבר הוא
חכמה — שניהם ה' עצמו.

Vayikra Rabbah 1:9 ויקרא רבה א':ט'

133 אני והו הושיעה נא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

סדר הושענות.

134 הוי בחכמה

"ה' בחכמה יסד ארץ". אדמו"ר הזקן מביא פסוק זה כדי להראות שאור אין
סוף מתלבש בחכמה.

Proverbs 3:19 משלי ג':י"ט

ה' בְּחִכְמָה יִסְד־אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתִבְנוּנָה:

ישעיי נא, טז. קטע מכאן מובא בד"ה כי תשא תרל"ח ע"נח.

144 סוכות צלא דמהימנותא

הוזהר מכנה את המחסה של ענני הכבוד, ואת הסוכה המנציחה אותם, "צל האמונה".

Zohar III, 103a זח"ג קג, א

הערת קה"ת

ראה זח"ג קג, א. סדור עם דא"ח רנז, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע"י אירל. אישלה. סה"מ תרל"ח ע"נח.

145 וסוכה שחמתה מרובה

המשנה קובעת שסוכה שחמתה מרובה מצילתה פסולה. אדמו"ר הזקן לומד מכך שעיקר הסוכה הוא הצל, המקיף.

Sukkah 2a:2-3 סוכה ב' א:ב-ג

וְשִׂיאָנָה גְבוּלָהּ עֲשֶׂרָה טַפְחִים, וְשִׂאִין לָהּ (שְׁלֹשָׁה) דָּפְנוֹת, וְשִׁחְמָתָהּ מְרֻבָּה מְצִלָּתָהּ — פְּסוּלָהּ. גְּמִי תֵּנֵן הֵתָם: מְבוֹי שֶׁהוּא גְבוּלָהּ מְעַשְׂרִים אֲמָה — יִמְעֹט. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ.

One which is not ten handbreadths high, or which does not have three walls, or which has more sun than shade, is not valid. GEMARA. We have learned elsewhere : [The cross-beam] of an alley [whose entrance] is more than twenty cubits high should be lowered. Rabbi Judah says: this is unnecessary.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

הערת קה"ת

סוכה ב, א.

146 כי שכן עליו הענן

"כי שכן עליו הענן". ענני הכבוד והצל של הסוכה מושווים לענן זה.

Exodus 40:35 שמות מ:ל"ה

וְלֹא־יָכִיל מֹשֶׁה לָּבוֹא אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד כִּי־שָׁכַן עָלָיו הָעֶנָן וְכָבוֹד ה' מָלֵא אֶת־הַמִּשְׁכָּן:

And Moses was not able to enter into the tent of meeting, because the cloud abode thereon, and the glory of the L-RD — filled the tabernacle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

147 בד"ה ביום השמיני עצרת

שם מבאר אדמו"ר הזקן את הפסוק "ואשים דברי בפיו ובצל ידי כסיתיך": התורה יוצרת סוכה, צל, שכן מהבל הדיבור נעשה מקיף לנשמה — "אמרי פי הוי". מקיף זה נותן כוח לאתערותא דלתתא שבמעשה.

הערת קה"ת

לקרית שמע"צ פד, ב.

148 ביום השמיני עצרת

"ביום השמיני עצרת תהיה לכם". אדמו"ר הזקן נותן למאמרו על פסוק זה את שמו.

Numbers 29:35 במדבר כ"ט:ל"ה

בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם כָּל־מִלְאָכָתָהּ עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

On the eighth day ye shall have a solemn assembly: ye shall do no manner of servile work

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Israel's affliction reaches the Holy One even in the place above which is beyond affliction or perturbation

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

140 נפתלי אילה שלוחה

"נפתלי אילה שלוחה, הנותן אמרי שפר". אדמו"ר הזקן מפנה לזוהר על הפסוק הזה לעניין השליחות.

Genesis 49:21 בראשית מ"ט:כ"א

נִפְתָּלִי אֵילָה שְׁלֹחָה הַנֹּתֵן אִמְרֵי־שֹׁפָר:

.Naphtali is a hind let loose: He giveth goodly words

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

141 נפתלי אילה שלוחה

הזוהר מפרש את הפסוק כקול הנשלח ממקום עמוק שלמעלה כדי להנהיג את הדיבור, שכן אין קול בלי דיבור ואין דיבור בלי קול.

Zohar, Vayechi 73:761-75:771 ספר זוהר, ויחי ע"ג:תשס"א-ע"ה:תשע"א

WHO GIVETH GOODLY WORDS. The Voice speaks to the Utterance, there being no voice without utterance. This Voice is sent from a deep recess above in order to guide the Utterance, the two being related as general and particular. The Voice issues from the south and speaks to the west, inheriting two sides, and therefore Moses said to Naphtali: "Possess thou the west and the south" (Deut. 33, 23)

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסוקה 20

142 התורה היא נצחית

בפרק י"ז, על הפסוק "כי קרוב אליך הדבר מאד", מוסיף אדמו"ר הזקן בסוגריים שהתורה נצחית: הפסוק צריך להתקיים אצל כל אחד, אף שהפניית הלב נראית קשה מאוד.

Tanya, Likkutei Amarim 17:2 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים י"ז:ב'

דְּלִכְאוּרָה, הוּא - "בְּלִכְבָּד" - נִגְדַּד הַחוּשׁ שֶׁלָנוּ [וְהַתּוֹרָה הִיא נִצְחִית], שִׂאִין קְרוֹב מְאֹד הַדָּבָר לְהַפְּךָ לְבוֹ מִתְּאוֹת עוֹלָם הֵנָּה לְאַהֲבַת ה' בְּאַהֲמַת, וְכִמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּגִמְרָא: "אֵטוּ יִרְאַה מִלְּתָא זוּטְרָתִי הִיא"? וְכָל שָׁכֵן אֲהָבָה. וְגַם אֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ: זְכוּרֵנוֹם לְבָרְכָהּ דְּ"צִדִּיקִים - דְּוָקָא - לָכֶם בְּרִשּׁוֹתֵם".

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה תניא פ"ז. קו"א ס"ה. לקו"ש ח"ה ע' 241 הערה 14. לקו"ש ח"ג ע' 39 הערה 3.

143 ואשים דברי בפיו

"ואשים דבריי בפיו, ובצל ידי כסיתיך". אדמו"ר הזקן מפרש את "צל ידי" כאור המקיף שמביאה לימוד התורה.

Isaiah 51:16 ישעיהו נ"א:ט"ז

וְאֲשֶׁם דְּבָרֵי בִפִּי, וּבְצֶל יָדִי כִסִּיתִיךְ לְנֹטַע שְׁמִים וְלִיסַד אֶרֶץ וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עֲמִי־אַתָּה:

And I have put My words in thy mouth, And have covered thee in the shadow of My hand, That I may plant the heavens, And lay the foundations of the earth, And say unto Zion: 'Thou art My people

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

149 ובדיה וארשתיך לי

הקטע המצוטט מבאר את הפסוק "וארשתיך לי לעולם": כל עוד בית המקדש אינו עומד על תלו, כנסת ישראל היא "סוכת דוד הנופלת", עולה ויורדת; ולעתיד היא תעמוד לעד. לכן אנו מבקשים "קדשנו במצוותיך", כדי שהאירוסין לא ייפסקו.

הערת קה"ת

לקו"ת במדבר ח, ד.

150 וארשתיך לי

"וארשתיך לי לעולם". אדמו"ר הזקן נותן למאמרו על פסוק זה את שמו.

Hosea 2:21 הושע ב:כ"א

ואַרְשִׁיתִי לִי לְעוֹלָם וְאַרְשִׁיתִי לִי בְצַדִּיק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים:
And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will betroth thee unto Me in righteousness, and in justice, And in lovingkindness, and in compassion.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

151 את ה' האמרת היום

"את ה' האמרת היום להיות לך לאלקים". במאמר "וארשתיך לי" פסוק זה קשור לאור המקיף של התורה.

Deuteronomy 26:17 דברים כ"ו:י"ז

אַתָּה ה' הֶאֱמַרְתָּ הַיּוֹם לְהָיִית לְךָ לֵאלֹהִים וּלְלָכֶת בְּדַרְכֵי וּלְשָׁמֵר חֻקֵּי וּמִצְוֹתַי וּמִשְׁפָּטַי וּלְשַׁמֵּעַ בְּקוֹלִי:

Thou hast avouched the L-RD this day to be thy G-d, and that thou wouldest walk in His ways, and keep His statutes, and His commandments, and His ordinances, and hearken unto His voice.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים כו, יז.

152 שורה המתחלת

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

כו': ראה הערת כ"ק אדמו"ר בהוספות — לעיל כ, ב.

פסוקה 21

153 במדבר סיני באהל מועד

"וידבר ה' אל משה במדבר סיני, באהל מועד". אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו על פסוק זה.

Numbers 1:1 במדבר א:א

וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֶהֱל מוֹעֵד בַּאֲחָד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְאֶמְרָה:

AND THE L-RD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the tent of meeting, on the first day of the second month, in the second year after they were come out of the land of Egypt, saying:

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

154 מגלה עמוקות מני חושך

"מגלה עמוקות מני חושך". אדמו"ר הזקן מחיל זאת על הבנת התורה,

המביאה את ה"חושך" הנסתר לידי גילוי.

Job 12:22 איוב י"ב:כ"ב

מְגַלֶּה עֲמֻקּוֹת מִנִּי־חֹשֶׁךְ וַיֵּצֵא לְאוֹר צִלְמוֹת:

He uncovereth deep things out of darkness, And bringeth out to light the shadow of death.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב יב, כב.

155 ותורה אור

"כי נר מצווה ותורה אור". התורה המוכנת נעשית אור גלוי.

Proverbs 6:23 משלי ו:כ"ג

כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אֹר וְדָרֶךְ חַיִּים תּוֹכַחֲתוֹת מוֹסֵר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light, And reproofs of instruction are the way of life

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ו, כג.

156 אני ראשון ואני אחרון

"אני ראשון ואני אחרון". כפי שמוסבר בסעיף 3, הראשון והאחרון נעשים אחד, כך שהאור שורה למטה כפי שהוא שורה למעלה.

Isaiah 44:6 ישעיהו מ"ד:ו

כֹּה־אָמַר ה' מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ ה' צְבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וְאַחֲרֹן וּמִבְלָעָדִי אֵין אֱלֹהִים:

Thus saith the L-RD, the King of Israel, And his Redeemer the L-RD of hosts: I am the first, and I am the last, And beside Me there is no G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי מד, ו.

157 בדיה המגביהי לשבת

שם מפרש אדמו"ר הזקן את "המגביהי" כהעלאת היו"ד שבה"א: הדל"ת, שאין לה דבר משל עצמה, נעשית ה"א באמצעות היו"ד שבתוכה, כשם שצדק נעשה צדקה באמצעות המצווה. "צדקה מרוממת" מעלה את היו"ד הזאת אל אור אין סוף עצמו, כך שאור אין סוף שורה שם.

הערת קה"ת

תו"א לח, ג.

158 המגביהי לשבת

"היושב בשמים, המשפילי לראות". אדמו"ר הזקן מציין את מאמרו על פסוק זה.

Psalms 113:5 תהילים קי"ג:ה

מִי כֹה אֱלֹהֵינוּ הַמַּגְבִּיֵּה לְשִׁבְתּוֹ:

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on high,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 22

159 וידבר ה' אליו מאהל מועד

"וידבר ה' אליו מאהל מועד". הדיבור בא מהמקום שבו שרה הענן וכבוד ה'

169 וכבוד ה' מלא

”וכבוד ה' מלא את המשכן”, כפי שהזוהר קורא זאת: ”הכבוד היה מלא”.

Exodus 40:35 שמות מ':ל"ה

וְלֹא־יָכֹל מֹשֶׁה לָּבוֹא אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד כִּי־שָׁכַן עָלָיו הָעֶנָן וְכָבוֹד ה' מָלֵא אֶת־הַמִּשְׁכָּן:

And Moses was not able to enter into the tent of meeting, because the cloud abode thereon, and the glory of the L-RD —filled the tabernacle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 24

170 ויהי הענן והחשך ויאר

ביום סוף עמד עמוד הענן בין המחנות: ”והענן והחושך, ויאר את הלילה”.

אז ענו ויהי גם חושך וגם אור.

Exodus 14:20 שמות י"ד:כ'

וַיָּבֹא בֵּין מַחֲנֵה מִצְרַיִם וּבֵין מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל הָעֶנָן וְהַחֹשֶׁךְ וַיָּאֵר אֶת־הָאֶרֶץ וְלֹא־קָרַב זֶה אֶל־זֶה כָּל־הַלַּיְלָה:

and it came between the camp of Egypt and the camp of Israel; and there was the cloud and the darkness here, yet gave it light by night there; and the one came not near the other all the night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יד, כ.

פסקה 25

171 ע"פ בצלו חמדתי

”כמו עץ תפוח בין עצי היער... בצלו חמדתי וישבתי, ופריו מתוק לחכמי”.

הצל הוא המקיף, והפרי הוא האור הנמשך פנימה.

Song of Songs 2:3 שיר השירים ב':ג'

כַּתְּפוּחַ בַּעֲצֵי הַיָּעַר כִּן דּוֹדִי בֵּין הַנֶּבְנִים בְּצֶלּוֹ חֲמַדְתִּי וְיִשְׁבַּתִּי וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לְחֻכִּי:

As an apple-tree among the trees of the wood, So is my beloved among the sons. Under its shadow I delighted to sit, And its fruit was sweet to my taste

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ב, ג. וראה בד"ה כתפוח בעצי היער — תקע"א ע' דש ואילך. באוה"ת שה"ש-א ע' קצה. וראה שם כרך-ג ע' תתסו.

172 בצלו דא קב"ה

הזוהר קורא את הפסוק כך: ”בצלו” הוא הקדוש ברוך הוא, ו”חמדתי וישבתי” הוא היום שבו התגלה בסניני ישראל קיבלו את התורה.

Zohar, Lech Lecha 21:199-22:212 ספר זוהר, לך לך כ"א:קצ"ט-כ"ב:ר"יב

According to another explanation, the words “the apple tree”, “my beloved”, and “in his shadow” all equally indicate the Holy One, blessed be He. “I delighted and sat”: to wit, on the day when G-d revealed Himself on Mount Sinai and Israel received the Torah and said, “We will do and we will hearken” (Ex. 24, 7)

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

173 ומתוקים מדבש

על דברי התורה נאמר: ”הנחמדים מזהב... ומתוקים מדבש”. הזוהר מביא אותם ביחס ל”פרי המתוק” שבפסוק.

Psalms 19:11 תהילים י"ט:יא

הַנְּחַמְדִּים מִזֶּהָב וּמִפֶּז רַב וּמִתּוֹקִים מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים:

More to be desired are they than gold, yea, than much fine gold; sweeter also than honey and the honeycomb

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים יט, יא.

פסקה 26

174 אתפשטותא דמשה בכל דרא

הערת קה"ת מפנה לZohar III, 216b למילים האלה.

Zohar III, 216b זח"ג רטז, ב

Bereshit Rabbah 56 בראשית רבה נ"ו

הערת קה"ת

ת"ז תס"ט (קיב, א. קיד, א). ועייג"כ זח"ג רטז, ב. רעג, א. ת"ז תכ"א (ג, ב). ת"ע (קלח, א). ב"ר פנ"ו. ז.

175 אתפשטותא דמשה בכל דרא

תיקוני זוהר מלמד שהמשכתו של משה קיימת בכל דור, בכל צדיק וחכם שעוסק בתורה, עד שש מאות אלף.

Tikkunei Zohar 112a:13-14 תקוני זוהר קי"ב א:י"ג-י"ד

... אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר אֲשֶׁתְּמוֹדֶע מִהָכָא דְּמֹשֶׁה מֵאֲתוּוֹי מִשְׁמַע דְּאִיהוּ הָכַל וְאִיהוּ שֵׁת וְאִיהוּ מֹשֶׁה, וְאֲתַפְשְׁטוּתִיהָ דְּמֹשֶׁה בְּכָל דְּרָא וְדָרָא וּבְכָל צָדִיק וְצָדִיק, וְאִיהוּ אֲזִיל בְּתַלְתַּל תַּלְתַּל, וּבְכָל תַּלְתַּל דְּאִיהוּ רַכִּיב אֲתַמַּר בְּהוּן לֹא יִמּוּשׁוּ מִפִּיהּ וּמִפִּי יוֹרֶעַ וּמִפִּי יוֹרֶעַ, מִהָכָא אֲשֶׁתְּמוֹדֶע דְּאִיהוּ לֹא אֲשֶׁתַּפַּח אֶלָּא בְּאֵתֵר דְּאִית בְּקָה אוֹרִיָּתָא, וּבְגִין דָּא זָכְרוּ תוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדִי. אָמַר לָקַח רַבִּי יְהוּדָה אֲתַפְשְׁטוּתָא דִּילִיָּה בְּכַנִּי נָשָׂא אֵת לָקַח שְׁעוּרָא, אָמַר לָקַח אִין, עַד שְׁתִּין רַבּוּא, ...

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

176 ונחנו מה

משה ואהרן אמרו: ”ומה אנחנו, כי תלינו עלינו?” מילים אלה מבטאות את הביטול של משה.

Exodus 16:7 שמות ט"ז:ו'

וּבִקֹּר וּרְאִיתֶם אֶת־כְּבוֹד ה' בְּשִׁמְעוֹ אֶת־תְּלַנְתִּיכֶם עַל־ה' וְנַחֲנוּ מֶה כִּי תִלִּינוּ עָלֵינוּ:

and in the morning, then ye shall see the glory of the L-RD; for that He hath heard your murmurings against the L-RD; and what are we, that ye murmur against us?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות טז, ז-ח.

177 סד"ה משה ידבר

ההערה מפנה גם לשם, לדיון הקשור לנושא זה.

הערת קה"ת

תו"א סט, א. ראה גם ספר החקירה עד, א.

178 משה ידבר

"משה ידבר, וה' יענהו בקול". האדמו"ר הזקן מכנה את המאמר שלו על פסוק זה בשם זה.

Exodus 19:19 שמות י"ט:י"ט

וְהָיָה קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְהַזֶּקֶק מֵאֵד מִשָּׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹקִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל:

And when the voice of the horn waxed louder and louder, Moses spoke, and G-d answered him by a voice

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

179 ומשה . . דעת

ההערה מפנה לשיחת הרבי שם על משה כבחינת דעת.

הערת קה"ת

ראה לקו"ש ח"ו ע' 244.

180 ונועדתי לך

"ונועדתי לך שם, ודיברתי איתך מעל הכפורת". המילים "אוהל מועד" נגזרות מאותו שורש.

Exodus 25:22 שמות כ"ה:כ"ב

וְנוֹעַדְתִּי לְךָ שֵׁם וְדִבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִּים אֲשֶׁר עַל־אֲרוֹן הָעֵדֻת אֶת כָּל־אֲשֶׁר אֶצְוֶה אוֹתְךָ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

And there I will meet with thee, and I will speak with thee from above the ark-cover, from between the two cherubim which are upon the ark of the testimony, of all things which I will give thee in commandment unto the children of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כה, כב.

181 אין עוד מלבדו

"ה' הוא האלקים, אין עוד מלבדו". זו ידיעת ה' שה"אוהל מועד" הפנימי מביא.

Deuteronomy 4:35 דברים ד':ל"ה

אֲתָה הָרָאָתָ לְדַעַת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים אֵין עוֹד מִלְּבָדוֹ:

Unto thee it was shown, that thou mightiest know that the L-RD, He is G-d; there is none else beside Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

182 ראו עתה כי אני אני הוא

"ראו עתה כי אני אני הוא". הדברים נאמרו על העתיד לבוא, אך כוחם כבר מצוי בכל נשמה.

Deuteronomy 32:39 דברים ל"ב:ל"ט

רְאוּ עֵתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹקִים עִמָּדִי אֲנִי אֲמִית וְאֶחָה מְחַצְתִּי וְאֲנִי אֶרְפָּא וְאֵין מִיָּדִי מַצִּיל:

See now that I, even I, am He, And there is no god with Me; I kill, and I make alive; I have wounded, and I heal; And there is none that can deliver out of My hand

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

183 ביניקתה מנשמת משה

שם מסביר אדמו"ר הזקן שבכל נפש מישראל יש ניצוץ ממש, שהוא כללות "שבעת הרועים" ו"רעיא מהימנא", הממשיך דעת לכל ישראל, כדי

שכל אחד יוכל להכיר את ה' לפי שורשו, הנמשך משורש נשמת משה בדעת העליונה.

Tanya, Likkutei Amarim 42:5 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים מ"ב:ה'

וְכַח זֶה וּמִדָּה זֹאת לְקַשֵּׁר דַּעְתּוֹ בְּה', יֵשׁ בְּכָל נֶפֶשׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל, בֵּינִיקָתָהּ מְנַשְּׁמַת מִשָּׁה רַבִּינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם. רַק מֵאַחַר שֶׁנִּתְלַבְּשָׁה הַנֶּפֶשׁ בְּגוֹף, צָרִיכָה לִיגִיעָה רַבָּה וְעֲצוּמָה כְּפוּלָה וּמְכּוּפָּלָה. הָאֶחָת – הִיא יִגִּיעַת בָּשָׂר, לְבַשָּׁת אֶת הַגּוֹף וּלְהַכְנִיעוֹ שֶׁלֹּא יִחְשֶׁה עַל אוֹר הַנֶּפֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל בִּשְׁם הָאֵהָר, דְּ"גוּפָא דְּלֹא סָלִיק בְּקָה נְהוּרָא דְנִשְׁמַתָּא מְבַטְשִׁין לָקָה", וְהֵינּוּ, עַל יְדֵי הִרְהוּרֵי תְשׁוּבָה מְעוּמָק הַלֵּב, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר שָׁם.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

תניא פמ"ב. לקו"ת במדבר ג, א.

27 פסקה

184 בא לכאן ותלמודו בידו

"אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו". אדמו"ר הזקן מיישם זאת על הכניסה אל "אוהל מועד" הפנימי.

Pesachim 50a:7-8 פסחים נ"א:ז-ח'

וְשִׁמְעָתִי שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים: אֲשֶׁרִי מִי שֶׁבָּא לְכָאן וְתַלְמוּדוֹ בְּיָדוֹ. וְשִׁמְעָתִי שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים: הָרוּגִי מְלָכוֹת אֵין אָדָם כּוֹל לַעֲמֹד בְּמַחֲצֶתָן. (וּמֵאֵין) נִינְהוּ? אִילִימָא רַבִּי עֲקִיבָא וְחִבֵּירִיו – מִשּׁוֹם הָרוּגִי מְלָכוֹת וְתוֹ לֹא? אֶלָּא: הָרוּגִי לוֹד.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

פסחים נ, א. וש"נ.

185 ואנכי תרגלתי לאפרים

"ואנכי תרגלתי לאפרים, קחם על זרועותי". אדמו"ר הזקן מפרש את "אנכי" כמהות ה' היורדת אל ה"רגל" – העניינים הגשמיים של התורה שבעל פה – ואת הזרועות כאהבה ויראה.

Hosea 11:3 הושע י"א:ג'

וְאֲנֹכִי תִרְגַּלְתִּי לְאַפְרַיִם קָחֵם עַל־זְרֻעוֹתַי וְלֹא יָדְעוּ כִּי רִפֵּאתִים:

And I, I taught Ephraim to walk, Taking them by their arms; But they knew not that I healed them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

הושע יא, ג.

186 אנכי מי שאנכי

ההערה מפנה את הקורא למקורות המופיעים באותו עמוד על הביטוי "אנכי, מי שאנכי".

הערת קה"ת

ראה בהנסמן לפקודי ה, א.

187 בדי"ה כי תבאו אל הארץ

המאמר נפתח במילים "כי תבאו אל הארץ... ושבתה הארץ", ומבאר אותן באמצעות "פתחי לי אחותי רעיייתי": הקב"ה מבקש מכנסת ישראל לפתוח, כדי שהבחינה הזאת, שמתגלית לפעמים ומתכסה לפעמים, תתגלה.

הערת קה"ת

לקו"ת בהר לט, ג ואילך.

הנשמה.

Proverbs 14:34 משלי י"ד:ל"ד

צְדָקָה תְרוֹמֵם גּוֹי וְחַטָּא תִּשְׁפֹּחַ לְאֻמִּים חַטָּאת:

Righteousness exalteth a nation; But sin is a reproach to any people.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי יד, לד.

194 ע"פ ועתה יגדל נא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

לקרית שלח לט, א.

195 ועתה יגדל נא כח אדי

תפילתו של משה לאחר חטא המרגלים: "ועתה יגדל נא כוח אדניי כאשר דיברת לאמורי". אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו על פסוק זה.

Numbers 14:17 במדבר י"ד:י"ז

וְעַתָּה יִגְדֹּל־נָא כַח אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְאֹמֶר:

And now, I pray Thee, let the power of the L-rd be great, according as Thou hast spoken, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 30

196 ויקרא אל משה

"ויקרא אל משה". בכל אדם, מי שקורא הוא ה' באמצעות המצוות.

Leviticus 1:1 ויקרא א':א

וַיִּקְרָא אֶל־מֹשֶׁה וַיִּדְבֹּר ה' אֵלָיו מֵאֵהָל מוֹעֵד לֵאמֹר:

And the L-RD called unto Moses, and spoke unto him out of the tent of meeting, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

197 אני הוא הקורא

"אני הוא הקורא". כאן הקריאה מזוהה עם המצוות.

Vayikra Rabbah 1:9 ויקרא רבה א:ט'

198 ואיתא במדרש תנחומא פי ויגש

ההערה מציינת שביאור זה של דברי מדרש תנחומא מובא שם.

הערת קה"ת

נתבאר בסה"מ תרנ"ה ע' נו.

199 היו מכבדין את המצות שהן שלוחי ושלוחו של אדם כמותו

רבי שמעון בר יוחאי: הקדוש ברוך הוא אמר לישראל: "כבדו את המצוות, שהן שלוחותי, ושלוחו של אדם כמותו; אם תכבדו אותן, הרי זה כאילו כיבדתם אותי".

Midrash Tanchuma, Vayigash 6:2 מדרש תנחומא, ויגש ו:ב'

אמר רבי שמעון בן יוחאי, אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, ה'י מכבדין את המצוות, שהן שלוחי, ושלוחו של אדם כמותו. אם כבדת אותן, כאלו לי כבדתני. ואם בזית אותן, כאלו לכבודי בזית. אין לה אדם שפכד את המצוות ועשה את התורה כעקב, שנאמר: ויעקב איש תם ישב אהלים (בראשית כה, כז), ונתקטר בכנו. אמר לו הקדוש ברוך

188 כי תבואו אל הארץ

"כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם". אדמו"ר הזקן מציין את המאמר שלו על פסוק זה.

Leviticus 25:2 ויקרא כ"ה:ב'

דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִבְאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבַתָה הָאָרֶץ שְׁבַת לַה'

Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land which I give you, then shall the land keep a sabbath unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

189 בדי"ה יונתה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

לקרית שה"ש טז, ג ואילך.

190 קומי לך

"קומי לך רעייתי יפתי ולכי לך". אדמו"ר הזקן מפנה למאמר שלו על מילים אלה.

Song of Songs 2:10 שיר השירים ב':י'

עֲנֵה דָוִד וְאָמַר לִי קוֹמִי לָךְ רַעֲיָתִי יָפֵתִי וּלְכִי־לָךְ:

My beloved spoke, and said unto me: 'Rise up, my love, my fair one, and come away

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 28

191 ולא יכול משה לבוא

"ומשה לא יכול לבוא אל אוהל מועד". כעת יש לקרוא זאת על הדעת שבכל אדם, שהנפש הבהמית מונעת את התגלותה.

Exodus 40:35 שמות מ':ל"ה

וְלֹא־יָכַל מֹשֶׁה לָּבוֹא אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד כִּי־שָׁכַן עָלָיו הָעֶנָן וַיִּכְבֹּד ה' מְלֵא אֶת־הַמִּשְׁכָּן:

And Moses was not able to enter into the tent of meeting, because the cloud abode thereon, and the glory of the L-RD —filled the tabernacle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 29

192 קחם על זרועותיו

"נושאם על זרועותיו": המצוות מרוממות את הנשמה, כשם שנושאים ילד על הזרועות.

Hosea 11:3 הושע י"א:ג'

וְאֶנְכִי תִרְגַּלְתִּי לְאֶפְרַיִם קָחֶם עַל־זְרוּעוֹתָיו וְלֹא יָדְעוּ כִּי רָפָאתִים:

And I, I taught Ephraim to walk, Taking them by their arms; But they knew not that I healed them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

193 צדקה תרומם

"צדקה תרומם גוי". אדמו"ר הזקן דורש זאת על המצוות המרוממות את

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קט, ד.

204 ואשים דברי בפיו ובצל ידי

“ואשים דבריי בפיו ובצל ידי כיסיתיך” — מדרגת לימוד התורה המבוארת בסעיף 4.

Isaiah 51:16 ישעיהו נ"א:ט"ז

ואשים דברי בפיו ובצל ידי כסיתיך לנטע שמים וליסד ארץ ולאמר לציון עמי־אתה:

And I have put My words in thy mouth, And have covered thee in the shadow of My hand, That I may plant the heavens, And lay the foundations of the earth, And say unto Zion: 'Thou art My people'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

205 קדשנו במצותך

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

נוסח תפלת שבת.

פסקה 35**206 וידבר ה' אליו מאהל מועד**

“וידבר ה' אליו מאהל מועד”. עיינו עתה בדיבור המגיע לכל נשמה.

Leviticus 1:1 ויקרא א':א

ויקרא אל־משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר:

And the L-RD called unto Moses, and spoke unto him out of the tent of meeting, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

207 ע"פ במדבר סיני באהל מועד

שם מסביר אדמו"ר הזקן ש"מועד" קשור ל"ינועדתי לך שם", ושכ"ינועדתי" יש אותן אותיות כמו "ינועדתי", לשון של התקשרות וחיבור: אחדותו של אין סוף נמשכת לשכון ולהתגלות בנשמת האדם — כיצד הוא ממלא את כל העולמות בשווה והוא חיות כל החיים, ואין דבר מלבדו — עד שהנשמה שמחה בה.

הערת קה"ת

לקו"ת במדבר ב, ד.

208 במדבר סיני באהל מועד

“במדבר סיני, באהל מועד”. אדמו"ר הזקן מתייחס למאמרו על פסוק זה.

Numbers 1:1 במדבר א':א

וידבר ה' אל־משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר:

AND THE L-RD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the tent of meeting, on the first day of the second month, in the second year after they were come out of the land of Egypt, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הוא, חייך, אבדת אחד, תמצא שלשה, יוסף מנשה ואפרים. כיון שבאו, בשרו אותו שיוסף חי. שלח ...

R. Simeon the son of Yohai declared: The Holy One, blessed be He, said to Israel: Honor the commandments, for they are My emissaries, and a man's emissary must be honored no less than the man himself. If you honor them, it is as though you honor Me, and if you are disrespectful toward them, it is as though you are disrespectful toward Me. No man revered the commandments and fulfilled the law as meticulously as Jacob, as it is said: And Jacob was a quiet ... man, dwelling in tents

Midrash Tanchuma -- Torat Emet (Public Domain) • Midrash Tanhuma-Yelammedenu, trans. Samuel A. Berman (CC-BY)

200 וזכרתם את כל מצות הוי' ועשיתם אותם

מפרשת ציצית: “וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אותם”. אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו על פסוק זה.

Numbers 15:39 במדבר ט"ו:ל"ט

והנה לכם לציצת וראיתם אתו וזכרתם את־כל־מצות ה' ועשיתם אתם ולא־תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר־אתם זנים אחריהם:

And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the L-RD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 33**201 והנה סולם מוצב ארצה**

חלומו של יעקב: “והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו”. אדמו"ר הזקן מפרש שהמלאכים הם המצוות והסולם הוא התפילה.

Genesis 28:12 בראשית כ"ח:י"ב

ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו:

And he dreamed, and behold a ladder set up on the earth, and the top of it reached to heaven; and behold the angels of G-d ascending and descending on it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כח, יב.

202 אני הוא הקורא

“אני הוא הקורא”: במצוות, הי עצמו הוא הקורא, ולא מלאך נברא.

Vayikra Rabbah 1:9 ויקרא רבה א':ט'

פסקה 34**203 ואני תפלה**

“תחת אהבתי הם משטינים אותי, ואני תפילה”. אדמו"ר הזקן משתמש בפסוק זה כדי לתאר את עליית הנשמה באמצעות התפילה.

Psalms 109:4 תהילים ק"ט:ד'

תחת־אהבתי ישטנוני ואני תפלה:

In return for my love they are my adversaries; But I am all prayer.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י סג, א.

215 ודברי אשר שמתני בפיו

"ודברי אשר שמתני בפיו לא ימוש מפיו". דבריו של ה' עצמו נמצאים בפיו של מי שלומד.

Isaiah 59:21 ישעיהו נ"ט:כ"א

ואני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתני בפיו לא ימוש מפיו ומפי ירעה ומפי ירעה וירעה אמר ה' מעתה ועד עולם:

And as for Me, this is My covenant with them, saith the L-RD; My spirit that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy seed, nor out of the mouth of thy seed's seed, saith the L-RD, from henceforth and for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נט, כא.

216 בכל המקום אשר אזכיר

"בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך".

Exodus 20:21 שמות כ':כ"א

מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עלתיה ואת שלמיה את צאנה ואת בקרה בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך:

An altar of earth thou shalt make unto Me, and shalt sacrifice thereon thy burnt-offerings, and thy peace-offerings, thy sheep, and thine oxen; in every place where I cause My name to be mentioned I will come unto thee and bless thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כ, כא.

217 ששים המה מלכות

"ששים המה מלכות ושמונים פילגשים". אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו על פסוק זה.

Song of Songs 6:8 שיר השירים ו':ח

ששים המה מלכות ושמונים פילגשים ועלמות אין מספר:

There are threescore queens, And fourscore concubines, And maidens without number

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

209 ונועדתי

"ונועדתי לך שם". המילה "מועד" נגזרת ממילה זו.

Exodus 25:22 שמות כ"ה:כ"ב

ונועדתי לך שם ודברתי אתה מעל הכפרת מבין שני הכרובים אשר על ארון העדות את כל אשר אצוה אותך אלי בני ישראל:

And there I will meet with thee, and I will speak with thee from above the ark-cover, from between the two cherubim which are upon the ark of the testimony, of all things which I will give thee in commandment unto the children of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

210 ראו עתה כי אני אני הוא

"ראו עתה כי אני אני הוא": ידיעת אחדות ה' המתגלית בנשמה.

Deuteronomy 32:39 דברים ל"ב:ל"ט

ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלקים עמדי אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין מידי מציל:

See now that I, even I, am He, And there is no god with Me; I kill, and I make alive; I have wounded, and I heal; And there is none that can deliver out of My hand

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 36**211 סדיה המגביהי לשבת**

שם מסביר אדמו"ר הזקן ש"המרום לשבת" מבטא את העלייה באמצעות המצוות, ואילו "תורה אור" היא המשכה מלמעלה: "המשפיל לראות בשמים" — התורה שבכתב, "ובארץ" — התורה שבעל פה; שם יש "ראייה", כלומר התגלות אור אין סוף למטה כפי שהוא למעלה.

הערת קה"ת

תו"א לח, ד.

212 המשפילי לראות בשמים ובארץ

"המשפיל לראות בשמים ובארץ". אדמו"ר הזקן מפרש שמים וארץ הם התורה שבכתב והתורה שבעל פה.

Psalms 113:6 תהילים קי"ג:ו

המשפילי לראות בשמים ובארץ:

?That looketh down low Upon heaven and upon the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

213 אני הוא הקורא ואני הוא המדבר

"אני הוא הקורא ואני הוא המדבר": בכל אדם, באמצעות המצוות ולימוד התורה.

Vayikra Rabbah 1:9 ויקרא רבה א':ט

214 אני מדבר בצדקה

"אני מדבר בצדקה, רב להושיע". הצדקה ממשיכה את דיבורו של ה' אל תוך לימוד התורה של האדם.

Isaiah 63:1 ישעיהו ס"ג:א

מי זה בא מאדום המוזג בגדים מכצרה זה הדור בלבשו צעה ברב כחו אני מדבר בצדקה רב להושיע:

Who is this that cometh from Edom, with crimsoned garments from Bozrah? This that is glorious in his apparel, stately in the greatness of his strength?— 'I that speak in —'.victory, mighty to save

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Minchat Shai (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Midrash Rabbeinu Bachya [ben Asher]. Warsaw, 1878 (Public Domain); Torah Commentary by Rabbi Bachya ben Asher, trans. Eliyahu Munk, 1998. (CC-BY); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Zholkva, 1864 (Public Domain); Mikraot Gedolot (Public Domain); London "Chaldee Paraphrase," 1871 (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daat Shemot Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Daf Shevui (CC0); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Midrash Tanchuma -- .Torat Emet (Public Domain); Midrash Tanhuma-Yelammedenu, trans. Samuel A. Berman (CC-BY)

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך likuteitorah.com/he/likutei-torah/vayikra/1/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק